LAISVĖ

ŠIAME NUMERYJE:

- **NUSIVERTINIMO AISTRA**
  Vytautas Volertas
- **KUNIGAS KOLCHOZE**
  (Ištrauka iš romano "Liepsnos ir apmaudo ąsočiai")
  Jurgis Gliauda
- **TINKAMŲ LAISVINIMO VEIKLAI PRIEMONIŲ TELKIMAS**
  Dr. Julius J. Bielskis
- **LAISVOJO LIETUVIO PASKIRTIS**
  Dr. Antanas Klimas
- **MĄSTYKIME IR VEIKIME IŠ NAUJO**
  Stasys Žymantas
- **ORGANIZACINĖ LAISVINIMO VEIKSNIŲ STRUKTŪRA**
  Dr. Petras Pamataitis
- **AKTYVUS Į LAISVĖS KOVĄ JAUNIMO ĮJUNGIMAS**
  Dr. Jonas Žmuidzinas
- **POLITINIŲ STUDIJŲ SAVAITGALIO REIKŠMĖ**
  Dr. Zigmas Brinkis
- **SVETIMŲJŲ TALKA KOVOJE DĖL LIETUVOS LAISVĖS**
  Leonardas Valiukas

1969 BIRŽELIS NR. 45 (82)

Ar jau atnaujinai "Į LAISVĘ" žurnalo prenumeratą 1969 metams?

- **Jei ne, tai padaryk dar šiandien, pasiųsdamas savo prenumeratos mokestį su kartu siunčiamu voku.**
- **Prenumeratos mokestis: $5.00 (JAV-se ir Kanadoje); visur kitur — $3.00.**
- **Surask bent vieną naują "Į LAISVĘ" prenumeratorių; arba — užsakyk "Į LAISVĘ" žurnalą savo giminaičiui ar draugui.**

Visi LFB nariai kviečiami į talką!

- **Kiekvienas Bičiulis kviečiamas surasti "Į LAISVĘ" žurnalo naują prenumeratorių. Tai labai lengva padaryti, nes visa eilė Jūsų pažįstamų ir draugų "Į Laisvę" žurnalo dar neprenumeruoja. Kontaktuok juos dar šiandien!**
- **Užsakyk "Į Laisvę" žurnalą bent vienam savo pažįstamui ar draugui.**

Siųsk prenumeratos mokestį ir tikslų naujo prenumeratoriaus adresą "Į Laisvę" žurnalo administratoriui. Jo adresas: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Ave., West Covina, California 91790.

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ
Centro Valdyba

"Į Laisvę" platintojų dėmesiui!

- **Atskiro numerio kaina 2 doleriai.**
- **Visi platintojai prašomi atsiskaityti su administracija už išplatintus 1967 ir 1968 metų numerius.**
- **Malonėkite grąžinti neparduotus numerius administratoriui.**

KU biblioteka

Į LAISVĘ

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ POLITIKOS ŽURNALAS
1969 — BIRŽELIS — Nr. 45 (82)

LEONARDAS VALIUKAS
Redaktorius / Editor
Post Office Box 75893
Los Angeles, Calif. 90005

ALEKSAS KULNYS
Administratorius /
Circulation Manager
1510 East Merced Avenue
West Covina, Calif. 91790

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ VYRIAUSIOJI TARYBA / BOARD OF DIRECTORS OF THE FRIENDS OF THE LITHUANIAN FRONT

DR. ADOLFAS DAMUŠIS
Pirmininkas / Chairman of the Board of Directors
8050 Hartwell
Detroit, Michigan 48228

DR. KAZYS AMBROZAITIS
Chesterton, Indiana

KUN. VIKTORAS DABUŠIS
Paterson, New Jersey

DR. PETRAS KISIELIUS
Cicero, Illinois

DR. ANTANAS KLIMAS
Rochester, New York

DR. VYTAUTAS MAJAUSKAS
Detroit, Michigan

PILYPAS NARUTIS
Chicago, Illinois

DR. PRANAS PADALIS
Detroit, Michigan

LEVAS PRAPUOLENIS
Chicago, Illinois

LEONARDAS VALIUKAS
Los Angeles, California

• • •

TURINYS

Laiškai redaktoriui 2
"Į Laisvę" įžanginiai 4
Laiko reikalavimai: — Nusivertinimo aistra (Vytautas Volertas) 6
Aktyvieji frontininkai. — Žibutė Brinkienė ir Balys Raugas 8
Didžiojo laureato (Jurgio Gliaudos) kūryba 11
Kunigas kolchoze (ištrauka iš J. Gliaudos romano "Liepsnos ir apmaudo ąsočiai") 12
Gyvybiniai tautos reikalai: — Premijos, pagerbimai ir ordinai (Ed. Baškys); Stovyklos, studijų savaitės ir jų programos (T. Budrys) 16
Politinių studijų savaitgalis 20
Laisvojo lietuvio paskirtis (dr. Antanas Klimas) 22
Mąstykime ir veikime iš naujo (Stasys Žymantas) 30
Organizacinė laisvinimo veiksnių struktūra (dr. Petras Pamataitis) 45
Aktyvus į laisvės kovą jaunimo įjungimas (dr. Jonas Žmuidzinas) 47
Svetimųjų talka kovoje dėl Lietuvos laisvės (Leonardas Valiukas) 49
Los Angeles miesto burmistro Sam Yorty pagerbimas 52
Kita politinių studijų savaitgalio programa: — Diskusijos; Dr. J. J. Bielskio sveikinimo žodis; Dr. Z. Brinkio studijų savaitgalio uždaromasis žodis; Studijų savaitgalio išvados; Savaitgalio atgarsiai spaudoje 55-70
Darbai ir įvykiai 71-80

"Į LAISVĘ", Lietuvių Fronto Bičiulių keturmėnesinis politikos žurnalas.

"Į LAISVĘ" (TOWARD FREEDOM), Lithuanian magazine of politics, published three times a year by the Friends of the Lithuanian Front.

* Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

"Į Laisvę" žurnalas išjudino dar skaitantį lietuvį

• Išjudinai ne tik JAV-bių Kongresą, bet ir Frontą, ir lietuvį, skaitantį dar (kas sunkiau, negu pirma). Sveikinu!

Kun. Stasys Yla

Putnam, Connecticut

• Perskaičiau **"Į Laisvę"** žurnalo naują numerį (nr. 44/81. Red.) vienu užsimojimu. Man padarė įspūdį, kad tai pats stipriausias numeris ir sutelkta medžiaga ir takto atžvilgiu. Sekmės!

J. B.

Brooklyn, New York

• **"Į Laisvę"** žurnalas labai įdomus: visad gyvas, aktualus, revoliucinis. Taip taip! Revoliucinis, nes griežtai rašo tiesą, atvirai — "nevyniojant į bovelną". Mudu su žmona visad jo laukiam ir skaitom, studijuojam. Nuoširdūs sveikinimai redaktoriui.

Dr. Eliziejus Draugelis

Sao Paulo, Brazilija

• Kai tik gavau **"Į Laisvę"** žurnalo naują numerį, tuojau man čia prieteliai iš rankų išplėšė ir išsivežė, neduodami man pilnai perskaityti. Tai yra įrodymas, kad **"Į Laisvę"** žurnalas yra čia labai mielai laukiamas ir skaitomas.

Dr. Zenonas Ivinskis

Bonn, Vakarų Vokietija

• **"Į Laisvę"** žurnalo naujas numeris labai įdomus. Lauksiu kito numerio. Geriausių pavasarinių linkėjimų!

Dr. Antanas Klimas

Rochester, New York

"Į Laisvę" žurnalą užsakau dukrai ir sūnui

• Siunčiu $20.00 čekį. Atnaujinu savo garbės prenumeratą 1969 metams ir užsakau žurnalą savo dukterei (Birutei Reivydaitei - Dabšienei) ir sūnui (Liudui Reivydui). Būtų gera, kad šis žurnalas pasklistų kaip galima plačiau laisvųjų lietuvių tarpe. Sekmės!

Liudas Reivydas

Tujunga, California

Redakcijos Pastaba. "Į Laisvę" žurnalas tikrai plačiai pasklistų lietuvių tarpe, jei visi LFB nariai pasektų Liudo Reivydo, LFB Los Angeles sambūrio nario, pavyzdžiu. LFB sambūrių vadovybės ir pavieniai nariai turėtų įsijungti į **"Į Laisvę"** žurnalo platinimo vajų. Be didesnio vargo kiekvienas narys galėtų surasti bent po vieną naują prenumeratorių ar užsakyti **"Į Laisvę"** savo draugams, kurie to žurnalo dar neprenumeruoja. Kitame **"Į Laisvę"** numeryje pradėsime skelbti vardus ir pavardes tų frontininkų, kurie paseks Liudo Reivydo pavyzdžiu.

Trijų narių politinis vienetas

• Mano pažįstamas gauna Antano Skiriaus redaguojamą ir leidžiamą biuletenį ("Lietuviai Amerikos Vakaruose", mėnesinis laikraštukas. Red.). Beveik kiekvieną to biuletenio numerį perskaitau, nes turiu daug pažįstamų Kalifornijoje. To biuletenio redaktorius ir leidėjas paskutiniu laiku labai kabinėjasi prie frontininkų, vadindamas juos "maža grupele" ir pan. Antaną Skirių esu sutikęs VLIK-o seimuose, kur jis atstovauja Vienybės sąjūdžiui. Kiek man žinoma, Vienybės sąjūdis beturi tik nuolatinį pirmininką ir dar porą narių. Tai viena iš grupių, kuri nebepajėgia atsiųsti net pilnos 3 narių delegacijos į VLIK-o seimus. Mažesnės politinės grupės už Vienybės sąjūdį tikrai nėra laisvajame pasaulyje.

Juozas Petrutis

New York, New York

Sujaukta korektūra

• Nuoširdus dėkui už 1968 metų gruodžio mėnesio **"Į Laisvę"**. Dėkui už parodytą man dėmesį. Kaip dabar matau, Jūsų spaudimas nebuvo veltui: pašnekesys kai kuriais atžvilgiais bus naudingas. Gaila, kad 15 puslapio korektūra tokia sujaukta.

Iš Vytauto Vaitiekūno ateity reikalaukit lietuviškai išversti citatas. Pvz. kas iš mūsų jaunimo Amerikoj paskaitys vokišką W. Schaetzelio citatą?

Su dideliu dėmesiu perskaičiau dr. Z. Ivinskio "Nepriklausomos Lietuvos politinio gyvenimo raidą ir lūžius". Deja, iš ano meto lūžių nesam nė kiek nepasimokę: skaldėmės savoj valstybėj, nesubrendom ir svetur atsidūrę. Sekmės.

Stasys Barzdukas

Cleveland, Ohio

Slapukas "istorikas"

• Slapukas "istorikas" ('bj') "Dirvos" 1969 metų gegužės mėnesio 14 dienos numeryje (žiūr. skyrelį — **Spaudoje pasidairius:** "Istorinis objektyvumas", 6 pusl.) užkabina istoriką dr. Zenoną Ivinskį, pažymėdamas, kad jis "naujų laikų istorijoj... nėra stiprus". Mat, tam "stipriajam" slapukui "istorikui" ('bj') nepatiko dr. Z. Ivinskio paskelbtas **"Į Laisvę"** žurnale (nr. 44/81) straipsnis "Nepriklausomos Lietuvos politinio gyvenimo raida ir lūžiai". Mano supratimu, dr. Z. Ivinskis yra ir senosios ir naujosios istorijos specialistas. Reikia manyti, kad tas asmuo apie istoriją neturi jokio supratimo, nes, "įvertindamas" žymųjį mūsų istoriką, slepiasi už dviejų raidžių slapyvardžio.

Jurgis Vėtra

Washington, D.C.

BATUN-as klaidina visuomenę

• Siunčiu Jums iškarpą iš "Draugo" 1969 metų gegužės mėnesio numerio. Toje žinutėje rašoma, kad BATUN-as "jau trys metai intensyviai daro žygius ir skina kelius Pabaltijo kraštų bylai iškelti Jungtinėse Tautose"... Tai yra tikras mūsų visuomenės klaidinimas. Tą pačią žinutę skaičiau "Dirvoje" ir kituose laikraščiuose. Esu aš pats šiek tiek prikišęs savo pirštus prie BATUN-o veiklos. BATUN-o darbo negalima vadinti "žygiais" ar "kelių skinimu Pabaltijo kraštų bylai iškelti Jungtinėse Tautose". BATUN-o vadovybės nariai turi gerų norų, bet politiniame darbe yra tikri mėgėjai. Iki šiol BATUN-o visas darbas buvo lankymas įvairių kraštų pasiuntinybių prie Jungtinių Tautų. Vienų pasiuntinybių pareigūnai priimdavo BATUN-o delegacijas maloniai, kitų pasiuntinybių — pasitikdavo prie durų ir net nepakviesdavo atsisėsti. Pašnekesių metu buvo bandoma pasiuntinybes prie Jungtinių Tautų bent šiek tiek supažindinti su Pabaltijo kraštų byla. Tą darbą turėtų atlikti VLIK-as ir LLK-tas ir latvių ir estų pagrindinių organizacijų vadovybės. Tų organizacijų vadovybės turi daugiau patirties politiniame darbe ir finansinių resursų. Jei JAV-bės nesiims iniciatyvos kelti Pabaltijo kraštų bylą Jungtinėse Tautose, kitų kraštų vyriausybės to darbo nesiims ir nepajėgs atlikti.

B. M.

New York, NewYork

Laiškai redaktoriui gali būti pasirašyti ir slapyvardžiu, bet tuo atveju reikia duoti redakcijai ir savo tikrą vardą ir pavardę. Skaitytojai kviečiami pasisakyti žurnale keliamais ir kitais aktualiaisiais mūsų klausimais. Įdomesnius skaitytojų pasisakymus vienu ar kitu klausimu žurnalas paskelbs. Visi laiškai redaktoriui adresuotini: "Į Laisvę", Post Office Box 75893, Los Angeles, California 90005.

REFORMUOTIS STIPRĖJIMO LINKME

Lietuvių Fronto Bičiulių Los Angeles sambūris 1969 m. sausio 25-26 d. d. suorganizavo politinių studijų lietuviškom problemom spręsti savaitgalį. Studijų išvadose tarp kitko teigiama, kad "Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto ir Amerikos Lietuvių Tarybos persitvarkymas stiprėjimo linkme — svarbus ir neatidėliotinas reikalas. Reformų delsimas nuostolingas Lietuvos laisvės kovai".

Kiekvieno patriotiškai nusiteikusio lietuvio pareiga yra ieškoti tikslesnių, racionalesnių ir paveikesnių būdų ir priemonių laisvės kovai vesti. Tad ir reformos stiprėjimo linkme turi būti nukreiptos į pozityvų tikslą: sukurti tokią laisvinimo institucijų sistemą, kurioje tos institucijos, atsakydamos į laiko reikalavimus, nuolat natūraliu keliu pačios atsinaujintų ir reformuotųsi. Organizacinėse formose ir veiklos rutinoje sustingusią laisvinimo institucijos vadovybę pakeisti tik kitais žmonėmis nieko neišspręstų. Naujų žmonių naujai iniciatyvai būtų lemta sustingti senosiose formose.

Laisvinimo institucijų vadovybių pareiga naujų kelių ieškojimus ne slopinti ir smerkti, bet juos žadinti ir jais domėtis. Visišką nesubrendimą politikoje demonstruoja tie oficialūs laisvinimo institucijų pareigūnai, kurie kiekvieną kritiką skiria į "talkinimo priešui" kategoriją. Parafrazuojant Detroito arkivyskupo John F. Dearden Amerikos vyskupams 1969 m. balandžio 15 d. pareikštą mintį apie Katalikų Bažnyčią, ir mūsų laisvinimo institucijų stiprėjanti kritika palengva gali privesti prie pačių institucijų paneigimo ir ilgainiui prie visiško nebesidomėjimo pačia laisvės kova. Tokių ženklų jau esama, ir už tai atsakomybė krenta neracionaliems status quo gynėjams.

Pagrindinės kliūtys mūsų laisvinimo institucijų atsinaujinimui yra šios:

Vyriausiame Lietuvos Išlaisvinimo Komitete atsinaujinimą stabdo šioje institucijoje atstovaujamos mirusios organizacijos, Amerikos Lietuvių Taryboje — specialios privilegijos, suteiktos labiausiai kūrybiškai išsisėmusioms draugijoms; ALTbos išsiskyrimą su patriotiška Amerikos lietuvių visuomene liudija centro baimė savų skyrių (bijomasi kviesti skyrių atstovų suvažiavimų ir į metines konferencijas neįsileidžiami skyrių delegatai) ir šiais metais laisvės kovai skirtų aukų demonstratyvus nukreipimas į kitus kanalus.

Šios pagrindinės kliūtys turi būti pašalintos. Struktūriniai atsinaujinusios laisvinimo institucijos sugebės išspręsti kitas antraeiles problemas. Jei ir dar su reformomis būtų delsiama, Lietuvių Bendruomenė Jungtinėse Amerikos Valstybėse turėtų skubiai suorganizuoti formalų Lietuvos laisvės kovai vadovaujantį organą. Tam ji turi Lietuvių Chartos ir lietuvių visuomenės daugumos įgaliojimus.

PLB PILNESNIS ĮSIJUNGIMAS Į LIETUVOS LAISVINIMO DARBĄ

Lietuvos laisvinimo darbas yra toks sudėtingas, platus ir šakotas, kad jame nei darbo rankų, nei pastangų, nei pinigo niekad nebuvo ir nebus perdaug. Veiksniai toli gražu pilnai to darbo neatlieka ir nepajėgia atlikti. Laisvinimo veiksnių darbo kiek daugiau matosi JAV-se, kur turime ALT-bą ir VLIK-ą. Visuose kituose laisvojo pasaulio kraštuose visą Lietuvos laisvinimo darbo naštą pakelia Lietuvių Bendruomenė.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės padaliniai yra išvystę plačią veiklą kultūrinėje srityje, gi Lietuvos laisvinimo darbe, galima sakyti, žengia tik pirmuosius žingsnius. Mat, buvo bijota (ir vis dar bijomasi) eiti į konfliktą su VLIK-u. Jei VLIK-as tą darbą pilnai atliktų, tai PLB atpultų vienas rūpestis. Tačiau taip nėra. Lietuvos laisvinimo darbe yra visa eilė sričių, kur didžiausi plotai pūdymuoja ir laukia darbo rankų.

Paskutinėje JAV LB Tarybos sesijoje, kuri įvyko 1969 metų balandžio mėnesio 19 ir 20 dienomis Chicagoje, eilė kalbėtojų ragino ir kvietė JAV LB vadovybę eiti kiek galima pilniau ir plačiau į Lietuvos laisvinimo darbą. Minėtoje konferencijoje Tarybos nariai pateikė LB vadovybei eilę sugestijų, patarimų bei rekomendacijų minėtu klausimu.

PLB ir JAV LB vadovybės vis dar lūkuriuoja, nesiimdamos pilnai ir planingai Lietuvos laisvinimo darbo. Nemanome, kad čia būtų nepaslankumo, o tik stoka darbo rankų ir išteklių. Bet tai nėra rimtas pasiteisinimas. Tos kliūtys turi būti nugalėtos, ir PLB ir JAV LB vadovybės turėtų pilnai ir planingai pajudėti Lietuvos laisvinimo darbe.

Gyvename specialistų amžiuje. Mėgėjams nėra vietos nė vienoje srityje, mėgėjams neturėtų būti vietos nė Lietuvos laisvinimo darbe. PLB ir JAV LB vadovybės turėtų sutelkti tam darbui kiek galima didesnį skaičių specialistų ir Lietuvos laisvinimo darbe pajudėti pilnu frontu ir pilna jėga.

NUSIVERTINIMO AISTRA

VYTAUTAS VOLERTAS

Šio krašto nuotaikose padažnėjo staigiai sproginėjančių elementų. Tai aktyvios subversijos, socialinio tūpčiojimo, dvasinio lėkštumo vaisiai. Mūsų gyvenime taip pat jaučiasi dirginančios įtampos. Aišku, rezonuojame aplinkai, bet daug veikia tik mums būdingos priežastys. Jų tarpan skirtina nervingumas, persipūtimas, nemokėjimas vertinti.

Persipūtimas, suasmenindamas tiesą, taip pat iškreipia tikrovę. Nors jokioje gyvenimo srityje negalima išskirti, kas yra pats geriausias žinovas, pas mus pačių geriausių atsiranda būreliais. Todėl visada darosi skausmingas pirmumo klausimas, beveik niekad neišvengiąs pavydo konvulsijų. Atsiranda susiklausymo, kooperavimo, solidarumo stoka. Nepaprastai susipina padėkos ir pagarbos skirstymo procedūra. Kas atstovaus? Kas pirmas pasirašys? Kas aukščiau atsisės?

Technologijoje jokia pažanga neįmanoma be mokėjimo seikėti. Viskas turi visuotinai priimtus matus, pasveriančius dulkę ir kalną, nustatančius elektrono ir visos saulės sistemos energijas. Visuomeniniame ir kultūriniame pasauly šį vaidmenį atlieka vertinimas, tiesa, komplikuotesnis už matavimą. Bet ir čia yra sutarti, bent apytikriai nustatyti standartai bei modeliai, kuriuos prityrusiai naudojant, susidaro mažos paklaidos. Tačiau mes vertinime esame tik pradedantieji, net bendrinių kriterijų neturį, kiekvienas pats taisykles susidarinėjąs, į jas įjungiąs tik savą skonį, savą pasaulėžvalgą, savą interesą, giminystę, kaimynystę, pataikavimą. Ir vertinimo matai neparankūs, atskirią vien tuštumą nuo labai daug. Jei kas mūsų skonį atatinka, skiriame į begalybę; jei ne, įrašome nulin. Šitoks vertinimas kiekvienoje srityje sukuria būrius tobulybių, kurios tuo pačiu laiku kitų, save žinovais apsiskelbusių ekspertų, traukiamos į nuostolių knygas. Vieniems išsigelbėjimas yra ALT-ba, ir daugiau nieko nereikią, antri suabsoliutina PLB, tretieji pervertina VLIK-ą. Tas pats literatūroje, dailėje, muzikoje. Tas pats visuomeniniame darbe. Šito komiteto pirmininkas — liūtas, ano — šikšnosparnis. Apsisukus kitan šonan, liūtas virsta pele, o šikšnosparnis sostan

VYTAUTAS VOLERTAS, Delran, New Jersey (JAV), rašytojas, laikraštininkas, visuomenininkas. 1939 pradėjo aukštojo mokslo studijas VDU, jas tęsė JAV-se, 1954 metais gaudamas Pennsylvanijos universitete magistro laipsnį matematikoje. Studijas gilino Marylando universitete, kur 1961 gavo MSEE. Aktyviai reiškiasi LB ir ateitininkuose. V. Volertas buvo trejus metus JAV-bių LB Tarybos prezidiumo pirmininkas (1964-1967).

lipa. Net Drew Pearson, Nixon'ą protiniu ligoniu skelbęs, jo prezidentavime randa girtinų elementų, bet pas mus — kairei neegzistuoja dešinė, galva nevertina kojų. Pas mus tik nieko ir labai daug. O žinome: didžiulę erdvę tarp nieko ir daug užpildo gyvenimas, visur turįs matus, tik mes dar nesame prityrę matuoti.

Šie laikai nesitenkina konservuotomis vertybėmis. Puolamasi ieškoti naujų, puolamasi su įkarščiu, niršimu. Skubėjimas maišo kryptis: vienus tas pats tikslas veda į aukštumas, kitus į prarajas. O mes tarsi kapstomės nusivertinimo aistroje. Aplinkos niršėjimo ir, be abejo, kai kieno tyčiomis iš pašalies sunervinti, persipūtimo tempiami, matuose pasimetę, raitome nesąmoningus juokus ir kartais, saulės ieškodami, neriame pelkėn.

Šitokie užsiminimai į šventines nuotaikas neveda. Tačiau nuo jų suka ir mūsų visuomeninės bei kultūrinės padangės žaibavimai. Mažėjusi vidinė įtampa sustojo slūgti ir keičia kryptį, grąsindama augimu. Gali pasigirsti griaudėjimų, kurie daug ką paskatintų užsisklęsti nuo viešojo gyvenimo.

Žymėjomės atsparumu, ištverme, didele paskutinio dešimtmečio pažanga solidaruman. Bet ir šiandieninė padėtis dar neturėtų baiminti — jaučiamoms ligoms yra paveiki gyduolė. Tai savitvarda. Ji mažina nervingumą, normuoja pūtimąsi, ištaiso klaidingus vertinimus. Pasinaudokime idealiu vaistu.

ŽIBUTĖ BRINKIENĖ

Tūkstančiai jaunosios kartos lietuvių yra baigę aukštąjį mokslą laisvojo pasaulio kraštuose, bet tik maža jų dalis pilnai atiduoda savo duoklę lietuviškam darbui ir kovai dėl Lietuvos laisvės. Šiame negausiame jaunosios kartos lietuvių darbuotojų būrelyje matome Žibutę Nidą Brinkienę, didelių sugebėjimų ir plačios skalės lietuvių veikėją.

Žibutė Brinkienė, (g. 1940.V. 19 Kaune) pradžios, vidurinį ir aukštąjį mokslą baigė JAV-se. Inžineriją studijavo Los Angeles kolegijose (Los Angeles City College ir Los Angeles State College), 1960 metais gaudama technikos mokslų bakalaureatą (B. S. in General Engineering). Studijas gilino Chicagos universitete (University of Chicago, Graduate School).

Studentavimo laikais Žibutė Balsytė aktyviai dalyvavo ateitininkų, skautų, lietuvių studentų ir amerikiečių visuomeninėje bei politinėje veikloje. Kai ji 1962 metais ištekėjo už dr. Zigmo Brinkio, ta proga ją sveikino dabartinis JAV-bių prezidentas Richard Nixon ir eilė kitų žymių amerikiečių.

Šiuo metu ji, augindama du sūnus ir dukterį, vadovauja lietuvių inžinierių ir architektų Los Angeles vienetui, yra Rezoliucijoms Remti Komiteto kasininkė, LFB Los Angeles sambūrio vicepirmininkė ir priklauso bei aktyviai dalyvauja eilėje amerikiečių organizacijų.

ŽIBUTĖ BRINKIENĖ, Los Angeles, California (JAV), Rezoliucijoms Remti Komiteto kasininkė.

• • •

BALYS RAUGAS, Delran, New Jersey (JAV), šiuo metu vadovaująs LB Pietryčių apygardai.

• • •

BALYS RAUGAS

Lietuviškas darbas nėra nei pelningas nei dėkingas: čia reikia daug pasiryžimo, kantrybės ir ištvermės. Daugelis mūsų veikėjų greit "pavargsta" ir išeina į "pensiją". Pajėgiai, kantriai ir ištvermingai lietuviško darbo naštą pakėlė ir pakelia Balys Raugas, vienas iš iškiliųjų lietuvių darbuotojų laisvajame pasaulyje.

Balys Raugas (g. 1914.I.6 Butkelių k., Dusetų vls., Zarasų aps.) 1935 baigė Utenos gimnaziją ir 1938 karo mokyklą, teisę studijavo VDU ir VU. Iki 1941 tarnavo karininku pirmame D. L. K. Gedimino pulke. 1944 pasitraukė į Vokietiją, o 1950 atvyko į JAV-bes. Chemijos mokėsi Philadelphijoje (Franklin School of Science). Nuo 1960 metų dirba kaip chemikas metalo pramonėje.

Balys Raugas spaudoje pradėjo reikštis 1933. Kartu su Juozu Kuzma išspausdino eilėraščių rinkinį *"Balti balandžiai"* (1936). Bendradarbiavo *"Trimite"*, *"Karyje"*, *"Jaunojoje Lietuvoje"*, *"Ateities Spinduliuose"*, o JAV-se — lietuvių patriotinėje ir katalikiškoje spaudoje.

Bei veiklos LF Bičiuliuose ir talkos Rezoliucijoms Remti Komitetui, Balys Raugas visą kitą laiką skiria Lietuvių Bendruomenei. Šiuo metu jis vadovauja LB Pietryčių apygardai.

• • •

JURGIS GLIAUDA, Los Angeles, California (JAV), teisininkas, rašytojas, visuomenininkas. Jurgis Gliauda yra vienas iš iškiliausių lietuvių rašytojų pasaulyje. Plačiau apie jo kūrybą skaityk kitame puslapyje. Šiame "Į Laisvę" numeryje duodama ištrauka iš jo neseniai "Draugo" premijuoto romano — "Liepsnos ir apmaudo ąsočiai". Jurgis Gliauda aktyviai reiškiasi LFB (šiuo metu yra LFB Los Angeles sambūrio vicepirmininkas) ir Rezoliucijoms Remti Komiteto veikloje.

DIDŽIOJO LAUREATO KŪRYBA

Skirtingi savo vertinimų kriterijais literatūros kritikai sutinka, kad Jurgio Gliaudos romanai *"Ikaro sonata"* ir *"Šikšnosparnių sostas"* yra vieni iš geriausių pokario laikotarpyje parašyti kūriniai visoje lietuvių literatūroje. Gi žurnalas *"Į Laisvę"*, taikydamas Jurgio Gliaudos romanams savo kriterijų, norėtų pareikšti, kad romanas *"Ora pro nobis"* ir veikalas *"Agonija"* privalėtų pasirodyti anglų kalba.

"Ora pro nobis" romanas dinamiškai užgriebia istorinį 1941 metų sukilimą, kurio vaizdavimo iki šiol dar nesutinkame mūsų raštijoje. Šiame romane centrine figūra yra pati lietuviško pasipriešinimo pavergėjui esmė. Romano protagonistas yra daugiaveidis herojus rezistentas, sukilęs su intelektualo protestu ar su ginklu rankose.

"Agonijos" ištrauką, išverstą į anglų kalbą, įsidėjo *"Lituanus"* žurnalas (Summer, 1966). Prie vertimo redakcija įrašė vertingą prierašą: *"'Agonia'* not yet translated into English". Žurnalo redakcija lyg skatino susidomėti *"Agonijos"* išvertimu į anglų kalbą. Istorikas J. Jakštas šį veikalą pavadino neeilinio žodžio menininko sukurtu kūriniu.

"Draugo" pirmasis premijuotas Jurgio Gliaudos romanas *"Namai ant smėlio"* pavaizduoja nacių epochos atmosferą. Šis romanas buvo išverstas į anglų kalbą *("House upon the sand")* ir išleistas. Visa eilė kitataučių kritikų labai palankiai įvertino šį romaną, o milijoninio tiražo *"Time"* žurnalas pavadino jį "the best of the literature on Nazidom". Reiktų manyti, kad ir veikalas "Agonija", išverstas į kitas kalbas ir išleistas, būtų "the best" garsinti Lietuvos problemą.

Apie neseniai *"Draugo"* premijuotą Jurgio Gliaudos romaną *"Liepsnos ir apmaudo ąsočiai"* (ištrauka duodama šiame numeryje, pradžia — kitame puslapyje) jau gauta žinių iš Lietuvos: žinoma romano tematika; taip pat žinoma, kad romanas yra premijuotas. Ten yra neabejotinas susidomėjimas šiuo veikalu. Bet kaip pavergtieji lietuviai galės šį romaną gauti ir perskaityti?

Siūlykime romanus — *"Ora pro nobis"*, *"Agonija"* ir *"Liepsnos ir apmaudo ąsočiai"* — perskaityti bent tiems, kurie lankosi turistų teisėmis iš komunistų okupuotos Lietuvos JAV-se ar Kanadoje.

KUNIGAS KOLCHOZE

Ištrauka iš Jurgio Gliaudos romano "Liepsnos ir apmaudo ąsočiai"

Man beeinant skveru pro išsilaisvinimo nuo hitlerinių okupantų paminklą, kur dar tebeliepsnojo aguonų margumynas, išvydau, kad jaunas juodbruvys atspaudė keliu apžergęs dviratį, sustojo prie raštinės — atsiraštinės gonkų, nusipėstino ir atrėmė dviratį į turėklus.

Žmogus, aišku, buvo ekskursiniame žygy. Tokių vasarą ar rudenį op daug keliuose. Ant dviračio bagažinės buvo pririštas slepiamosios spalvos brezentinis maišas. Vyras buvo palaidinuotas, panašus į kokį bastūnėlį, bekulniuojantį nuo kolūkio iki kolūkio. Lieknas, kiek pastipa, guvus judesiuos, lyg kur skubėtų. Tikras vėjo botagėlis.

Jis apsidairė, sustojo akimis ant aguonų ir kitų želmenų ir įsmuko vidun pro raštinės duris Aš atsekiau paskui jį.

Raikūnas jau pamatė atvykėlį.

— Kuo galiu padėti sveikuliukui? — paklausė pirmininkas.

Tai buvo įprastas Raikūno kreipinys. Perdėtai nužemintas, bet jis tuo didžiavosi. Kad ir pirmininkas, o kiekvienam siūlosi padėti.

Tarpusavė apžiūra truko gal akimotį.

Dabar aš pamačiau, kad atvykėlio veide buvo kažkoks veržlumas. Tokio aršumo kolūkietyje retai rasi. Darbai nualina veido odą, bet dar labiau veido nuotaiką. Baikausko veide buvo veržlumas, bet toks tuščias, polėkiškas, lyg petelišKės sparneliai. Čia gi atsibrovėlio veržlumas savo tipu priminė man Dareikos akių plyšelius. Ir nesuvokiama jų paslaptis. O lieka jausmas, kad slapukas jaučiasi pranašesnis už tave.

— Ieškau darbo, — pasisakė atvykėlis. — Tur būt, kalbu su draugu pirmininku?

Balselis buvo skystokas, bet tonas gana drąsus, nesvyruojantis, lyg jau ir pasakytų: duosi darbo — ačiū, neduosi — sudiev.

Smalsumas Raikūno veide dingo, padėtis jam paaiškėjo. Daug tokių nenuosėdų ir dykaduonių, kandidatų į pravaikštininkus, valkiojasi po kolūkius, vis sakydamiesi, kad darbo knygelę pametęs arba kur užmiršęs.

— Taip, aš esu kolūkio pirmininkas, — prisistatė Raikūnas. O kas liečia darbo gavimą, baigta, — darbo jėgos trūkumo nejaučiame.

— MTS mačiau yra tolokai,

— žinovo tonu pasakė įsibrovėlis, — vietoje neturite.

MTS turime rajone, — atsakė Raikūnas su tam tikru nekantrumu, — Esame per maži, kad turėtume savo stotį.

— Matai, — pasakė juodbruvys, — aš esu emteesininkas. Mechanikas. Ūkio padargų linijoje. Kuliamosios, sėjamosios, zig zagai, viskas tai mano linijoje. Leiskite, ir išmontuosiu. O kai sudėsiu, dirbs geriau. Arba duokite neveikiančią, sugadintą, išbrokytą. Garantuoju, dirbs kaip nauja. Dėlto ir paklausiau, ar MTS arti? Žinau, kad, kol MTS prisišauki, darbo laikas nueina.

Raikūnas pakeitė veido išraišką, atrodė, jis dabar lyg sutikęs pažįstamą žmogelį.

— Čia, mielas drauge, jau kita linija. Čia jau ir kitos linijos kalba. Kam tau ieškoti MTS, jeigi ir mes turime savo padarginę, pilną remonto laukiančių mašinų. Galime tuo reikalu šnekėtis. Teisingai pastebėjai, jeigu MTS už jūrių marių, laukų laukelių, kolūkiui labai reikia savo nagingo žmogaus.

— Tariuosi toks ir esu, — įsiterpė jauniklis.—Dokumentai pilnoj tvarkoj. Sąlygų nestatau, nei kontrakto. Jei mano darbas nepatiks, paspausiu pedalus toliau. Gal kurią MTS rasiu.

— Nesukaliok uodegos, kur MTS rasi, — pasakė Raikūnas. — Ir čia tau gali būti MTS. Čia darbo marios. Darbadieniai, žinai, pagal schemą. Specialūs mechanikui. Iš padarginės gali MTS susiformuoti.

— Mano darbą patys matysite, — pakartojo juodbruvys. — Pravaikštomis nesiskųsite. Dirbu — rankas miklinu. Matote panagės juodos, nepraplaunamos — mechaniko atestacija.

Raikūnas krustelėjo kėdėj, ištiesė svečiui kazbeką. Tas tačiau atsisakė: nerūkantis. Raikūno veide atsirado įsiteikimas, žūtbūtinis noras pasigrobti mechaniką, nušluostyti nosį MTS ponams ir girtuokliams.

— Matai, mūsų mechaninio inventoriaus padarginė visko apsčiai priversta. Matai sąrašą. Gyvatės, tą sugadino, tą sulaužė tą lauke žiemai užmiršo, surūdijo. Atšipo ar išklero — nurašome pagal amortizaciją, o iki nurašymo dar ir rūdyja biaurybės. Žmonės lauke palieka, kartais randame, parvelkame. Laukas švarus, o padarginė pilna rūdyjančių padargų. Bet sugadintą parvilkus kokia nauda? Tik rūdyja padarginėje. MTS atmeta užsakymus. Sako, pirma įsisavinkite valdymą, paskui nuvalykit rūdis, paskui, kad pagal planą toks ar kitoks padargas turi būti gerame stovy. O kas rūdis valys, visi savo darbadieniais gyvena. Taip sandėliuojasi daiktas be naudos. Geras daiktas, o be naudos.

— Mano pavardė Jatulis, — prisistatė.

Visi popieriai buvo tvarkoj: darbo knygutė, kad paskutinę vietą paliko be ekscesо, pasas su nepraleistu terminu, specialisto pažymėjimas. Partinių prigulmybių neparodė.

— Dirbai prie Kauno, o šovei pas mus, į mūsų kemsyną, — įsiteikiančiai nusišiepė Raikūnas. — Bet pataikei, kur reikalingas.

— Jeigu atsakysite, nepatiksiu, paspausiu pedalus, — pasakė Jatulis. — Čia mane, keliu pravažiuojant, tas kalnelis patraukė. Toks ievų pilnas, toks milžinkapinis, tik pakedenti reikia ir būtų kaip kolūkio parkas.

— Matyt, žmogus su sveika iniciatyva, — pratarė Raikūnas. — Įtrauksi jaunųjų grupę ir turės kolūkis parką.

Jatulis šyptelėjo:

— Iš jūsų žodžių,draugas pirmininke, suprantu, kad neturėsiu toliau pedalų spausti.

— Ne, ne, — suriko Raikūnas. — Kur gi toliau? Tokio specialisto mums verkiant reikia.

Jis sukombinavo gudrią miną ir tarė su įtaiga galingo kolūkyje žmogaus, kuris, ką žada, padarys:

— Darbadienių primesime, ir bus speco alga. Ar esi su žmona?

— Vienas.

— Pas Dareikas kambarį paskirsiu. Geriausias iš kitų. Ten ir mūsų knygininkas gyvena. Dareika brigadininkas. Dareikienė pietus duoda. Nevedusiam rasime ir mergų. Turime čia gražių šelmių.

Jatulis lyg pasilenkė į Raikūną, ir ta keisto veržlumo išraiška, kurią sugavau jo veide savo pirmu žvilgsniu, tarytum paaštrėjo. Jis pasakė Raikūnui:

— Mat, draugas pirmininke, turiu jums pabrėžti, kad aš merginoms nesirūpinu. Darbo sritis — mano visas laikas. Aš, mat, esu mechanikas, o sau dar, lyg privatiškai, ir kunigas.

— Che, che, praktikuoji celibatišką gyvenimą? — šyptelėjo Raikūnas.

— Jūs dabar galite supykti ir atsisakyti nuo manęs, — pasakė Jatulis, — aš, mat, esu tikras kunigas. Dvasininkas.

Ir dabar taip staiga man paaiškėjo tas keistas veržlumas jo veide, tokia kolūkiškų veidų tarpe neįprastybė. Žmogus buvo nenormalus.

Raikūno veidas palengva iškrypo, lyg acto esencijos nupliekstas. Jame buvo pastanga susigaudyti, ar tas juodbruvys dabar mėtosi, ar kliedi, ar kvailai pokštauja, ar bendrakalbį kvailina?

— Bene nušnekėjai, pilieti, ar kvailesnių už save ieškai? — ištarė Raikūnas gera nežadančiu tonu.

— Atvirai sakau, prieš čia sustodamas darbui, kad kulto ministerija man leido gyventi iš mechaniko darbo. Ūkio pramonės sekcija leidimą davė. Juk mechanika dabar tokia deficitinė profesija.

— Neįmanomas dalykas, — suvapėjo Raikūnas, jau atgaudamas žadą.

Jis klausiamai pažiūrėjo į mane, ne mažiau suglumusį, ir svarstymo tonu nutęsė:

— Gal reikėtų miliciją pašaukti?

Žaibo mirksniu aš prisiminiau teoriją arba ir dogmą, kad socialistinis darbas įtraukia žmogų į geras vėžes. Aš pasakiau:

— Milicija, draugas pirmininke, nepabėgs. Jatulis pabėgs. Tegu parodo gabumus, kaip sakėsi, ištaiso tuos zig zagus, dėl kurių tiek turėjome problemų. Matysime, ar jis gebės? Ar klero žmogus ar MTS girtuoklis, zig zagams nesvarbu, bile tik pataisyti.

— Ne, ne, — susigriebė Raikūnas, — dėl milicijos aš tik taip sau. Iš formalybės.

— Jūsų žmogus teisingai sako, — atsiliepė Jatulis. — Milicija nepabėgs, lygiai ir man nėra ko bėgti nuo jos. Juk popierius matėt. Kadangi zig zagai nedirba, leiskite aptvarkyti. Dykai! Už pasikalbėjimą su jumis. O paskui leiskite ir pedalus paspausti.

— Ne, ne, — pasakė Raikūnas, — kodėl gi? Be zig zagų, ir kitų daiktų prikišta padarginė. Darbo marios.

Raikūno veide jau nyko nepasitikėjimas ir žiebėsi pirmininkiška galia savo drąsia iniciatyva patvarkyti padarginės laužą. Juk tai lyg geležėlę radus — į tokį užkampį užsuko padargų mechanikas. Jeigu ne žulikas — nauda, jeigu sukčius — sutvarkysime.

Jis pasakė kolūkio galiūno tonu:

— Eik į padarginę ir apsisvarstyk. Žinai, tau nebus čia lengva būti. Pats supranti. Bet man kolūkio reikalai visų pirma. Ar tu klero žmogus ar mašinų specas — jei inventorius bus kautynių parengimo stovyje, palieki. Priimu. Tik draugu nevadinsiu, pilieti Jatuli.

— Dėkui už supratimą, — pasakė Jatulis.

Su vėpla veido išraiška Raikūnas sušvebeldžiavo:

— Bet gi tokių anomalijų tarybinėje buityje dar nebuvau sutikęs: klero žmogus ir mechanikas.

— Kodėl gi, — atsiliepė Jatulis, — mūsų demokratija visiems ligi. O mano rankos, kaip matote, pačios sako — esu mechanikas.

Jo rankos tikrai buvo su įsėdusia odon alyva, juodos, darbininkiškos, nepraplaunamos. Ne tokios, kaip mano, glostančios knygas kaip mylimosios plaukus.

— Žiūrėsiu aš į tave, — tarė Raikūnas su atlaidžia mina, — kaip į žmogų su vieša yda. MTS turi mechanikus girtuoklius, o mes turėsime mechaniką klerikalą. Gal išgeri?

— Blaivininkas.

— Tai irgi yda. Būčiau kagoro pasiūlęs. Ar užsipelnysi liaudies pasitikėjimą, ar lieps man klero žmogų išvaryti, tada jau mano žodis silpnas. Bet priimu darban. Mechaniko mums verkiant reikia.

Aš nulydėjau Jatulį pas Dareikas. Jis ėjo greta manęs, prilaikydamas už vairo savo bagažu apkrautą dviratį.

PREMIJOS, PAGERBIMAI IR ORDINAI

Kraujas masina ryklius jūroje, pinigai ir garbė — žemės paviršiuje. Rykliai, siekdami savo tikslo, padaro ir drąsių, nors ir negarbingų žygių, ir ne vienas juos už tuos žygius nuoširdžiai gerbia.

Nepriklausomoje Lietuvoje su rykliais atkakliai kovojo "Naujosios Romuvos" žurnalas ir jo redaktorius Juozas Keliuotis. Autoritetiniame režime arivistams, oportunistams, egomanams ir įvairių spalvų karjeristams veistis sąlygos paprastai esti palankios. Tačiau ši veislė yra be galo gaji, ir ji sugeba išsilaikyti net nepalankiose sąlygose — ji vešliai tarpsta ir demokratijoje.

Būtų didelė klaida manyti, kad lietuviškus ryklius rusai iššaldė Sibire ir Hitleris dūmais išleido pro Flossenburgo ir kitų kacetų kaminus, o tik "geriausi iš geriausių" paspruko į Vakarus. Netrūksta jų ir čia.

— Patinka man jūsų kalnas, jis dėstė neskubėdamas. — Milžinkapis.

Jutau keistoką išgyvenimą, lyg eičiau greta padaro iš fantastiško romano. Tokius padarus, tur būt, sutiktų Baikauskas, nukeliavęs plėšinių į Marsą.

Lietuvoje karjeristai prie galingųjų derinosi politinėmis pažiūromis, čia — keičia religijas, jungiasi į tam tikras organizacijas, garbei įgyti operuoja turtu, turtui įgyti — seksu. Rykliui nieko nėra šventa, tad lengvai susidoroja ir su tautiniais idealais.

Įvairios lyg iš gausybės rago pabirusios premijos, ordinai ir atžymėjimai stipriai gundo šiaip jau ir padorius piliečius. Kai kurių organizacijų vadovybės ordinus ir žymenius dosliai dalija, net ima trūkti krūtinių jiems kabinėti, gi pačius didžiuosius pačių didžiųjų iškilmių metu vadai prisikabina ant savo krūtinių.

Nusipelniusį žmogų atžymėti reikia. Kiekviena kultūriškai subrendusi tauta gerbia kovotojus už laisvę, savo kūrėjus ir valstybininkus, tačiau kai kultūros vardu padaromas kultūros įžeidimas, tenka sustoti ir pagalvoti. Teisingai pasiūlė vienas gydytojas, kad profesionalai, nepajėgdami padaryti kultūrinės veiklos įvertinimo, piniginėmis premijomis geriau paremtų studijuojantį lietuvių jaunimą.

Premijos pažadino mūsų kūrybines versmes, tačiau pažadino ir tos rūšies kūrėjus, kurie garbę labiau vertina už kūrybą.

STOVYKLOS, STUDIJŲ SAVAITĖS IR JŲ PROGRAMOS

Didesnės ir pajėgesnės organizacijos bei grupės ruošia beveik kasmet stovyklas ir poilsio ir studijų savaites. Į jas suplaukia nemažas skaičius tų organizacijų narių bei jų bičiulių. Vieni studijų savaičių dalyviai atvyksta tik poilsiui ir susitikimui su seniai bematytais savo pažįstamais bei bičiuliais. Tokių skaičius nėra didelis. Didesnė dalyvių dalis atvyksta pilna to žodžio prasme studijoms.

Premijos laimėjimas kai kam tampa pačiu vyriausiu tikslu. Tad į premijų medžioklę leidžiamasi kolektyvinėmis pastangomis, ir jau esama ženklų, kad didžiai neetiškomis.

Spaudoje rašoma, kad duodami garbės diplomai okupacijų metu kalintiems kacetuose ir kalėjimuose. Bet ar nesėdėjęs kalėjime rezistencinėje veikloje negali būti labiau nusipelnęs už sėdėjusį? Tiesa, duodami specialūs pažymėjimai sužeistam kariui, nors nepatyręs žaizdų ir didesnių nuopelnų kare gali turėti, tačiau garbės ženklais nėra išskiriami sužeistieji automobilių katastrofose. Nuoskauda, kad ir patirta nuo to paties okupanto, ne būtinai priklauso tai pačiai nukentėjimo kategorijai.

Stipriai besireiškianti premijų, pagerbimų ir ordinų inflacija turėtų būti pristabdyta, o rykliai visai išgyvendinti iš lietuviškos veiklos jūros.

Ed. Baškys

1968 metų vasarą teko ilgiau ar trumpiau pabūvoti bei pasimaišyti ateitininkų sendraugių, mokytojų ir frontininkų poilsio ir studijų savaitėse, kurios įvyko Dainavos stovykloje. Visos trys buvo gausios dalyvių skaičiumi, ūkiškajai savaičių pusei nebuvo jokių priekaištų, bet programinė dalis ir pas ateitininkus sendraugius, ir pas mokytojus, ir pas frontininkus gerokai šlubavo. Reikia manyti, kad panaši padėtis buvo ir kitų organizacijų suruoštose stovyklose ir studijų savaitėse.

Už maistą ir patalpas dalyviai apmoka, ir čia nėra jokios problemos. Visai kita padėtis su programine dalimi. Čia pačios organizacijos bei vienetai turi pasirūpinti kalbėtojais, pranešėjais bei moderatoriais. Pajėgesni ir kompetetingesni asmenys yra užsiėmę savo darbais bei reikalais: jiems dažnai trūksta ir laiko, o kartais net ir pinigo. Vienas ar kitas iš jų gal ir atvyktų ir įsijung-

tų į studijų savaičių programas, jei jiems būtų atlyginama už visą darbą bei apmokamos kelionės išlaidos. To nepajėgia padaryti net didesnių ir finansiniai pajėgesnių organizacijų vadovybės. Tada pasitenkinama antraeiliais paskaitininkais, moderatoriais ir pranešėjais, kurie organizatoriams nepateikia jokių sąlygų. Dar blogiau, ne vienos organizacijos bei vieneto vadovybės nė nežino, ko jos tomis studijų savaitėmis siekia: paskaitų bei simpoziumų temos atsitiktinės, pirmininkai ar moderatoriai nepasiruošę. Ir tuo atveju vyksta, kaip žmonės sako, "iš tuščio į kiaurą pilstymas", neplaningas pašnekesys, liečiąs šimtus klausimų ir neduodąs jokio atsakymo nė į vieną.

Esu ateitininkas sendraugis. Be abejo, laukiu vienos ar kitos paskaitos bei pranešimo aktualiomis religinėmis temomis. Nenoriu, kad paskaitininkai ar pranešėjai iki nuobodumo narpliotų tuos klausimus, kurie buvo kelti ir pilnai nagrinėti mūsų katalikiškoje spaudoje. Laukiu paskaitininkų bei pranešėjų su naujomis bei šviežiomis mintimis. Antra, programose turėtų būti akcentuojami gyvybiniai lietuvybės klausimai. Kova dėl Lietuvos laisvės — tai didžioji mūsų misija ir kartu žygis laisvajame pasaulyje. Šis klausimas turėtų būti pajudintas iš pagrindų. Paskaitininkais tais klausimais kviestini specialistai bei asmenys, kurie savo darbais yra įrodę, kad galimi nauji keliai ir būdai Lietuvos laisvinimo darbe. Parapijų salių paskaitininkų tais klausimais ateitininkams sendraugiams nereikia.

Mokytojų studijų savaitėje buvo pamirštas pats svarbiausias klausimas — įskiepijimas jaunime lietuviškos dvasios ir sielojimasis lietuviškais klausimais bei Lietuvos rytojumi. Jaunimas pramokomas lietuviškai kalbėti, rašyti bei skaityti, bet jame beveik nė už centą nerandam lietuviškos dvasios bei užsidegimo lietuviškam darbui ir kovai dėl Lietuvos laisvės. Jaunimas, baigęs šeštadieninės lituanistines mokyklas, neturi jokio supratimo apie Lietuvių Bendruomenę, veiksnius ir kitus vienetus, kurie rūpinasi lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos laisvinimo darbais. Lietuviškai kalbėti, rašyti ir skaityti mokoma ir komunistų okupuotoje Lietuvoje. Lietuviškai kalba, rašo ir skaito JAV-bių lietuviai maskoliai, susispietę apie "Vilnį", "Laisvę" ir "Vienybę". Jei mūsų šeštadieninės lituanistinės mokyklos neįdiegia jaunime lietuviškos dvasios ir užsidegimo kovai dėl Lietuvos laisvės, jos neatlieka savo paskirties. Mokytojai, susirinkę į savo studijų savaites, turėtų visą dėmesį skirti šiam reikalui.

Frontininkai duoda daug ir pajėgių darbuotojų visoms patriotinėms lietuvių organizacijoms. Jų pastangomis JAV LB išvesta į plačiuosius vieškelius,

jų pastangomis suorganizuotas Lietuvių Fondas, jų pastangomis pastatyta Dainavos jaunimo stovykla, jų pastangomis suorganizuotas Rezoliucijoms Remti Komitetas ir pravesta garsioji rezoliucija (H. Con. Res. 416) JAV-bių Kongrese Lietuvos bylos reikalu. Tai patys didieji darbai ir žygiai JAV-bių lietuvių gyvenime paskutiniųjų dešimties metų laikotarpyje. Be abejo, visuose šiuose darbuose talkino ir kitų grupių asmenys, bet frontininkai pakėlė ir pakelia visų tų žygių bei darbų didesnę naštos dalį. Bet kai frontininkai suvažiuoja į savo studijų savaites, ten tas jų pajėgumas nespinduliuoja. Gal jie, išsisėmę visuose minėtuose darbuose, suvažiuoja tik poilsiui? Bent toks įspūdis susidarė iš 1968 metų poilsio ir studijų savaitės.

Aš didžiuojuosi ir remiu dr. A. Razmos (Lietuvių Fondas), St. Barzduko (PLB), dr. A. Damušio (Dainavos stovykla) ir L. Valiuko (Rezoliucijoms Remti Komitetas) darbus ir žygius. Bet Lietuvių Fronto Bičiuliai, kaip vienetas, turėtų virš minėtiems ir kitiems pozityviesiems darbuotojams pilniau ir planingiau talkinti ir kasmet atlikti bent vieną didesnį ir apčiuopiamesnį darbą. Ką Lietuvių Fronto Bičiuliai, kaip vienetas, yra atlikęs Lietuvos laisvinimo darbe paskutiniųjų, sakykime, poros metų laikotarpyje? Ar išleido leidinį Lietuvos bylos klausimu svetimiesiems? Ar rūpinosi surasti naujų draugų Lietuvos reikalui įtakingų amerikiečių tarpe? Jei šiose ir kitose srityse nieko nepadaryta, tai ar yra kokių planų ateičiai? Ar tie klausimai bus pilnai ir planingai panagrinėti 1969 metų studijų savaitėje? Į tuos klausimus tegalėtų tik atsakyti LFB vadovybė. Tikiu, kad ji tai padarys studijų savaitėje.

Planuoju šiose trijose studijų savaitėse pasirodyti ir šiais metais. Tikiu, kad jų programos tikrai palies laiko keliamas problemas ir suras joms sprendimus.

T. Budrys

TAPK "Į LAISVĘ" ŽURNALO PLATINTOJU!

- Be abejo turi visą eilę pažįstamų lietuvių tarpe.
- Prikalbink bent vieną iš savo pažįstamų užsisakyti "Į Laisvę" žurnalą.
- Prenumeratos mokestį ir to asmens pilną ir tikslų adresą (nepamirštant duoti ir "zip code") siųsti tiesiog žurnalo administratoriui, kurio adresas yra šis: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Avenue, West Covina, California 91790.
- Prenumeratos mokestis metams: $5.00 (JAV-se ir Kanadoje); visur kitus — $3.00.

POLITINIŲ STUDIJŲ SAVAITGALIS

Įžanginės mintys ir paaiškinimai apie LFB Los Angeles sambūrio suruoštą ir pravestą politinių studijų savaitgalį

Lietuvių Fronto Bičiulių stovykloje Dainavoje 1968 metų rugpiūčio mėnesio 2 dieną *"Į Laisvę"* žurnalo redakt. Leonardas Valiukas LFB veiklai suaktyvinti padarė eilę siūlymų (žiūr. *"Į Laisvę"* 1968 metų nr. 43/80, 59-61 pusl.). Daugumas tų siūlymų nukreipti į vadovaujančius organus, tačiau bent vieną — politinių studijų savaitgalių organizavimą — galėtų ir privalėtų realizuoti kiekvienas LFB sambūris. Bent tokias išvadas padarė LFB Los Angeles sambūrio valdyba, apsispręsdama studijų savaitgalį rengti.

Vedamos aštrios diskusijos, kas ką skriaudžia: "valstybininkai" "tautininkus", ar priešingai; kas ką yra užgožę: kultūra politiką, ar atbulai; kas ką niekina: kaltintojai kaltinamuosius, ar vieni antrus ir t.t. Nors į tuos klausimus "neklaidingus" atsakymus turi tituluoti ir premijuoti žurnalistai, tačiau tikresnių už "neklaidinguosius" atsakymų, atrodo, teks dar ilgai palaukti. Jie ateis, kai į dabartinius įvykius susidarys tam tikra laiko perspektyva, kai išaiškės vienas kitas labai reikšmingas nežinomasis ir kai kurias prielaidas patvirtins ar paneigs pats laikas.

Šiuo metu viena aišku, kad lietuviškame gyvenime esama kultūrinių įvykių, k. t., literatūrinių premijų, tautinių šokių ir dainų švenčių, operų, koncertų, kultūros kongresų ir t.t. Laisvinimo veikloje įvykių visai pritrūkę. Žinoma, šioje veikloje dažnų įvykių būti ir negali, tačiau laisvinimo politika gali ir turi būti rimtai studijuojama ir inteligentiškai planuojama, o priimtų planų realizavimui pasiaukojančiai dirbama. Šitokių reikalavimų laisvinimo veiklai vadovaujančioms institucijoms statymas yra naturali politinio išeivio teisė, net pareiga. Kas iš tikro nuoširdžiai tai palaiko laisvinimo institucijų niekinimu, griovimu ar talkinimu priešui, parodo politišką nesubrendimą ir visišką rezistencinės kovos reikalavimų nesupratimą. Neišleistina iš akių ir prielaida, kad tokiame chore įsimaišo ir sąmoningo laisvės kovos sabotuotojo balsas.

Politinių studijų savaitgalis Los Angeles mieste ir buvo suorganizuotas Lietuvos laisvinimo problemoms svarstyti. Aktyviais dalyviais buvo pakviesti įvairių politinių atspalvių žmonės. LFB Los Angeles sambūrio valdybai buvo įdomu patirti, ar tie žmonės ramioje svarstymų atmosferoje įstengtų prieiti prie bendrų visiems priimtinų išvadų. Su pasitenki-

POLITINIŲ STUDIJŲ SAVAITGALIO ORGANIZATORIAI IR PRAVEDĖJAI — LFB Los Angeles sambūrio 1968-1969 veiklos metų valdyba, suorganizavusi ir pravedusi 1969 metų sausio mėnesio 25 ir 26 dienomis viešą politinių studijų savaitgalį puošniame Statler-Hilton viešbutyje Los Angeles mieste. Nuotraukoje (iš kairės dešinėn): kasin. B. Graužinis, sekr. J. Kojelis, vicepirm. dr. Z. Brinkis, pirm. A. Kulnys, vicepirm. Vl. Pažiūra ir vicepirm. B. Čiurlionis. L. Kanto nuotrauka

nimu reikia konstatuoti, kad tokių išvadų buvo prieita. Išvados, suredaguotos Juozo Kojelio, bendradarbiaujant studijų moderatoriui prof. dr. Antanui Klimui ir auditorijos atstovams — dr. Juozui Jurkūnui ir Antanui Mažeikai, gavo ir studijų savaitgalio paskaitininkų pritarimą.

Studijų savaitgalio medžiaga šiame *"Į Laisvę" numeryje skelbiama* šia tvarka: 1. Prof. dr. Antano Klimo paskaita *"Laisvojo lietuvio paskirtis"*; 2. Prof. Stasio Žymanto paskaita *"Mąstykime ir veikime iš naujo"*; 3. Simpoziumo dalyvių pranešimai: a) dr. Petras Pamataitis *"Organizacinė laisvinimo veiksnių struktūra"*, b) dr. Jonas Žmuidzinas *"Aktyvus į laisvės kovą jaunimo įjungimas"* ir c) Leonardas Valiukas *"Svetimųjų talka kovoje dėl Lietuvos laisvės"*; 4. Politinių studijų savaitgalio diskusijos; 5. Lietuvos generalinio konsulo dr. Juliaus J. Bielskio sveikinimo kalba; 6. Dr. Zigmo Brinkio studijų baigiamasis žodis; 7. Studijų savaitgalio išvados ir 8. Studijų savaitgalio atgarsiai spaudoje.

Gaila, kad poetas Bernardas Brazdžionis savo paskaitos *"Kūrėjo vaidmuo laisvės kovoje"* nepanorėjo spausdinti.

LAISVOJO LIETUVIO PASKIRTIS

DR. ANTANAS KLIMAS

Pradedant šią temą svarstyti, iš karto tenka baimintis, kad ši tūkstančius kartų naudota, išnaudota ir gal kartais piktnaudota tema yra jau galutinai išnaudota ir gal kartais piktnaudota tema yra jau galutinai išsekusi: ja gal jau nebėra nieko nauja pasakyti.

Šitokią padėtį Kazys Bradūnas taip nupiešė viename "Draugo" vedamajame, kad ir rašydamas kitokia proga ir kitokia tema:

> "... (kiekvienu tokiu atveju) būtų kalbama apie labai paprastus ir aiškius dalykus, kuriuos supainiojame ir padarome neaiškiais, per daug juos vienas kitam aiškindami". ("Draugas", 1968.XII. 28).

Iš kitos pusės, kadangi žmogus savo gyvenimo dienų skridime dažnai esminius dalykus primiršta, yra gera, gal net būtina, retkarčiais prie tų "labai aiškių ir paprastų dalykų" sugrįžti ir vėl į juos nuoširdžiai žvilgterėti.

Be to, nė vieno žmogaus nuomonė visais klausimais šimtaprocentiniai nesutaps su kito nuomone. Besiklausant vieno pažiūrų išdėstymo, dažnai susidaro tam tikra vidinė diskusinė įtampa tarp dėstomų minčių ir besiklausančiųjų. Tai irgi kiek prisideda prie svarstomo klausimo išsiaiškinimo, kad ir be formalių diskusijų.

Pavergta tauta ilgisi laisvės

Prieš pradedant nagrinėti smulkesnius dalykus, leiskite žvilgterėti į vieną iš esminių. Kartais mes primirštam, *kuo gi esmėje laisvasis lietuvis skiriasi nuo pavergtojo lietuvio.* Kai tą pagrindinį skirtumą prisiminsime, geriau išryškės ir *specifinė laisvojo lietuvio paskirtis.*

Atrodo, kad pagrindinis skirtumas tarp laisvojo ir pavergtojo lietuvio yra pažymėtas jau pačioje mūsų temoje: *laisvojo* lietuvio paskirtis arba misija. Kitaip sakant, *mūsų turima ir gyvenama laisvė yra tas pagrindinis elementas, kuris mus, gyvenančius laisvajame pasaulyje, turėtų charakterizuoti.* Ši laisvė nėra, žinoma, vienoda visuose lietuvių gyvenamuose kraštuose, ir ji niekur nėra absoliuti, nes iš viso absoliučios laisvės ir negali būti. Bet vis vien, žmogiška ir kasdieninio vartojimo prasme laisvajame pasaulyje gyveną lietuviai yra laisvi rinktis ir pasirinkti beveik viską, kas žmogiškoje veikloje galima.

Tad tuoj ir siūlytųsi trumpa išvada: laisvajam lietuviui derėtų daryti visa tai, ko negali-

ma, neįmanoma, kas draudžiama daryti pavergtajam lietuviui okupuotoje Lietuvoje.

Visų tų darbų čia mums nebus įmanoma išvardinti, bet paminėsime bent kelis kaip pavyzdžius.

Sakysime, pavergtajam lietuviui yra *uždrausta net ir prisiminti nenuneigiamą, nenuginčijamą, nenuslepiamą faktą, kad Lietuva yra svetimos valstybės okupuota . . .*

Laisvajam lietuviui, taigi, dera nuolat visam pasauliui priminti ne tik patį faktą, kad Lietuva yra okupuota, bet taip pat ir *kaip*, ir *kada*, ir *kieno* ji buvo ir yra okupuota.

Dera laisvajam lietuviui rasti būdų ir priemonių priminti dažnai kurčiam ir savo einamomis problemomis užsiėmusiam pasauliui, kad Lietuva buvo *okupuota smurtu, apgaule, neteise, jėga,* panašiai, kaip buvo praeitą vasarą sutriuškinta beatbundanti Čekoslovakija. Svarbiausia, ne tik pasakyti, bet ir stengtis įtikinti pasaulį, kad lietuviai okupuotoje Lietuvoje niekuomet nenustojo kovoję ir troškę laisvės, kad jie tebetroškta laisvės, laukia ir tikisi okupacijos galo, kad jie dirba, siekdami laisvos valstybės ir Lietuvos suverenumo atstatymo. Kitaip sakant, čia viso pasaulio problema, o ne tik Lietuvos ir lietuvių.

Rusija — pavergtų tautų imperija

Dera ne tik priminti, informuoti, prašyti, bet, kur galima, ir reikalauti iš savo gyvenamų kraštų vyriausybių, spaudos ir kitų susižinojimo priemonių, kad nebūtų ši baisi skriauda primirštama, o galop ir visai pamiršta.

DR. ANTANAS KLIMAS, Rochester, New York (JAV), Rochester universiteto profesorius, lingvistas, visuomenininkas. Aukštojo mokslo studijas pradėjo Lietuvoje, jas tęsė tremtyje (Vakarų Vokietijoje), daktaro laipsnį įgijo Pennsylvanijos universitete (1956). Šiuo metu yra JAV LB Tarybos narys ir vienas iš "Lituanus" žurnalo redaktorių.

Dera mums, laisviesiems lietuviams, kuo tiksliausiai susipažinti su laisvėjančios pasaulio dalies padėtimi ir *nuolat pasaulio opinijoje lyginti su nelaisvėn patekusia pasaulio da-*

limi — visų Sovietų Sąjungos pavergtų tautų ir valstybių situacija.

Dera mums nesibijoti dalykus vadinti tikraisiais vardais: Maskva tai juk ne motinėlė, o žiaurios, beveik viduramžių imperijos sostapilis, Sovietų Sąjunga juk tai ne normali didvalstybė, bet paskutinė pasaulyje užsilikusi kolonialinė pavergtų tautų imperija, Maskvos rusai komunistai ir jų patikėtiniai pavergtuose kraštuose juk tai ne asketų sauja, o raudonų aprés-caristinės ochrankos smogikų — raudonųjų fašistų susibaudimas pasauliui pavergti ir sau šiltai poniškus lizdus susisukti.

Dera mums neužmiršti palyginti Maskvos bolševikų ir Berlyno nacių "darbų". Kadangi nacių "darbeliai" pasaulyje yra gana gerai žinomi ir įvairiomis priemonėmis vis dar primenami, tai tokie lyginimai yra gana paveiklūs: sakysime, naciai iššudė apie 12-15 milijonų žmonių, o bolševikai — virš 30 milijonų, naciai vykdė genocidą, o bolševikai ir dabar dar tebevykdo ir t.t.

Kas perims mūsų darbą?

Visiems mums taipogi yra aišku, kad visa tai, apie ką tik kalbėjome, ilgainiui neturės prasmės, jeigu neturėsime, kas tą darbą tęsia. Ta prasme čia labai trumpai sustosime prie lietuvių švietimo ir šeimos klausimo, ypač kad PLB valdyba, PLB III-jo seimo nutarimu yra 1969 metus paskelbusi "Lietuvių švietimo ir šeimos metais".

Visi lyg jaučiame, kad nors labai daug darbo padaryta mūsų jaunimo lietuviškame auklėjime ir švietime, tačiau čia kažkas netaip išėjo, kaip buvo tikėtasi ir laukta. Juk prieš 20 metų tarėmės iš pagrindų "atlietuvinsią" Amerikos Lietuvą...

Man atrodo, kad nebuvome tuomet giliau pasidomėję šiomis problemomis, o tikėjome ir galvojome, kad viskas beveik savaime pasidarys.

Mes tuomet dar nežinojome, kad *kiekviena kalba yra susižinojimo, komunikacijos sistema, arba įrankis, išaugusi ir sutapusi su ją pagindžiusia fizine ir dvasine aplinka ir kultūra.* Atimk kalbai tą fizinės ir dvasinės kultūros (arba civilizacijos) pagrindą, ir kalba pasidaro pusiau mirusi, tarsi be šaknų.

Iliustracijai galiu paminėti kad ir tokį atsitikimą. Neseniai vienas studentas iš Rochester miesto, kuris studijuoja Aliaskos universitete, buvo iš šiaurės Aliaskos parsivežęs atabaskų kilties indėnuką, kad jam parodytų konkrečiai, kas yra miestas, televizija, šaligatvis, automobilis — dalykai, apie kuriuos jis turi mokintis mokykloje, bet kurių niekuomet nebuvo matęs . . .

Buvome perdideli optimistai

Aš manau, kad šioje srityje mes buvome perdideli opti-

mistai: norėjome iš mūsų vaikų padaryti mūsų pačių kopijas (bent kalboje). O ką gi, pavyzdžiui, mūsų vaikams tiesiogiai sako toks mūsų žodis kaip *"talka"*, jeigu jau ir daugeliui jaunesniųjų tėvų nėra tekę talkų prakaite ir kvaituly pamirkti?

Taigi, reikėjo ir čia protingos ribos: išmokyti vaikus kaip galima geriau pagrindinės lietuvių kalbos garsinės sistemos (fonologinės sistemos), duoti pagrindinių gramatikos žinių, įtvirtinti pagrindinį žodyną, o ne mestis į nesuprantamų žodžių medžioklę.

Perdaug buvo optimizmo ir dėl lietuviškų stovyklų, nors ir dabar, apskritai kalbant, niekas jų svarbos ir naudos nė nemėgina neigti.

Perdaug gal buvo optimizmo, kai buvo galvojama, kad pakanka tik tėvams namie lietuviškai kalbėti . . . Teisybė, kur yra tik vienas vaikas šeimoje, tai tokia padėtis padeda norint nenorint. Bet kitokiais atvejais reikalingas nuolatinis darbas, pasišventimas, kantrybė, aiškus tikslas ir saikas.

Trys siūlymai

Trumpinant šiuos klausimų kompleksus, aš drįsčiau siūlyti ateičiai bent tris konkrečius dalykus:

1. Ir šeimoje ir mokykloje ir kitur — turint galvoje vidutinių gabumų vaiką — nesistengti išmokyti 100 procentų Lietuvos lietuvių kalbos turtų, o surasti pagrindinių žinių ribą. Mokymas turi vykti visą laiką, visomis progomis, visokiomis priemonėmis.

2. Jaunimo ir kitose stovyklose lietuvių kalbos vartojimą, jos puoselėjimą, jos praktišką naudojimą ir net tam tikru būdu mokymą padaryti pagrindine stovyklų sąlyga ir uždaviniu. Visi stovyklų vadovai turi *raštu pasižadėti,* kad kalbės su stovyklaujančiais tik lietuviškai visur ir visą laiką, kaip kad reikalaujama iš studentų kai kuriose JAV vasaros kalbų mokyklose. Primenu tai, nes jau kelinta vasara kai kur stovyklose vaikai mažiau kalba lietuviškai negu namie.

3. Leisti jaunimui daug daugiau praktiškai dalyvauti visose diskusijose, minėjimuose ir panašiose programose negu ligi šiol: dar vis daugumoje tokių įvykių metu senesnieji savo atporina, o vaikeliai kampe pamurkso . . . Leisti jaunimui ir vaikams paruošti minėjimams referatėlius, vaizdelius, pasikalbėjimus, nežiūrint kad jų kalba kartais skamba "kitaip": jie vistiek daug išmoks . . .

Gal būt tada mes neturėsime tokių beveik gąsdinančių "šokų", kaip kad prieš dvejus metus vienoje vasaros stovykloje, kur mūsų geram jaunimui pagaliau buvo leista visiškai laisvai pasisakyti. Čia ir pasirodė, kad daugelis dalykų, kuriuos vyresnieji laikė savaime suprantamais, jaunimui buvo labai problematiški . . .

Skleisti teisingą informaciją

Atsigręžiant nuo pirminių mūsų uždavinių šeimoje ir bendruomenėje vėl į mus supantį pasaulį, man atrodo, turime ypatingai nukreipti savo jėgas ta kryptimi, kuria dirbti mūsų pavergtiesiems broliams yra visiškai neįmanoma.

Neleidžiama jiem jokiu būdu prieiti prie jokių laisvos informacijos kelių. Čia laisvajam lietuviui daug kas yra prieinama, kaip niekados anksčiau istorijoje.

Paimkime tik bendrąją (bet labai svarbią) enciklopedinę informaciją. Kaip mums visiems gerai žinoma, kai kuriose pagrindinėmis pasaulio kalbomis parašytose enciklopedijose dėl įvairių priežasčių apie Lietuvą ir lietuvius yra įvelta visokių visokiausių klaidų: tai lietuviai priskiriami slavams, tai Lietuva atiduodama Lenkijai nuo XIV šimtmečio, tai vėl kitokių nesąmonių prirašyta.

Štai skaitom labai plačiai vidurinių mokyklų mokinių naudojamoje *World Book Encyclopedia:* "Kita lietuvių šventė yra *Vainkus* liepos mėnesį, kada jaunimas eina į mišką rinkti gėlių vainikams pinti" (1953 ed. vol. 10, p. 4534).

1962 metų šios enciklopedijos leidime ši vieta jau pataisyta sekančiai: "Kita lietuvių šventė yra *Vainikas,* liepos mėnesį. Tai yra vidurvasario šventė, kada jaunimas eina į mišką rinkti gėlių vainikams pinti" (1962 ed., vol. 11, p. 347).

Kad ir su pataisymu iš *Vainkus* (matyt, turėta galvoje daugiskaitos galininko *vainikus* forma) į *Vainikas,* tačiau, nors graži, bet klaidinga informacija: tokios šventės Lietuvoje iš viso nėra ir niekad nėra buvę. Čia, matyt, supainiota rugių kirtimo pabaigtuvių vainikas su vainikais, pinamais atlaidų metu bažnyčioms papuošti . . .

Žinoma, kadangi klaida nėra mums žalinga, nei perdaug ausį rėžianti, tai ji taip ir plinta milijonais tiražų . . .

Bet yra ir baisių mums klaidų. Sakysime, tokioje *Grolier Universal Encyclopedia,* kuri taip pat užtinkama beveik kiekvienoje viešoje bibliotekoje, yra ir toks "šedevras" (kalbant apie 1940 metus): "Tada buvo išrinktas naujas seimas, kuris nubalsavo už Lietuvos inkorporaciją į Sovietų Sąjungą" (1966 ed., vol. 6, p. 359).

Viename milijonais parduodamame pašto ženklų albume Lietuva pavaizduota kaip beveik neįžengiamų pelkių ir balų kraštas . . .

Konkrečiai kalbant, visas šias klaidas reikia atitaisyti, suteikiant tuo pačiu metu teisingą informaciją. Teisybė, daugelis panašių klaidų jau yra atitaisyta, o tos neatitaisytos yra daugiausia dėl mūsų nerangumo: vis laukiame, kol kitas padarys, ypač laukiame mūsų organizacijas čia prisidedant. Betgi jokios organizacijos tokiam "klaidų taisymui" neturime . . . Pagaliau laisvajame pasauly tokių veikalų leidėjai la-

biau reaguoja į pavienių žmonių (t. y., esamų ar galimų klijentų, vartotojų) reakciją.

Praktiškai tariant, radai kur nors tokią klaidą, tuojau reaguok, kaip mokėdamas. Informuok apie tai kitus lietuvius, reikalui esant, ieškok pagalbos.

Žinoma, idealu būtų, kad visą tokią informaciją paruoštų lietuviai mokslininkai. Pradžia tam jau padaryta, ir tai rodo, kaip svarbu turėti tokių specialistų, kuriems nei siūlytis nereikia, o ateina kvietimai iš redakcijų bei leidyklų.

Tokios progos laisvajame pasaulyje dar niekados nesame turėję ir gal neturėsime. Ja pilnai pasinaudoti — skelbiant tiesą apie Lietuvą ir lietuvius — yra vienas iš pagrindinių mūsų uždavinių.

O kiek nesąmonių prirašyta įvairių mokyklų vadovėliuose, tai ir suskaityti sunku. Jas irgi galima pataisyti (kur leidžiamos naujos laidos).

Už bendrosios informacijos šaltinius beveik dar svarbiau yra mokslinės studijos. Tur būt, teisybė, kad laisvajame pasaulyje šiuo metu yra daugiau lietuvių aukštųjų mokyklų dėstytojų — profesorių, negu kad jų buvo, sakysime, 1938 metais Lietuvoje... Tačiau didelė jų dalis yra griežtuosiuose moksluose. Ir tai yra labai gerai, tačiau mums ir dabar dar labai trūksta lietuvių profesorių humanitarinėse ir socialinėse mokslo šakose, ypač kalbotyroje, istorijoje, sociologijoje, geografijoje, literatūros ir meno istorijoje, filosofijoje, politiniuose moksluose ir pan. Atvirai kalbant, norėčiau pasakyti, kad, kol dar turime tikrai lietuviškai nusiteikusio jaunimo, mūsų šeimų, organizacijų, spaudos ir LB pastangos turėtų būti koncentruotai nukreiptos ta kryptimi, kad tiesiog infiltruotume aukštąsias laisvojo pasaulio mokslo institucijas savo jaunimu...

Išlaikyti pagrindinę vienybę

Pradžioje esame minėję, kad pavergtuosius lietuvius nuo laisvųjų tam tikra prasme skiria vienas pagrindinis ir esminis dalykas: *pavergtieji lietuviai neturi laisvės.* Bet jie turi kitą bruožą, kurio mes neturime: *jie yra vieningi,* o mes — ne.

Pats faktas, kad mes, laisvieji lietuviai, nevienodai galvojame, kad esame įvairių įsitikinimų, yra natūralus dalykas. Skaudu tik, kad tas nevienodas pažiūras ir įsitikinimus kartais pavartojame ne priešui (Maskvai), o saviesiems pliekti. Eikvojamos tada tampa mūsų labai jau ribotos jėgos: kūrybinės, dvasinės ir, pagaliau, finansinės... O tokia mūsų tarpe nesantaika — tai alyva į Maskvos katilą, kuriame kuo gudriausiai verdami nuodai lietuvių ir kitų nerusų tautoms išnaikinti.

Taigi, vienu iš pagrindinių mūsų misijos uždavinių reikėtų laikyti *laisvųjų lietuvių pa-*

grindinės vienybės išlaikymą. Čia jau dalykas jautrus ir tikrai kontraversiškas, o tačiau apie jį kalbėti reikia.

Yra jau mūsų tarpe balsų, kad jau esame skilę į "valstybininkus" ir "tautininkus", į "senuosius" ar "senesniuosius", kurie, apskritai kalbant, remia lietuviškąjį "establišmentą" ir "jaunuosius", kurie visai naujų kelių iešką, į "veikėjus" ir "neveikliuosius", į "aktyviuosius" ir "pasyviuosius", pagaliau (nors to dar viešai neskelbiama) į intelektualus ir neintelektualus . . .

Tačiau argi ištikrųjų jau taip yra? Man atrodo, kad tai yra grynai teoretinis, nerealus, pertemptai statistinis, superintelektualinis žvilgsnis. Konkrečiai į kiekvieną lietuvį pažiūrėjus, man atrodo, padėtis yra daug paprastesnė: *visi juk mes, neskaitant maskvinių, dar sutinkame, kad visi mes pagal savo išmanymą ir sąlygas dirbame ir gyvename viena pagrindine idėja: už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.* Manyčiau, kad kuo mažiau mes patys save gąsdinsime, kuo mažiau šauksime iš miško dar nesantį baubą, tuo geriau bus kenčiančiai Lietuvai.

Taigi, mano pagrindinė išvada būtų: kadangi Maskva nori visokiomis ir betkokiomis priemonėmis mus suskaldyti, mes kaip tik turime tai šėtoniškai pagundai atsispirti. Sakyčiau: nė vieno, ypač viešo žodžio, nukreipto prieš *padorų lietuvį,* kad ir kartais nesutinkantį su mūsų galvojimu bei įsitikinimais. Neprieštaraukime lietuvis lietuviui, o visas savo jėgas, energiją, laiką nukreipkime prieš Lietuvos pavergėją — Maskvą ir jos tikruosius tarnus.

Sutraukiant trumpai, aš siūlyčiau suprasti laisvojo lietuvio misiją ir paskirtį kad ir šitokia "formule":

Laisvi laisvėje turime pareigą padėti tautai esančiai nelaisvėje: būdami pirmiausia laisvai vieningi ir darydami tai, ko pavergtieji negali daryti, auklėdami savo jaunimą lietuviškoje laisvės dvasioje ir visomis progomis informuodami pasaulį tiesos faktais; iš kitos pusės, organizuodami laisvojo pasaulio žmonių ir institucijų talką Lietuvos laisvei atstatyti.

Pastarajai veiklai gražiai atstovauja Los Angeles mieste suorganizuotas ir visame krašte šaknis įleidęs Rezoliucijoms Remti Komitetas.

Lietuvos kaimas — Lietuvos katakombos

Kai prieš 20 metų atvykau į Philadelphia miestą, tuojau nuėjau aplankyti mano didžiai gerbiamą didįjį mūsų rašytoją-klasiką prof. Krėvę Mickevičių, kuris tuo metu dėstė Pennsilvanijos universitete.

Jau gimnazijoje buvau skaitęs visus jo raštus, galima sakyti, buvau užaugęs jo *"Dainavos šalies senų žmonių padavimų"* šešėlyje.

Profesorius mane labai mielai priėmė, kaip dzūkas dzūką.

Ilgokai su manimi kalbėjo. Niekados neužmiršiu dviejų dalykų, kuriuos jis man tada pasakė ir kurių pirmasis mane tiesiog blokšte pribloškė. (Prisiminkime, tai buvo 1948 metais!).

Pirmiausia, jau tuomet jis galvojo, kad Lietuvai teks ilgai pavergauti. Mes gi tuomet kažkaip vis tikėjomės, kad "kažkas turi atsitikti"...

Pritrenktas, suglumytas, lyg ieškodamas šiaudo nusitverti, aš tuomet prof. Krėvę paklausiau, kas gi, jo nuomone, išgelbės Lietuvą, nes jis sakėsi niekados neabejojąs, kad Lietuva bus išgelbėta... Jis, atsimenu, nepaprastai gražiai nusišypsojo, bet tuojau nedvejodamas atsakė maždaug taip: "Sodžiaus berneliai, mielas jaunasis kolega, sodžiaus berneliai raitužėliai... kaip visuomet mūsų tautos istorijoje... Kiti nusibarstys, turės prisitaikyti, bet sodžiaus berneliai atsilaikys"...

Niekad šių didžiojo Krėvės žodžių nepamiršau.

Tai prie mūsų visų ankstyvesniųjų svarstymų ar nereikėtų pridėti dar vieno: kaip padėti, jeigu iš viso galima ir reikalinga, tiems sodžiaus berneliams?

Man atrodo, kad mūsų spaudoje, suvažiavimuose, diskusijose, pranešimuose, privačiuose rateliuose šis klausimas labai retai randa atgarsio, tarsi, jo visiškai ir nebūtų.

Vienintelis ryšys — tai gal asmeniški laiškai, ir tai jie eina daugiausia vyresniesiems.

Ar nereikėtų mums šiuo klausimu vispusiškai susirūpinti? Aš kartais galvoju, kad gal Maskva nujautė šio Krėvės pranašavimo tiesą, kad taip įnirtusiai stengiasi sunaikinti Lietuvos kaimą, paversti jį ištisu pilku skruzdėlyno tipo kumetynu...

Juk nepaslaptis, kad mes dažniau girdime ir matome jau Lietuvoje mokslus baigusius dabartinius Lietuvos biurokratus, miestiečius, kurie, norėdami ar nenorėdami, tam tikru savęs apsaugojimo instinktu kartais stengiasi išlaikyti tos naujosios bolševikinės ponijos pozicijas... O dar likusio, kad ir sukolchozinto Lietuvos sodžiaus gyvenimas eina visai kitu keliu... Nežiūrint visų Maskvos pastangų, Lietuvos kaime ir dabar gyvenama pagal seną kalendorių ir senas tradijas: švenčiamos visos šventės, einama į atlaidus, švenčiamos išleistuvės, sutiktuvės, krikštynos, vestuvės, apgiedama, visam kaimui susirinkus, mirusieji, giedamos graudžios karunkos ir rožančiai, jau neminint lietuvių liaudies dainų ir kt.

Kaimas, sodžiaus jaunimas, sodžiaus jėga — tai gal Lietuvos katakombos...

Liūdna, kad šie dalykai mūsų yra pamirštami, nors iš jų pagaliau ir mes galėtume daug jėgos pasisemti.

Žinau labai gerai vieną Lietuvos seną sodžių, kuriame dar ir karo metu buvo tik vienas baigęs universitetą, vienas stu-

MĄSTYKIME IR VEIKIME IŠ NAUJO

STASYS ŽYMANTAS

We have come into a time when evolution has run far ahead of our political ideas.
Walter Lippman

Laisvė per lengvai prarasta

Maždaug prieš 15 metų, kalbėdamas per Amerikos Balsą Europoje Lietuvos jaunimui, Nepriklausomybės akto signataras prelatas Kazimieras Šaulys savo žodyje tarp kita ko nurodė, jog visi mes kartas nuo karto turėtume padaryti savo gyvenimo ir veiklos Lietuvai tautinės sąžinės ataskaitą.

Tokia lietuvių politinių išeivių tautinės sąžinės ataskaita šiandien ypač praverstų.

Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę praradome lengvai, per lengvai. O kas lengvai prarandama, sunkiai atgaunama. Tas klausimas ne vieno mūsų pasąmonėje vis iškyla ir mus kankina. Lygiai kaip ir Čekoslovakijos nesipriešinimas Hitlerio ultimatumams ir nacių invazijai iki šiol čekų nėra pamirštas ir laikomas didele klaida.

Mažos tautos ir valstybės sunkiai sprendžiamas pasiprie-

---

dentas ir keli gimnazistai ... Visi pasimokę (sakykime, to kaimo šviesuoliai), rodos, dalyvavo pogrindžio veikloje prieš okupantus rusus ir vėliau vokiečius, bet 1944 m. pasitraukė į saugesnius vakarus ... Visi dabar gerai įsikūrę ... O tuo tarpu tame kaime 8 jų amžiaus draugai — sodžiaus berneliai — atidavė savo jaunas gyvybes partizaninėse laisvės kovose, keliolika šeimų buvo išvežta į Sibirą ... Ir štai ko aš prisibijau: vertybių sujaukimo. Sakysime ir dabar kai kas iš mūsų jau labiau pradeda vertinti kokią Vilniuje išleistą knygelę, negu tų sodžiaus bernelių didžiulę kraujo auką. Gerai, kad pavyko geresnę knygą Vilniuje išleisti, bet negerai, kad ji daugiau vertinama negu paprasto sodžiaus bernelio kraujo auka. Ar kartais mes neperdaug "suintelektualėjome", ar kartais nedarome to, prieš ką jau dr. Vincas Kudirka perspėjo anais taip pat vergijos laikais:

"Arba jūs nuraminkite
sujaudintą protą
Ir užgesinkite mūs širdį
liepsnotą,
Arba, stoję į kovą kaip tikri
vadovai,
Neleiskite gesti pradėtajai
kovai".

šinimo svetimai invazijai klausimas vėl iškilo ryšium su nauja sovietų agresija prieš Čekoslovakiją. Žinomas *New York Times* bendradarbis C. L. Sulzberger praėjusių metų spalio 5 d. iš Paryžiaus rašė, kad ir niekas to, žinoma, niekada negalėtų įrodyti, tačiau pagal jo nuojautą, karinės intervencijos nebūtų buvę, jei desperatiškai nusiteikę čekai būtų įtikinančiai ir aiškiai davę suprasti, jog, nepaisydami jokių pasekmių, jie pasiryžę priešintis bet kieno karinei intervencijai gindamiesi nors ir vienais kumščiais.

Laisvuosius lietuvius, praeitais metais minint Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 50-ją sukaktį, sunkiai slėgė faktas, kad tik 22 metus iš 50 metų Lietuva buvo nepriklausoma. Prieš 28 metus Maskvos Lietuvai jėga primesta sovietų okupacija, komunistinis režimas ir komunistinė sistema ir šiandien tebeslegia lietuvių tautą. Visos lietuvių pastangos ta okupacija nusikratyti, visas jų ryžtas ir pasiaukojimas, atšiaurus pasipriešinimas ir kruvina kova prarastai laisvei atgauti iki šiol, deja, neatnešė siektų vaisių. Ir niekas šiandien negali pasakyti, kada ir kokiu keliu lietuviai vėl pajėgs susigrąžinti savo tautos laisvę ir valstybinę nepriklausomybę. Viena tik aišku, kad šio tikslo liatuviai niekada neatsisakys. Lietuvių tauta yra istorinė tauta, ji žino savo paskirtį ir ji ras kelią, kuris ją į tą tikslą atves. Laisvųjų lietuvių išeivių pareiga ir tautinė misija buvo, yra ir bus, nepaisant visų nesekmių, sunkumų ir klaidų, padėti lietuviams Tėvynėje tą tikslą pasiekti.

STASYS ŽYMANTAS, Los Angeles, California (JAV), teisininkas, profesorius. Teisės mokslus baigė VDU (1933), studijas gilino Paryžiaus universitete (1934-1935) ir Harvardo, Chicagos ir Londono universitetuose (1935-1937). 1937-1944 VDU ir Vilniaus universiteto (nuo 1940) mokomojo personalo narys ir 1941-1944 Vilniaus universiteto teisės mokslų fakulteto dekanas. 1940-1944 aktyvus tautinio lietuvių pasipriešinimo sąjūdžio dalyvis. VLIK-o artimas bendradarbis okupacijos metais Lietuvoje, VLIK-o užsienio delegatūros narys (1940-1945), vėliau užsienyje atgaivinto VLIK-o narys. Vienas sumanytojų ir organizatorių ryšių su kovojančia Lietuva sudarymu ir jų palaikymu. Vienas Lietuvių Rezistencinės Santarvės (LRS) steigėjų (1950) ir jos vicepirmininkas. Į JAV-bes atvyko 1959 metų pabaigoje.

Žodžių karštlige

Jubiliejiniai Laisvės kovos metai pasibaigė. Prasidėjo nauji metai, o su jais nauji rūpesčiai ir nauji uždaviniai.

Vertindamas praėjusių metų užsibrėžto plano vykdymą V. Sidzikauskas "Darbininke" 1968 m. gruodžio 31 d. pripažino, kad rezultatai buvo daugiau nei kuklūs ir kad "Lietuvos laisvinimo bare 1968 metai ko savito Lietuvai nebus davę".

J. Kojelis "Aidų" žurnale 1968 m. 10 numeryje taip pat konstatavo, kad "Laisvės kovos metų įsipareigojimai daugumoje liko neištesėti" visų pirma todėl, kad "planai neracionaliai buvo sukirpti, o planų vykdymui nesukurta bent patenkinamos organizacijos".

Laisvės kovos metais netrūko patriotinių ir ugningų kalbų, manifestų, deklaracijų, atsišaukimų, pareiškimų ir rezoliucijų. Bet, kaip prezidentas A. Smetona kadaise pastebėjo, "žodis be veiksmo — niekai". Šūkiai patys vieni neatstoja realios programos ir gerai išmąstytos politinės strategijos.

Kad numatytas Laisvės kovos metais atliktinų darbų ir užsimojimų planas buvo dirbtinai ir neracionaliai sukirptas, atitrūkęs nuo realybės ir viršijęs tam planui vykdyti mūsų jėgas, tai buvo aišku iš pat pradžių. Neaišku tik tai, kodėl V. Sidzikauskas to iš karto nepastebėjo.

Atrodo, kad mes galėtume įsidėmėti ir sau pritaikyti vieną svarbią pastabą iš prezidento Richard Nixon inauguracinės kalbos: "Šiais sunkiais metais Amerika kentėjo nuo žodžių karštligės, nuo išpūstos retorikos, kuri žada daugiau, negu pajėgia atlikti, nuo piktos retorikos, kuri nepasitenkinimą paverčia neapykanta, nuo bombastinės retorikos, kuri pozuoja, bet neįtikina".

Dvasinis pakilimas, sustingimas ir atžanga

Žinoma, būtų neteisinga neįvertinti ir dar klaidingiau būtų mėginti nuvertinti tą dvasinį pakilimą, kurį laisvieji lietuviai išgyveno, minėdami Lietuvos nepriklausomybės atstatymo jubiliejinę sukaktį, įvairius lietuvių veiksnių politinius žygius Lietuvos nepriklausomybės atstatymo bylai priminti, reikšmingas ir vieningas laisvųjų lietuvių manifestacijas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimą, įspūdingus kultūrinius parengimus, pagaliau tokius naujus leidinius, kaip *Į Laisvę* fondo išleistą "Lietuvių literatūra svetur" ar Nepriklausomybės fondo leidinį anglų kalba "Lithuania". Visa tai akivaizdžiai liudijo tvirtą ir nepalaužiamą laisvųjų lietuvių nusistatymą Lietuvos nepriklausomybės atstatymo reikalu, jų ištvermę ir kūrybinį gajumą. Sovietiniai okupantai šių laisvųjų lietuvių pastangų nedavertinimo ar nuvertinimo klaidos nedaro ir praėjusių jubiliejinių metų poveikį lietuvių tautai mėgino pakirs-

ti, pūsdami savąją sovietinės valdžios Lietuvoje įkūrimo 50 metų dirbtinę sukaktį.

Tačiau būtų perdėm klaidinga tenkintis ir ramintis pasiektais rezultatais ar okupantų reakcija. Politinės išeivijos gajumo ir gyvastingumo požymis yra nuolatinis ir nepertraukiamas ieškojimas ir siekimas naujų kelių ir metodų, naujų atsiekimų. Todėl visai suprantamas ir natūralus susirūpinimas, kurį nevienam sukėlė jubiliejinių metų pabaigoje įvykę ALT-bos ir VLIK-o seimo posėdžiai. Tuose posėdžiuose padaryti pranešimai, įvykusios diskusijos ir priimtos rezoliucijos rodo, deja, mūsų politinės minties sustingimą, jos išsekimą ir politinės kūrybinės dvasios anemiją. VLIK-o seimas, kuris tesusirenka kartą metuose, iš viso ateinančių metų darbų, planų ir uždavinių nei nesvarstė, nes tokių darbų plano svarstyti VLIK-o valdyba jam nepateikė. Sprendžiant gi iš ALT-bos suvažiavime padaryto pagrindinio politinio pranešimo ir priimtos rezoliucijos vienu pačiu svarbiausiu ir esminiu santykių su okupuotu kraštu klausimu, ne tik nebuvo pasiekta pažangos ir būtino susipratimo, bet buvo padaryta dargi atžanga.

Veikimas, kuris ribojasi ir tenkinasi suvažiavimuose ir susirinkimuose pasakytomis ir vėliau laikraščiuose kartojamomis kalbomis, sau patiems daromais pareiškimais ir iš esmės nieko neišsprendžiančiomis rezoliucijomis, kaip dar jubiliejinių metų pačioje pradžioje viename "Draugo" vedamųjų taikliai pastebėjo kun. P. Garšva, yra tiktai "smėlio žarstymas dykumoje".

Veikime iš naujo

Lygiai prieš dešimtį metų V. Sidzikauskas viename laiške buvo labai teisingai nurodęs, jog ryšium su pasikeitimais Vakarų ir Rytų santykiuose ir nauja padėtimi okupuotoje Lietuvoje, yra būtina ir reikalinga išsiaiškinti ir nustatyti realesnę, tikslesnę ir paveikesnę laisvinimo koncepciją.

Deja, per pastarąjį dešimtmetį tuo reikalu maža pažangos tebuvo padaryta. 1965.XII.1 d. "Dirvoje" viename straipsnyje man teko pastebėti, kad "lietuvių politinės išeivijos vadovai ir atsakingi jos veikėjai jau mažiausia prieš penketą metų privalėjo išsamiai ir giliai ištirti padėtį tėvynėje ir nustatyti tos padėties užsienio lietuviam diktuojamus uždavinius, tų uždavinių pirmumą ir svarbą, atitinkamai pakeisti ir papildyti ligi šiol vykdomus darbus, rasti tam tikslui tinkamesnes ir racionalesnes organizacines formas ir parinkti veiksmingesnius darbo ir laisvės kovos metodus".

Tuos žodžius ir šiandien galėčiau pakartoti, nes neatrodo, kad šiuo atžvilgiu kas esmingo buvo padaryta ar pasiekta.

Jei šis pagrindinis ir esminis uždavinys — iš pagrindų išsiaiškinti ir, tarpusavyje sutarus, nustatyti vieningą laisvinimo

politinę strategiją ir taktiką ir iš jos išplaukiančius uždavinius, kurie atitiktų esamos padėties ir momento reikalavimus — buvo aktualus prieš penkeris ar dešimtį metų, tai juo aktualesnis jis yra šiandien akivaizdoje vykstančių pasikeitimų Rytų Europoje, humanistinio komunizmo revoliucijos ir sovietų agresijos tai revoliucijai nuslopinti Čekoslovakijoje, naujo prezidento administracijos Washingtone, tolydžiai tebeplečiamos sovietų subversinės akcijos ir planingų bei vis labiau stiprinamų okupanto pastangų skaldyti politinę lietuvių išeiviją, izoliuoti jos politinę vadovybę ir laipsniškai privesti prie sovietų aneksijos pripažinimo, kaip neišvengiamo ir nepakeičiamo fakto.

Šie pasikeitimai ir tarptautinės padėties raida stato mums uždavinius, kurių sena politika ir senais metodais nepajėgsime išspręsti. Juo labiau, jei mes, prezidento L. B. Johnsono žodžiais tariant, pasiduosime istorijai, nevilčiai, ir vieni prieš kitus piktažodžiausime arba mėginsime tuos uždavinius spręsti etikečių ir šūkių pagalba, naudodami juos kaip pakaitalą idėjoms.

Politika svarbiau už pažadus

Prezidentas D. D. Eisenhoweris, kai jis dar tebebuvo Baltuosiuose Rūmuose, kartą pareiškė, jog pavergtųjų Europos tautų išlaisvinimas taikiu keliu buvo ir lieka Amerikos užsienio politikos tikslas.

1960 metų prezidento rinkimų akcijoje Nixon'as kalbėjo apie laipsnišką laisvės lauko praplėtimą į Rytus. Prezidento Johnsono valdymo metais vis labiau išryškėjo faktina įtakos sferomis Europos pasidalinimo ir dabartinio *status quo* tylaus pripažinimo politika, ką akivaizdžiai paliudijo Čekoslovakijos tragedija. Sovietams ši politika yra naudinga, ir, kaip paprastai, jie jos laikosi tiek, kiek ji pasitarnauja jų interesams. Faktinai šiandien jie supa Europą iš pietų ir Vidužemio jūrą siekia paversti *mare Sovieticum.*

Praėjusių metų rinkiminėje akcijoje kalbų apie Rytų Europos išlaisvinimą nebebuvo. Nixon'as tenurodė, kad po akistatos laikotarpio ateina derybų laikas, ir tai pakartojo savo inauguracinėje kalboje. Toje santūrioje kalboje naujasis Amerikos prezidentas tik labai bendrai tepažymėjo, kad Amerika siekianti tokios taikos, kuri teiktų galimybę visoms šios žemės tautoms pačioms pasirinkti savo likimą.

Tai, žinoma, mūsų džiuginti negali, ir nedžiugina. Tačiau, antra vertus, geriau išmintinga politika be pažadų, negu tušti pažadai be realios politikos. Nesibaigiančios deklamacijos apie išlaisvinimą, laisvinimą ir laisvės kovą nebuvo ir nėra nei politika, nei istorija, nei programa.

Išlaisvinimo politika kaip "roll back policy" seniai mirusi. Bet derybos, apie kurias

šiandien kalbama, nebūtinai turi reikšti nuolaidžiavimą sovietams. Kad tai neįvyktų labai svarbu, kaip siūlo jugoslavas Milovas Djilas, kad Amerika iškeltų kietus, realistinius ir teisingus pasiūlymus pagrindiniams nesutarimams su Sovietų Sąjunga pašalinti ir teisingai taikai pasiekti, prezidento D. D. Eisenhower'io žodžiais tariant, "with liberty and justice".

Tai anaiptol nereiškia, kad sovietai su tais pasiūlymais sutiks. Tačiau tokie Amerikos pasiūlymai išryškintų visam pasauliui, kas siekia taikos, ir kas jai yra priešingas. O svarbiausia tai, kad tokie pasiūlymai sustiprintų nusistatymą tų žmonių ir tautų anapus geležinės uždangos, kurie trokšta ir siekia laisvės, taikos ir, kaip čekoslovakų pavyzdys akivaizdžiai parodė, humanistinės socialistinės santvarkos. Žmonėms anapus geležinės uždangos išsilaisvinimas reiškia kelią nuo bolševikinio ir stalininio komunizmo į demokratinį socializmą, bet ne grįžimą į kapitalizmą.

Vienas dalykas, kuris neturėtų gąsdinti Amerikos, tai sovietų riksmas ir jų nuolatos keliamas propagandinis triukšmas, kurį naudoja kaip taktiką priversti Vakarus atsisakyti ir nekelti teisingų, bet sovietams nenaudingų reikalavimų tikrai taikai pasiekti. O tų reikalavimų tarpe, nors gal ir vienoje iš paskutiniųjų eilių, yra Baltijos valstybių nepriklausomybės atstatymo reikalas — sovietų agresijos pašalinimas ir neteisėto sovietų aneksijos akto panaikinimas.

Nuo ko pradėti?

Laisviesiems Amerikos lietuviams šios dienos svarbiausias klausimas ir rūpestis turėtų būti šis: su kokia politine padėties analize ir kokiais konkrečiais ir realiais pasiūlymais kreipsis į naują Amerikos prezidentą ir administraciją politinė lietuvių išeivijos vadovybė, pirmoje eilėje ALT-ba. Būtų neleistina ir nedovanotina, kad pasikartotų tas varžymasis, sąmyšis, nepasiruošimas ir kompromitacija, kuri pasireiškė Amerikos lietuvių delegaciją priimant prezidentui J. F. Kennedy. Ruošdamasi šiam rimtam, svarbiam ir didelės atsakomybės žygiui, ALT-ba neturėtų pasitikėti vien savo jėgomis, bet ieškoti ir prašyti talkos kitų lietuvių politinių veiksnių ir Lietuvos diplomatų.

Prezidentas Nixon, valstybės sekretorius Rogers ir pasekretorius Richardson yra realistai ir juristai, praktiško, kieto ir logiško galvojimo žmonės. Juos gali paveikti ir įtikinti tik tvirti, aiškūs, realūs ir logiški argumentai bei pasiūlymai.

Lietuvos laisvės byla nėra palaidota, bet *de facto* ji šiandien yra užšaldyta. Nemėginkime patys savęs apgaudinėti, nes toks savęs apgaudinėjimas, kaip pastebėjo poetas J. Aistis savo "Milfordo gatvės elegijose", yra "pats nenaudingiausias,

o taip pat pats neprotingiausias apgaudinėjimas žemėje".

Todėl mūsų nebeturėtų daugiau tenkinti deklaratyviniai aneksijos nepripažinimo ar apsisprendimo teisės lietuvių tautai pripažinimo pareiškimai, o taip pat ir mes patys neturėtume tenkintis, kaip ALT-bos sluogsniuose įprasta sakyti, "stovėjimu už Lietuvos nepriklausomybę". Stovėjimas už Lietuvos nepriklausomybę dar nėra nei laisvinimo veikla nei politika.

Pirmi žingsniai Lietuvos laisvės bylai atšaldyti galėtų būti tokie:

1. Nutraukimas tylos Baltijos valstybių nepriklausomybės atstatymo klausimu. Į sovietų įžūlias pretenzijas į Viduržemio jūrą Amerika teisingai atsakė, pasiųsdama du savo karo laivus į Juodąją jūrą. Lygiai taktiškai tikslinga ir naudinga būtų į sovietų pretenzijas ir grasinimus Jugoslavijai atsakyti tvirtu, aiškiu ir atviru Baltijos valstybėms nepriklausomybės pareikalavimu.

2. Aneksijos nepripažinimo principo formulė praktiškai tampa nereikšminga, jei iš jo nedaromos logiškos išvados. Pirmutinės dvi logiškos išvados, išplaukiančios iš nepripažinimo principo, galėtų būti šios:

a) Laisvosios Europos radijo transliacijų Lietuvai įvedimas.

b) Lietuvos diplomatijos šefo ministerio S. Lozoraičio priėmimas Baltuosiuose Rūmuose dabartinei Lietuvos padėčiai ir Lietuvos laisvės bylai aptarti.

Kelias į Lietuvos laisvę yra ilgas ir sunkus. Tačiau, kaip pastebėjo lenkų išeivių politinis veikėjas ir žurnalo "Kultura" politinis komentatorius Juliusz Mieroszewski, nėra beviltiškos padėties, yra tik beviltiška politika ir beviltiški politikai.

Kova žingsnis po žingsnio

Vienas žymiausių ir reikšmingiausių įvykių praėjusiais metais neabejotinai buvo humanistinio komunizmo taiki revoliucija Čekoslovakijoje ir sovietų agresija tai revoliucijai nuslopinti. Ministeris S. Lozoraitis šią sovietų agresiją įvertino kaip faktiną ir didelę sovietų krizę. Tai be abejo teisinga. Tačiau, antra vertus, pats faktas, kad toji agresija galėjo įvykti, taip pat reiškė didelę Vakarų krizę. Anglų *"Guardian"* dienraščio žinomas komentorius Victor Zorza karčiai pastebėjo, kad Vakarai turėjo pusę metų laiko šiai sovietų agresijai užbėgti už akių, tačiau jie absoliučiai nieko nedarė.

Čekoslovakijos krizė nebuvo komunistinio režimo kraštų vidaus šeimos ginčas, kaip nevykusiai mėgino teisintis Didžiosios Britanijos premjeras Wilson. Tokia iliuzija, Milovan Djilas manymu, potencialiai gali reikšti Vakarų savižudybę. Čekoslovakijoje vyko ir tabevyksta kova tarp laisvės principo ir totalinės diktatūros bei vergi-

jos, o kova dėl laisvės ir laisvės likimas bet kuriame krašte liečia visą žmoniją. Sovietų agresija ir Čekoslovakijos okupacija iš esmės nieko neišsprendė. Išsilaisvinimo iš bolševikinės stalininės komunistinės sistemos, kova, kuri šiandien tebevyksta Čekoslovakijoje, yra pradžia, ne galas. Sovietų okupacija mėgina tą raidą sustabdyti, bet ji to nepajėgs.

Staigi ir netikėta Čekoslovakijos komunistinio režimo evoliucija, tiksliau pasakius, taiki revoliucija nuo stalininio komunizmo į vadinamą humanistinį komunizmą yra ypačiai svarbi ir reikšminga tuo, kad ji nurodė kelią kitoms sovietų valdomų kraštų tautoms ir komunistinėj sistemoj išaugusiai jaunai kartai rasti išeitį iš tos sistemos akligatvio, suteikė atramos ir vilties ir įprasmino gyvenimą, darbą ir pastangas išsivaduoti iš stalininio komunizmo pančių. Čekoslovakija yra akivaizdus pavyzdys, kad komunizmo evoliucija į demokratinį socializmą yra galima, kad ją gali įvykdyti patys komunistai, kad laisvės idėja yra nemari ir negali būti nužudyta.

Įvykiai Čekoslovakijoje negalėjo likti ir neliko be atgarsių Baltijos kraštuose. V. Banaičio pastabūs pranešimai "Draugo" dienraščiui iš Bonnos apie lietuvių rūpinimąsi ir domėjimąsi "Juozo Šveiko" sveikata yra iš esmės reikšmingi. Bet ypačiai reikšmingi, įdomūs ir svarbūs buvo to paties V. Banaičio "Drauge" paskelbti pranešimai apie Estijos techninės inteligentijos atstovų atsišaukimą, kuriame jie faktinai reikalavo to paties, už ką kovojo, ką išsikovojo ir už ką tebekovoja čekai ir slovakai.

Ši nauja ir ilgainiui nesulaikoma evoliucija Rytų Europos komunistinio režimo kraštuose turėtų nevieną mūsų paraginti rimtai susimąstyti, blaiviai ir realiai pergalvoti visos mūsų ligšiolinės laisvinimo politikos ir kovos koncepciją, taktiką ir metodus.

Savo pranešime PLB seimui S. Lozoraitis, Jr. tarp kitą ko atkreipė mūsų dėmesį į vieną įdomų ir svarbų dalyką, jog nūdienėje okupuotoje Lietuvoje "vidujinės emigracijos laikai, kada ištisa eilė patriotų buvo pasitraukę iš viešojo gyvenimo, pasibaigė. Šiandien visa tauta, kiekvienas lietuvis savo srityje, didesnių ar mažesnių galimybių ribose, stengiasi prisidėti prie Lietuvos tvirtinimo. Nes dabartinėje padėtyje kiekvienam yra aišku, kad kuo tvirtesnė, kuo pažangesnė, kuo gyvesnė bus Lietuva, tuo bus užtikrinta jos ateitis".

Šią tylią, bet tvirtą ir kietą kovą "žingsnis po žingsnio", kuri vyksta ne vien Lietuvoje, Estijoje, bet ir Ukrainoje, labai tiksliai nusakė ukrainiečių rašytojas Ivan Dziuba: "Spontaniškas, įvairialytis, plačiai išsiliejęs procesas — tauta mėgina pati save apginti nuo aiškios grėsmės išnykti iš tautų šeimos".

Laisvųjų lietuvių uždavinys ir pareiga yra tą kovą suprasti ir ją paremti.

Atkakliai reikalauti Lietuvai laisvės

Šiam svarbiam politinės lietuvių išeivijos tautinės misijos uždaviniui atlikti, mes visų pirma turėtume aiškiai sutarti ir susitarti dėl tų pagrindų ir principinių gairių, kuriais turėtų būti atremta ir grindžiama visos mūsų laisvinimo veiklos Lietuvos valstybinei nepriklausomybei atstatyti politika ir taktika.

Laisvųjų lietuvių politinės akcijos tikslas ir tos akcijos pagrindas, pagaliau pats politinės išeivijos buvimo ir jos egzistencijos pateisinimas yra ir turi būti ryžtingas, tvirtas ir nepalaužiamas nusistatymas, siekimas ir reikalavimas grąžinti Lietuvai sovietų paglemžtą jos laisvę ir valstybinę nepriklausomybę. Dėl šio pagrindinio tikslo ir siekimo negali ir neturi būti jokių nuolaidų, jokių kompromisų, jokių svyravimų, jokio nepriklausomybės siekimo, kaip nerealaus ir neįvykdytino, atidėliojimo į šalį, jokio to klausimo nutylėjimo. Priešinga laikysena iš esmės reikštų ne ką kita, kaip politinių išeivių tautinės misijos ir jų tautinės pareigos išdavimą.

Siekdami šio tikslo, mes tuo pačiu metu turėtume aiškiai ir nedviprasmiškai pareikšti ir deklaruoti, kad mes nesiekiame ir nemanome nieko tautai primesti, kad mes siekiame, trokštame ir norime tik vieno: kad tauta atsikratytų bolševikinės rusų okupacijos ir pati spręstų savo likimą, pati laisvai ir nepriklausomai rinktųsi tą valstybinę, ūkinę ir socialinę santvarką ir valdymosi būdą, kurį ji laikytų sau tinkamiausią.

Visiems gerai žinoma, kad sovietų Rusija, kuri pakartotinai užgrobė Baltijos kraštus, sekdama carų Ivanų, Petro Didžiojo ir Kotrynos imperialistinės politikos pėdomis, tų kraštų klausimą laiko išspręstą ir baigtą ir savo valia geruoju iš jų nežada pasitraukti. Tačiau tas faktas negali ir neturi keisti ar silpninti pagrindinį politinės lietuvių išeivijos nusistatymą ir reikalavimą, kad tas sovietų tarptautinis nusikaltimas prieš Lietuvą būtų atitaisytas. Čia tenka pastebėti, kad tai nėra lietuvių tautos teisės į apsisprendimą klausimas, nes lietuvių tauta apsisprendė prieš 750 metų karaliaus Mindaugo valdymo laikais. Tai yra sovietų tarptautinio nusikaltimo atitaisymo klausimas. Pareiga rūpintis tuo klausimu tam tikra prasme tenka visai tarptautinei bendruomenei, todėl mes turime pilną teisę prašyti ir laukti jos paramos šiam sovietų nusikaltimui atitaisyti.

Jei laisvieji lietuviai bet kokiu būdu atvirai ar tyliai pripažintų sovietų aneksiją, jie patys prisidėtų prie dabartinio Lietuvos likimo užantspaudavimo ilgiems laikams. Nes politinė lietuvių išeivija šiandien

praktiškai yra vienintelis veiksnys, kuris tautos vardu gali ir turi viešai ir nepaliaujamai reikalauti Lietuvos valstybinės nepriklausomybės grąžinimo. Tauta šiuo metu to daryti negali, ji kovoja kitu jai prieinamu būdu. Jos ir mūsų kovos būdai vienas kito neišskiria, bet papildo.

Šis laisvųjų lietuvių kovos kelias anaiptol nesunkina lietuvių padėties ar jų pastangų okupuotame krašte. Visai priešingai. Geriausias to įrodymas yra pačių okupantų aiškinimas ir įrodinėjimas, kad Sovietų Rusijos jėga prijungta, susovietinta ir rusų provincija paversta Lietuva esanti pilnateisė, suvereninė ir nepriklausoma tarybinė respublika. Todėl neatsargu ir klaidinga siūlyti, kaip tai daro Arthur Hermann 1968 metų "Akiračių" mėnraštyje 4 numeryje, kad laisvieji lietuviai nepriklausomybės mintį pasiliktų tik kaip idealą, o reikalautų daugiau teisių sovietiniam Lietuvos režimui. Sovietinei Lietuvos respublikai didesnių teisių turi reikalauti Lietuvos komunistai. Ir jie gali tikėtis susilaukti Maskvos nuolaidų tik tuomet, kai laisvieji lietuviai savo reikalavimo nesilpnina, o priešingai, jį tik dar labiau stiprina. A. Hermanno keliamo užsienio lietuvių politikos sustingimo priežasčių reikia ieškoti kitur, o ne jų principiniame nusistatyme dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo.

Taip pat neapgalvotas buvo idealisto ir patrioto šviesiečio A. Gurecko savo laiku iškeltas pasiūlymas apsiriboti satelitinio statuso Lietuvai reikalavimu. Tarptautinė teisė tokio statuso iš viso nežino. Vadinamos satelitinės valstybės yra nepriklausomos valstybės, tuo tarpu sovietinė Lietuvos respublika nėra nepriklausoma valstybė. Todėl pirmas, besąlyginis ir vieningas laisvųjų lietuvių reikalavimas turi būti grąžinti Lietuvai jos valstybinę nepriklausomybę.

Pagrindinis kovos laukas — Lietuva

Nepriklausomybės akto signataras Steponas Kairys savo sveikinime Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos suvažiavimui 1963.VI.1 d. New Yorke ragino: "... palaikykime kiek galima ryšį su mūsų pavergtąja tauta, idant įgalintume ją kietai, atspariai laikytis prieš Maskvos engimą, jos klastą".

Užsienio lietuvių laisvinimo politika ir veikla tada bus sėkminga ir veiksminga, kai ji bus grindžiama santykiais ir ryšiais su kraštu ir giliu bei išsamiu realios padėties krašte ir jo gyventojų nuotaikų pažinimu. Savaime suprantama, kaip savo metu nurodė Lietuvos Nepriklausomybės Talka, tie ryšiai neturi reikšti kapituliacijos prieš smurtą nei tokia faktina kapituliacija virsti. Priešingai, ryšiai ir santykiai su lietuviais tėvynėje yra priemonės tiesioginei ar netiesioginei rezistencijai prieš smurtą.

Pagrindinis kovos laukas buvo, yra ir bus Lietuva. Laisvieji lietuviai gali nepaprastai daug tai kovai padėti. Tačiau jei jų pastangos nebus atremtos santykiais su okupuota tėvyne, min. B. Balučio stilium kalbant, laisvinimo vežimas gali įklimpti į smėlį, kuriame ratai suksis, bet pats vežimas stovės vietoje. Laisvųjų lietuvių informacija ir propaganda, neatremta giliu padėties krašte pažinimu, niekad nebus paveiki, o neretai kenksminga. Krašto primato dėsnio neigimas, to dėsnio nesilaikymas ir juo nesivadovavimas praktikoje gali laisvės kovai labai daug pakenkti, ką akivaizdžiai rodo mūsų pačių jau beveik 30 metų trunkančios laisvės kovos istorijos patirtis.

Besiklausant įvairių kalbų apie Lietuvos išlaisvinimą ir tas kalbas mūsų spaudoje beskaitant, neretai susidaro įspūdis, kad Lietuva yra tarsi koks daiktas, objektas, kurį reikia atgauti iš jį pavogusio maskvinio bolševiko, apvalyti, išplauti nuo komunistinio purvo ir padėti ant lentynos mūsų ištaigių rezidencijų salione.

Tačiau Lietuva nėra objektas. Lietuva yra subjektas. Tas skirtumas yra esminis, kertinis ir sprendžiantis. Lietuva — tai sudėtinga būtybė su gyva ir plakančia širdimi. Lietuvą sudaro vienos tautos žmonės, kurie gyvena, dirba, galvoja ir kuria, veikia, kenčia, verkia ir juokiasi, mokosi, šoka ir dainuoja, kuriuos jungia ir vienija vienas likimas ir viena tautinė paskirtis, bet kurie priversti gyventi dvigubu gyvenimu, priversti vengti ir saugotis net pačių artimiausių žmonių, nes bolševikinė komunistinė sistema pripažįsta tik vienos rūšies žmones — sovietinius žmones.

Kaip lietuviui išeiviui politikui Lietuva turi būti subjektas, o ne vien veikimo objektas, taip ir lietuviui išeiviui mokslininkui Lietuva neturėtų būti vien tik jo atitrauktinių studijų tyrimo ir analizės objektas, bet jo gyvenimo ir veiklos subjektas. Padėties Lietuvoje tyrinėjimas lietuviui išeiviui mokslininkui turėtų būti neatskiriamas nuo jo kaip politinio išeivio tautinės misijos vykdymo, bet tampriai su ja surištas.

Vos pusei metų praėjus nuo pirmos sovietų okupacijos pradžios, mes Lietuvoje baiminomės, kad tie lietuviai, kurie tuo metu veikė Berlyne, niekad nepajėgs suprasti visų mūsų išgyvenimų, mums dirbant, veikiant ir kovojant sovietinės sistemos ir baisaus NKVD teroro sąlygose. O ką besakyti, kai nuo sovietų okupacijos pradžios praėjo ne pusė metų ir ne vieneri metai, o jau beveik ištisi 30 metų.

Todėl nestebėtina, kad yra taip nepaprastai sunku susidaryti tikrą ir tikslų Lietuvos gyventojų nuotaikų, jų išgyvenimų, siekimų ir vilčių vaizdą. Lietuvos ūkininkai, kurie tebesudaro apie pusę visų krašto gyventojų, pramonės darbininkai, kultūrininkai ir privilegi-

juoti intelektualai, režimo biurokratai ir eiliniai administracijos pareigūnai, seni ir jaunosios kartos komunistai, buvę Sibiro tremtiniai ir kaliniai, studentai ir moksleiviai — visų jų galvosena ir mąstysena, laikysena ir nusistatymai gali skirtis, kaip skiriasi jų padėtis, amžius ir patyrimas. Susidaryti tikslų tautos nuotaikų ir siekimų vaizdą galima tik taip, kaip dailininkas kuria mozaikos paveikslą, kantriai rinkdamas ir dėdamas akmenėlį prie akmenėlio.

Širdim į širdį

Stebint lietuvių išeivišką gyvenimą ir spaudą nekartą kildavo įspūdis, kad pasitraukdami iš Lietuvos 1944 metų vasarą, mes ne tik patys iš jos išėjome, bet kartu su savimi išsinešėme Lietuvą; kad Lietuva yra čia, prie Michigano, Atlanto ir Picifico pakraščių, o ne ten prie Baltijos jūros ir Nemuno pakrančių. Ir mes vis dar tarytum tebegyvenam anų metų siaubo įspūdžiais, kad mūsų paliktoje žemėje joks normalus gyvenimas nėra įmanomas, kad ten vyksta vien tik teroras, nuolatiniai persekiojimai ir nepaliaujami išvežimai, naikinimai, ūkinis chaosas, vargas ir skurdas; kad jokia organizuota rezistencija Lietuvoje negalima ir kad jos ten nėra, kaip teigė dr. P. Karvelis lietuvių išeivių suvažiavime Uchtėje 1946 m., t. y. tuo metu, kai Lietuva išgyveno didžiausią laisvės kovų įkarštį.

Skurdo ir vargo Lietuvoje daug, ir susovietinta Lietuva į ją atvykusiam vakariečiui palieka šiurpų vaizdą. Tačiau gyvenimas Lietuvoje nesustojo, ir tauta tebėra gyva ir judri: ji mąsto, veikia, dirba ir kuria, ir ne tauta reikalinga ar verta mūsų išeivių pasitikėjimo, kaip nurodė PLB seime VLIK-o pirmininkas dr. K. Valiūnas, bet mes turime rūpintis ir sielotis, kad neprarastume tautos pasitikėjimo mumis.

Yra realus pavojus, kad po ilgų dešimtmečių geležinės uždangos atskirti ir skirtingu gyvenimu gyvendami lietuviai šiapus ir anapus geležinės uždangos gali savo tarpe nebesusiprasti. Juo labiau, kad okupantai daro visa ką gali, šiam tos pačios tautos vaikų tarpusavio nepasitikėjimui ir nesusipratimui pagilinti, panaudodami mūsų pačių dažną neatsargų žodį ar veiksmą.

Tą pavojų dar labiau didina nykstantis ar silpnėjantis lietuvių tėvynėje nusivylimas ir nepasitikėjimas Vakarų politika. Čekoslovakijos parlamento buvusio pirmininko Smarkovskio įspėjimas savo tautiečiams, kad "mūsų kraštas dabartinėje tarptautinėje padėtyje negali pasitikėti jokių kitų garantijų realumu kaip tik savo išmintim ir savo vienybe", neabejotinai atspindi nevieno lietuvio tėvynėje galvojimą ir, kaip teisingai pastebėjo "Darbininkas", lieka "tragiškas moralas ne tik Čekoslovakijai".

Jei santykiai ir ryšiai su Lie-

tuva ir lietuviais tėvynėje yra būtini, jų negalima nei nustatyti nei tvarkyti, atsirėmus vienokia ar kitokia formule.

Mums visada tenka atminti, kad visuose laisvųjų ir pavergtų lietuvių susitikimuose faktinai, tiesiogiai ar netiesiogiai, dalyvauja ne dvi, o trys šalys: lietuviai tėvynėje, užsienio lietuviai ir okupantai. O okupantų ir laisvųjų lietuvių interesai ir tais susitikimais siekiamas tikslas yra griežtai priešingi. Ir patys lietuvių susitikimai šiapus ir anapus geležinės uždangos taip pat gali būti labai įvairūs: slapti ir vieši, prieketurių akių ar šimto, reikalingi ir nereikalingi, naudingi ir nenaudingi, išmintingi ir beviltiškai kvaili ir naivūs. Todėl ir jų išdavos yra taip nevienodos.

Atvykstančius iš anapus lietuvius taip pat galime pasitikti įvairiai: su padrąsinančia šypsena ir linkėjimu "sekmės Algirdai", kaip vienas Londono lietuvis pasitiko sportininką Sočiką, ar su priešišku iššūkiu, su meile ir supratimu ar su neapykanta ir pagieža. Mes galime pas mus besilankančius pavergtuosius lietuvius patraukti, juos paveikti ir padrąsinti, galime juos giliai įskaudinti ir atstumti.

Vienintelė galima formulė yra: mūsų tautinė savigarba, politinė išmintis ir tie didžiojo politinio išeivio ir laisvės kovotojo poeto Adomo Mickevičiaus žodžiai, kuriuos dar 1931 metais lietuviams primine Vilniaus reikalu Amerikos Lietuvoje lankęsis Mykolas Biržiška: "Turėk širdį ir žvelk į širdį".

Politinės išeivijos kultūrinė misija

Praėjusių metų žurnale "Į Laisvę" numeryje 43, A. Maceina teisingai pastebėjo, kad "komunizmas nėra teorinė problema, bet gyvenimas. Komunizmas nori kurti ne kokią idėjinę sistemą, o pertvarkyti gyvenimą ir žmogų".

Reikšdamas tą pačią mintį, prieš keletą metų "Dirvoje" esu nurodęs, kad komunistinė diktatūra, siekdama pertvarkyti visą tautos ir žmogaus gyvenimą, yra visuotinė ir totalinė ir todėl mūsų kova su sovietine okupacija taip pat neišvengiamai turi būti vedama visuotinėje plotmėje ir negali apsiriboti vien politine veikla.

Tai anaiptol nereiškia, kad laisvųjų lietuvių kultūrinė veikla ir kūryba turi būti pajungta politikai ar jai tarnauti. Tai reiškia, kad plačiąja prasme į Lietuvos laisvinimo veiklą įeina ne vien politinė, bet ir kultūrinė sritis ir veikimas.

"Jei kada tamsuma ima užgožti išmintį, kai politika ir ideologija pajungia sau kultūrą ir kūrybinę mintį, tada tautos kultūros židinys perkeliamas į užsienį. Ir čia užsienyje yra atlaikoma tos tautos tradicija, kūrybinė mintis ir kultūra", dėsto lenkų filosofas, Oxfordo universiteto profesorius Henryk

Skolimowski, praėjusiais metais dalyvavęs XIV tarptautiniame filosofijos kongrese Vienoje ir savo įspūdžius aprašęs lenkų žurnale "Kultura" 1968 metų 11 numery. Pažymėtina, kad tame kongrese dalyvavo 2054 filosofai iš 54 kraštų. Sovietų delegacijos tarpe buvo taip pat vienas lietuvis profesorius iš Vilniaus.

Prieš keletą metų Los Angeles lietuvių Dailiųjų menų klube per diskusijas man neatsargiai priminus inž. Tuskenio 1946 m. Uchtėje lietuvių suvažiavime padarytą pastabą, jog lietuvių iš Lietuvos pabėgo vos vienas valsčius, tuo tarpu visa tauta liko krašte, Mykolas Biržiška čia pat mane taikliai pataisė ir papildė, nurodęs, kad lietuvių politinės išeivijos reikšmę tenka vertinti ne pagal jos gausumą, bet pagal jos misiją ir jai tenkančius uždavinius. Toji lietuvių politinės išeivijos tautinė misija nesanti vien politinė, bet ir kultūrinė — pratęsti laisvajame pasaulyje tautinės kultūros kūrybą, kurią okupantai krašte varžo, trukdo, persekioja ir naikina.

Todėl plačiąja prasme laisvinimo veiksniu Vokietijoje buvo ne vien VLIK-as, bet ir Baltijos universitetas Hamburge ir dailininko V. Jonyno Freiburge įkurta Meno mokykla, kuri priglaudė ir kūrybai paskatino lietuvius dailės kūrėjus, k. t., Adomą Galdiką, Vytautą Kasiulį, Viktorą Vizgirdą, Telesforą Valių ir išaugino Antaną Mončį, Romą Viesulą ir kt., kurie šiandien garsina Vakarų pasaulyje Lietuvos, jos kultūros ir lietuvio kūrėjo vardą.

Laisvinimo barai neapžvelgiami

Niekas neabejoja, kad Lietuvos laisvės darbui yra labai svarbus prasmingai ir tikslingai redaguojamas *Eltos* biuletenis, bet nemažiau svarbus yra žurnalas "Lituanus", kuris šiandien merdi, blaškosi ir vis negali rasti savo kelio dalinai todėl, kad iš mūsų politinių veiksnių jis nesusilaukė nei pakankamo dėmesio, nei gairių, nei paramos. O juk kaip tik "Lituanus" galėtų spausdinti ir paskleisti studijas apie Lietuvos rusifikaciją, apie kurias buvo kalbėta praėjusių metų VLIK-o seime.

Labai svarbūs Lietuvai ir Lietuvos laisvės bylai buvo Amerikos kongreso Kersteno komisijos sovietų agresijos tyrinėjimo rezultatai, už ką didelis nuopelnas pagrįstai priklauso ALT-bai. Tačiau nemažiau svarbi Lietuvai buvo ir tebėra lietuvių kultūrininkų paruošta, išleista Lietuvių Enciklopedija. Neabejotina, kad to paties Kapočiaus sumanyta ir ruošiama leisti Lietuvių Enciklopedija anglų kalba turėtų *Lietuvai* didžios ne vien kultūrinės, bet ir politinės bei propagandinės reikšmės. Todėl taip sunku suprasti ir niekuo negalima pateisinti tą šaltą abejingumą, kuriuo šį sąmanymą pasitiko lietuvių politinė išeivija ir tą nesidomėjimą ir nesirūpinimą, ku-

rio šis sumanymas susilaukė ypač iš jaunosios lietuvių išeivių kultūrininkų kartos.

Broniaus Kviklio "Mūsų Lietuvos" keturtomis, Stepo Zobarsko *Manyland* knygų leidykla, *Į Laisvę, Nepriklausomybės, Algimanto Mackaus* vardo fondų ir kitų leidyklų bei privačių asmenų pastangomis ir rūpesčiu išleisti lietuvių mokslo ir literatūros kūriniai, lietuvių dailininkų ir muzikų kūryba, lietuvių opera Čikagoje ir jubiliejinė lietuvių dailės paroda yra tas didysis įnašas, kurį lietuviai kultūrininkai sudėjo ne vien Lietuvos kultūrai, bet taip pat Lietuvos laisvės reikalui. To įnašo šiandien nebegali nutylėti ir Lietuvos okupantas, mėgindamas net tą įnašą savintis, kaip jis nebegali nutylėti lietuvių laisvės kovotojų - partizanų Aštuonerių metų laisvės karo ir kaip jis savinasi tautinio lietuvių antinacinio pasipriešinimo rezultatus.

Lietuvių kultūrininkas ir kalbininkas Leonardas Dambriūnas "Draugo" savaitiniame kultūriniame priede iškėlė vieną įdomų ir svarbų sumanymą: įsteigti užsienio lietuvių mokslo ir meno draugiją, kuri suburtų ir sutelktų visus laisvųjų lietuvių kultūros kūrėjus ir mokslininkus, jų tarpe ypač po Amerikos universitetus išblaškytus lietuvių išeivijos jaunosios kartos mokslininkus. Tokia draugija, L. Dambriūno manymu, taip pat turėtų perimti "Lituanus" žurnalo leidimą.

Sunku abejoti šio sumanymo svarba. Subūrusi laisvųjų lietuvių kultūros kūrėjus, rūpindamasi lietuvių mokslininkų ir kultūrininkų darbų leidimu, kurių nemaža dalis šiandien guli stalčiuose, planuodama mokslo studijas, kurių šiandien niekas neatlieka, bet kurie yra būtinai reikalingi, propaguodama ir garsindama Vakaruose Lietuvos kultūros ir mokslo vardą, šitokia draugija galėtų atlikti didžiulį darbą Lietuvai ir jos laisvei. Juk svarbiausia civiluotos tautos dalis yra jos kultūra, jos kūrybinė mintis.

Laisvųjų lietuvių mokslo ir meno draugija taip pat privalėtų pasiimti tą uždavinį, kurio svarbą savo tautiečiams iškėlė minėtas lenkų filosofas H. Skolimowski:

"Šiuo metu krašte vyraujant įbauginimui ir intelektualiniam terorui, išeivijos Polonia turi pasiimti intelektualinės sąžinės pareigą. Nenorime teigti, kad tik mes ir vien tiktai mes atstovaujame lenkų kultūrai. Bet neleistina mums svyruoti ir nekelti protesto, kai toji kultūra ir kūrybinė mintis yra naikinama krašte. Tą pareigą mes turime prieš praeitį, prieš ateitį, o visų pirma prieš skausmingą dabartį".

Lietuvos laisvinimo barai yra neapžvelgiami ir laisvųjų lietuvių uždaviniai ir darbai neišsemiami.

Nepaliaujamai sielodamiesi ir rūpindamiesi Lietuvos laisvės bylos likimu ir lietuvių kova dėl laisvės, laisvieji lietuviai galėtų pasinaudoti anuo

Organizacinė laisvinimo veiksnių struktūra

DR. PETRAS PAMATAITIS

Kova už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą užsitęsė ilgiau, negu didieji pesimistai kad buvo pranašavę. Ši kova dabar reiškiasi įvairiais būdais ir formomis. Aplamai kalbant, kiekvienas lietuviškas darbas daugiau ar mažiau pasitarnauja laisvės idėjai. Todėl ir kiekviena lietuviška bendrija, jei tik savo darbu dalyvauja kovoje už Lietuvos laisvę ar tą kovą paremia, tam tikra prasme jau ir yra laisvinimo veiksnys.

1968 metais sukako 25-ri metai, kai organizacinėje laisvinimo struktūroje vyriausias autoritetas pripažįstamas Vyriausiam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui. Už šią poziciją ir pats VLIK-as labai kietai kovoja. Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kur įsikūrusi gausiausia ir pajėgiausia lietuvių išeivijos masė, veikia Amerikos Lietuvių Taryba. Kituose kraštuose laisvinimo veiksnių funkcijas atlieka Pasaulio Lietuvių Bendruomenės padaliniai — kraštų Lietuvių Bendruomenės.

VLIK-o sąstate nuo pat pradžios vyravo politinės partijos, nors ir tada nebūtų buvę galima pasakyti, kokią atramą visuomenėje jos turėjo. Nežiūrint to, toks būdas vyriausiam rezistenciniam organui sudaryti okupacijos pogrindyje buvo patogus, o gal ir vienintelis.

Anuo metu VLIK-as buvo kurtas to meto sąlygose ir to meto problemoms spręsti. Šiuo metu Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas yra labai pasikeitęs. Nors ir akcentuojamas kontinuiteto principas, tačiau šiuometiniame VLIK-o sąstate matome daugiau negu pusę narių, kurių nebuvo pagrindiniame VLIK-e. Dar blogiau, kad beveik tuo pačiu santykiu į vyriausią laisvinimo organą įeina nebeegzistuojančios organizacijos. Jei toks sąstatas stiprintų kovą už Lietuvos laisvę, būtų nesunku jam pritarti. Deja, mirusių organizacijų reprezentantai, nenešdami prieš nieką atsakomybės, kai kada tą kovą stabdo, o kartais gal ir ken-

---

sunkiu Amerikai metu prezidento Abraham Lincoln respublikonams duotu patarimu:

"Mes turime mąstyti iš naujo ir veikti iš naujo ... Ramios praeities dogmos nebetinkamos audringai dabarčiai ... Mes turime pakilti iki laiko reikalavimų ... Mes turime išsilaisvinti patys, ir tada mes pasitarnausime savo kraštui".

DR. PETRAS PAMATAITIS, Los Angeles, California (JAV), teisininkas, visuomenininkas. Teisės mokslus baigė Lietuvoje, teisių daktaro laipsnį įgijo Heidelbergo universitete 1949. JAV-se dalyvauja teisininkų, LB, ALTS-gos ir Lietuvių Rezistencinės Santarvės veikloje. Rezoliucijoms Remti Komiteto vienas iš organizatorių ir jo vadovybės narys.

kia. Kai kurios tų organizacijų yra tiek nusigyvenusios, kad visoje Amerikoje nebesuranda trijų žmonių dalyvauti metinėse VLIK-o konferencijose. Prieinama prie to, kad vienos grupės žmogus laisvinimo organe atstovauja kitai grupei.

Jau pribrendo ir gal jau perbrendo laikas VLIK-ui ir ALT-bai reformuotis. Didžiam apgailestavimui, tam tikros jėgos iki šiol tas institucijas išsaugojo nuo pozityvių reformų, bet tas išgelbėjimas išėjo Lietuvos laisvės kovos nenaudai.

Reformų siūlytojus kai kas patriotizmo vardu vadina Lietuvos okupanto talkininkais. Man atrodo, kad laisvinimo institucijų stiprinimas netarnauja okupantui. Priešingai, neracionalus *status quo* gynimas talkina okupanto planams. Niekas okupanto labiau nedžiugina, kaip silpnėjanti laisvės kova.

Iš priešpietinių pranešimų ir diskusijų aiškėja, kad ALT-ba ir VLIK-as dabartinėse struktūrose nebepajėgia atlikti jiems patikėtų uždavinių. Nuo to momento, kai palikome savo kraštą, tapome vieno kovojančio už Lietuvos laisvę junginio nariais. Mūsų siekis yra didelis ir sunkus, ir mūsų darbas turi būti vieningas. Kovos vieningumas, nežalojamas partinių ir grupinių skirtumų, geriausiai galėtų reikštis Lietuvių Bendruomenės ribose. Todėl nėra kalbos, kad pagrindinė atsakomybė už laisvės kovą turi pereiti į Lietuvių Bendruomenės rankas.

Pagrindinis klausimas būtų kaip tas perėjimas turėtų įvykti?

PLB-nė ir VLIK-as veikia, kaip sakoma, globalinėje plotmėje, ALT-ba ir JAV Lietuvių Bendruomenė Amerikos teritorijoje. Tad šiose plotmėse perėjimai ir turėtų įvykti. VLIK-o funkciją turėtų atlikti PLB politinis sektorius.

Vyriausiai užsienio lietuvių politinei vadovybei persiorganizuoti svarstytinos būtų tokios galimybės:

Aktyvus į laisvės kovą jaunimo įjungimas

DR. JONAS ŽMUIDZINAS

Netenka aiškinti, kodėl reikalinga Amerikos ir, žinoma, kitų kraštų lietuvių jaunimą įjungti Lietuvos laisvinimo veiklon. Nepaneigiant fakto, kad jaunimas toje veikloje yra reiškęsis ir reiškiasi, tenka pripažinti, kad toji veikla iki šiol yra buvusi gana ribota ir kad tik maža jaunimo dalis tėra joje dalyvavusi. Todėl nors trumpai tenka išsiaiškinti du klausimus: kokia galima jaunimo laisvinimo kovoje veikla ir kaip jį ton veiklon paveikiau įjungti?

Visa laisvinimo veikla skirstytina į keturis sektorius: finansinį, kūrybinį, politinį ir informacinį - propagandinį.

---

1. Kovai už Lietuvos laisvę vadovavimo atsakomybę VLIK-as perduoda PLB-nei, pats pasilikdamas PLB politiniu komitetu;

2. VLIK-as į savo sąstatą įjungia 50 proc. pilnateisių PLB atstovų;

3. Veiklai ir finansinei atskaitomybei VLIK-as prisiima PLB autoritetą. PLB-nė tampa tarsi pasaulio lietuvių seimas.

Panašiu keliu kaip ir VLIK-as turėtų reformuotis ir Amerikos Lietuvių Taryba.

Finansinė veikla — tai lėšų telkimas kitų sektorių veiklai finansuoti. Čia įjungtinas taip pat veiksnių ir jų fondų rėmimas.

Apie *kūrybinę veiklą* nekalbėsiu, nes ją savo referate jautriai nagrinėjo poetas Bernardas Brazdžionis. Reikėtų tik pabrėžti, kad mūsų kūrybiniai laimėjimai nėra pilni tol, kol nebūna išgarsinti svetimųjų tarpe. O tas išgarsinimas yra informacinės - propagandinės veiklos uždavinys.

Politinės veiklos laukas labai platus. Čia reikia atsargumo ir koordinacijos, o jos pas mus dažniausiai trūksta. Politinėje veikloje beveik neapsieinama be svetimųjų talkos, kuri bus aptarta Leonardo Valiuko. Ją, mano nuomone, ypač paveikiai galėtų organizuoti jaunimas, turįs tamprius ryšius su amerikiečių ir kitų gyvenamųjų kraštų visuomenėmis. Kitos jaunimo politinės veiklos formos, kaip, pav., demonstracijos, peticijoms parašų rinkimas, paprasčiausias laiškų rašymas Senato ar Atstovų Rūmų nariams ir t.t. yra visiems gerai žinomas. Atrodo, kad jaunimui nereikėtų perdaug išsklaidyti savo jėgas, bet derėtų remti di-

DR. JONAS STASYS ŽMUIDZINAS, Los Angeles, California (JAV), fizikas, visuomenininkas. Vidurinį mokslą baigė Vokietijoje Grevene 1947. Aukštojo mokslo studijas baigė JA V-se, studijuodamas Indianos technologijos institute ir Kalifornijos Technologijos Institute, kur 1963 metais įgijo filosofijos daktaro laipsnį iš teorinės fizikos ir matematikos srities. Dirba Kalifornijos Technologijos Instituto Jet Propulsion Laboratory kaip vyresnysis mokslininkas (senior scientist). Aktyviai reiškiasi LB ir kitoje Los Angeles lietuvių veikloje.

desnius mūsų veiksnių užsimojimus, kaip, pav., Lietuvos bylos iškėlimą Jungtinėse Tautose.

Detaliau sustokime prie *informacinės - propagandinės jaunimo veiklos galimybių. Šiai* veiklai, žinoma, pirmoje vietoje geriausiai yra kvalifikuotas akademinis jaunimas. Jis galėtų reikštis šiose veiklos srityse:

1. Anglų ir kitomis didžiosiomis kalbomis paruošimas trumpų informacinių brošiūrų, kuriose būtų logiškai išdėstyta Lietuvos byla ir, žinoma, pateikti svarbiausi Lietuvą liečiantys duomenys. Turima literatūra ne visada galima naudotis;

2. Žymesnių lietuvių kvietimas į universitetus pravesti Lietuvos klausimais diskusijas. Turiu mintyje "International Forum" rūšies seminarus, dažnai rengiamus didesniuose universitetuose. Iniciatyvos pakvietimais pasirūpinti galėtų imtis ne tik lietuviai profesoriai, bet ir lietuviai studentai, *reikalaudami* jiems opiais klausimais žinių ir išsiaiškinimo;

3. Aktyvus gerai pasiruošusių akademikų dalyvavimas universitetų seminaruose, kuriuose nagrinėjami sovietų politikos klausimai;

4. Sudarymas įvairių meno, mokslo, technikos sričių žinovų komisijų lietuvių kūrybiniams laimėjimams sekti, juos registruoti ir su jais supažindinti svetimuosius. Tam reikėtų atitinkamo organo, panašaus į "Lituanus", tik daug platesnių akiračių. Žinoma, "Lituanus" irgi galėtų būti išplėstas;

5. Suorganizavimas kun. K. Pugevičiaus siūlyto Lietuvių informacijos centro.

Aptarus kai kurias laisvinimo veiklos galimybes, tenka atsakyti į klausimą, kaip jaunimą pasiekti ir ton veiklon įtrauk-

Svetimųjų talka kovoje dėl Lietuvos laisvės

LEONARDAS VALIUKAS

Didesniuose ar mažesniuose lietuvių susibūrimuose užsiminus apie svetimųjų talkos svarbą kovoje dėl Lietuvos laisvės, ne vienas numoja ranka, sakydamas, kad lietuviai tik savo pačių jėgomis ir pastangomis išlaikę laisvę ir nepriklausomybę senovėje, iškovoję ir atstatę Lietuvos nepriklausomybę 1918 metais ir tik savo jėgomis ir pastangomis nu-

---

ti. Be abejo, su Lietuvos laisvinimo veikla jaunimą reikėtų supažindinti gan anksti. Visų pirma tai būtų tėvų pareiga. Vėliau tos veiklos pažinimas turėtų būti plečiamas aukštesniuosiuose lituanistinių mokyklų skyriuose, kaip, berods, jau buvo siūlyta spaudoje. Norėtųsi tikėti, kad jaunuoliai, supratę veiklos būtinumą ir pažinę jos galimybes, vėliau patys aktyviai įsijungtų Lietuvos laisvinimo darban. Visa tai, aišku, yra ilgesnio laikotarpio klausimas. Bet kas gi darytina dabar ar artimoje ateityje jaunimo veiklai laisvinimo srityje suaktyvinti? Mano nuomone, reikėtų pradėti vietinio pobūdžio bandymus kad ir čia Los Angeles mieste, Rezoliucijoms Remti Komiteto gimtinėje. Pradžiai būtų galima sukviesti įvairių jaunimo organizacijų bei veiksnių atstovus į nedidelį privatų susirinkimą konkrečioms jaunimo veiklos galimybėms aptarti ir jaunimo veikėjų branduoliui sudaryti. Iniciatoriai iš anksto turėtų paruošti eilę siūlymų. Paskui jaunimą reiktų siekti asmeniškais kontaktais per tėvus, Lietuvių Bendruomenę, mokyklas, ideologines, profesines ir religines organizacijas, tautinių šokių grupes ir t.t. Tuo būdu būtų galima suorganizuoti platesnės apimties veiklesnio jaunimo vienetą. Panašūs vienetai organizuotini ir kitose lietuvių bendruomenėse. Vėliau šie vienetai privalėtų centralizuotis bendrai intensyviai veiklai, koordinuotai su kitų lietuvių veiksnių veikla.

Būčiau naivus optimistas, jei manyčiau, kad nebūtų susidurta su žymiais sunkumais ir ideologine trintimi. Tačiau nesu toks pesimistas, jog manyčiau, kad Lietuvos laisvinimo veiklon kvietimas nerastų atgarsio mūsų jaunime.

sikratysią dabartinės komunistų vergijos ir vėl atgausią laisvę ir nepriklausomybę. Šiuose teigimuose yra daug tiesos, bet kartu jie nėra nei pilni, nei teisingi. Lietuviai ir senovėje susilaukė daug talkos visose savo kovose ir pastangose iš draugiškai nusiteikusių kaimynų, daug paramos ir talkos sulaukė lietuviai iš svetimųjų 1918-1920 metų nepriklausomybės kovose. Žilos senovės ir Lietuvos respublikinio gyvenimo metų pradžios kovos dėl laisvės ir nepriklausomybės gal nebūtų buvusios tokios sunkios, jei lietuviai būtų turėję stipresnį užnugarį kitataučių tarpe.

Dabartinė kova dėl Lietuvos laisvės daug kuo skiriasi nuo kovų, kurias lietuviai pakėlė senovėje ir šio šimtmečio pradžioje. Svetimųjų talka šių dienų laisvės žygyje vaidina ir vaidins pirmaujantį vaidmenį. Veiksniai ir pavieniai lietuviai turėtų skirti kiek galima didesnį dėmesį visam šiam reikalui.

Svetimųjų talka kitų kraštų laisvės kovose

Bent kelios valstybės atsirado ar atgavo sau laisvę ir nepriklausomybę, galima sakyti, tik svetimųjų talka ir pastangomis. Vargu ar šiandien turėtumėm Izraelio valstybę, jei JAV-bių žydų kilmės amerikiečiai nebūtų turėję tam reikalui stipraus užnugario JAV-bių krašto vadovybėje. Prezidentas H. S. Truman tuoj pripažino Izraelį, kai tik buvo paskelbta to krašto nepriklausomybė. Priešinga padėtis buvo su Lietuva 1918 metais JAV-bių vyriausybės sluoksniuose: prezidentas W. Wilson neskubėjo ir net neplanavo pripažinti Lietuvą laisva ir nepriklausoma. To jis net nepadarė per paskutiniuosius porą su viršum savo prezidentavimo metų. Prezidentas W. Wilson visai kitaip žiūrėjo į naujai (ir nenatūraliai) suformuotą Čekoslovakijos respubliką. Mat, jis ir T. G. Masaryk (pirmasis ir ilgametis Čekoslovakijos prezidentas) buvo geri pažįstami ir bičiuliai.

Prezidentas W. Wilson įtraukė Lenkiją į savo garsiuosius "Keturiolika punktų", reikalaudamas jai laisvės ir nepriklausomybės pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui. Apie Lietuvą jis tuose "punktuose" nė neužsiminė. Mat, JAV-bių lenkai per eilę metų kalte kalė krašto vyriausybei, kad Lenkija turinti vėl tapti laisva ir nepriklausoma. JAV-bių lietuviai to nebuvo išvystę. Lietuvių veikėjų kalbos beveik neišėjo iš parapijų salių.

Paminėtinas dar vienas pavyzdys. Lenkai turėjo eilę draugų žymiųjų prancūzų ir anglų politikų tarpe prieš Pirmąjį pasaulinį karą, karo metu ir tuoj po jo. Lietuviai tuo laiku buvo elgetos vaidmenyje: beveik niekas jų neklausė, o priešingai, prancūzai ir anglai, lenkų įtaigojami, kaišiojo pagalius į tik bepradedančio judėti nepriklausomos Lietuvos valstybės vežimo ratus.

Dabartinė padėtis mūsuose

Mūsų veiksniai (ALT-ba, VLIK-as) neturi, galima sakyti, jokio užnugario nei įtakingesnių amerikiečių nei kitų laisvojo pasaulio politinio gyvenimo vairuotojų tarpe.

Neseniai viename pašnekesyje VLIK-o pirm. dr. J. K. Valiūnas buvo paklaustas, ar VLIK-as turįs artimų ryšių bent su 200 - 300 įtakingų laisvojo pasaulio politinio ir kultūrinio gyvenimo darbuotojų. Jo atsakymas buvo trumpas: "Ne". Anot VLIK-o pirmininko, VLIK-as to žygio nesiėmęs JAV-se, nenorėdamas eiti į konfliktą su ALT-ba; nedaryta to ir kituose laisvojo pasaulio kraštuose. Ta pačia proga dr. J. K. Valiūnas akcentavo, kad VLIK-as imsiąsis to darbo ateityje.

Amerikos Lietuvių Tarybos vadovybė nuo pat to veiksnio gyvavimo pradžios sudaroma iš Chicagos lietuvių veikėjų. Tie asmenys, reikia manyti, turi artimesnių ryšių su Chicagos burmistru ir, kiek žinoma, dar su vienu ar kitu legislatoriumi iš Illinois steito. Tai ir viskas. ALT-ba niekad nėra bandžiusi išplėsti Lietuvos draugų tinklą svetimųjų tarpe, neturi tuo reikalu jokių planų ir dabartinė tos institucijos centro valdyba. ALT-bos ryšiai (jei iš viso jų kiek yra) su žymesniais amerikiečiais nėra tamprūs ir pastovūs, o tik atsitiktini. ALT-bos vadovybės nariai aplanko kartkartėmis vieną kitą legislatorių krašto sostinėje Washingtone ar parašo jiems po laišką prieš Vasario 16-sios minėjimus.

Rezoliucijoms Remti Komiteto padaryta gera pradžia

Rezoliucijoms Remti Komitetas nėra lietuvių veiksnys, o amerikiečių organizacija, kovojanti dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Ši, visas JAV-bes apimanti organizacija, buvo suformuota lietuvių pastangomis. Iki šiol lietuviai joje vis dar tebevaidina pirmaujantį vaidmenį. Šios organizacijos narių tarpe matome JAV-bių prezidentą Richard M. Nixon, viceprezidentą Spiro T. Agnew, eilę dabartinės administracijos pareigūnų, šimtus legislatorių, didžiųjų krašto steitų gubernatorių ir miestų burmistrus ir kitus žymesnius politikus, laikraštininkus, kultūrininkus bei visuomenininkus. Rezoliucijoms Remti Komitetas skverbiasi kasdien vis giliau ir giliau į žymiųjų ir įtakingųjų amerikiečių eiles.

Garsiosios rezoliucijos (H. Con. Res. 416) pravedimas JAV-bių Senate ir Atstovų Rūmuose buvo galimas tik žymiųjų amerikiečių talka ir parama. Minėtoji rezoliucija nebūtų išvydusi dienos šviesos, jei šimtai įtakingųjų amerikiečių nebūtų paspaudę JAV-bių Kongreso narius visu savo politiniu svoriu bei įtaka.

(Nukelta į 54 psl.)

VIRŠUJE — Los Angeles miesto burmistrui Sam Yorty (dešinėje) jo pagerbimo proga įteikiama "plaque". Rezoliucijoms Remti Komiteto vardu ją įteikia šios organizacijos kasininkė Žibutė Brinkienė, viduryje — organizacijos pirmininkas Leonardas Valiukas.

●

DEŠINĖJE — Kalba burmistras Sam Yorty, prie garbės svečių stalo sėdi (iš kairės dešinėn) — prel. J. Kučingis, dr. Z. Brinkis ir L. Valiukas.

Visos nuotraukos šiame ir kitame puslapyje yra L. Kanto.

Los Angeles miesto burmistro S. Yorty pagerbimas

Svetimųjų talka Lietuvos laisvinimo darbe turės lemiamos reikšmės ir įtakos. Tik žymių ir įtakingų amerikiečių pagalba pavyko pravesti JAV-bių Kongrese garsiąją rezoliuciją (*H. Con. Res. 416*). Rezoliucijoms Remti Komitetas svetimųjų talkos organizavime kovai dėl Lietuvos laisvės yra padaręs gerą pradžią.

LFB Los Angeles sambūrio suorganizuotame ir pravestame politinių studijų savaitgalyje svetimųjų talkos klausimui buvo skirta nemaža laiko. Rezoliucijoms Remti Komiteto vadovybė ta proga suruoštu Los Angeles miesto burmistro Samuel

LOS ANGELES BURMISTRAS ATVYKSTA Į PAGERBIMĄ — Politinių studijų savaitgalio proga Rezoliucijoms Remti Komitetas suruošė savo nario Los Angeles miesto burmistro Samuel Wm. Yorty iškilmingą pagerbimą. Į pagerbimą atvykstantį burmistrą Sam Yorty (antras iš dešinės) ir jo žmoną Betts Yorty (antra iš kairės) sutinka Rezoliucijoms Remti Komiteto pirmininkas Leonardas Valiukas (kairėje) ir šios organizacijos kasininkė Žibutė Brinkienė (dešinėje)

William Yorty pagerbimu pademonstravo, kaip reikia įtakingus amerikiečius Lietuvos reikalui laimėti ir juos savo tarpe išlaikyti.

Nepavydėtina padėtis buvo rezoliucijų žygio pionieriams

(Nukelta į 54 psl.)

VIDURINĖ NUOTRAUKA — Los Angeles burmistro Sam Yorty pagerbime kalba L. Valiukas, nuo jo dešinėn — Ž. Brinkienė ir burmistras Sam Yorty.

APATINĖ NUOTRAUKA — Rezoliucijoms Remti Komiteto pirmininko Leonardo Valiuko pašnekesys su burmistru Sam Yorty (dešinėje).

Svetimųjų talka...

(Atkelta iš 51 psl.)

Siektina kokybė, nepamirština ir kiekybė

Senatorius Jack Miller (R.-Iowa), rezoliucijos pravedimo įkarščio metu, pareiškė vienos lietuvių delegacijos nariams: "Gaunu tūkstančius laiškų Pabaltijo kraštų bylos reikalu. Suskaitomas laiškų skaičius, bet taip pat žiūrima, kas tuos laiškus rašo. Jūs, pabaltiečiai, turite tikrai įtakingų savo reikalui asmenų mano steite." Rhode Island steito senatoriai John Pastore ir Claiborne Pell "nėrėsi iš kailio", stengdamiesi padėti Rezoliucijoms Remti Komitetui, kai juos abu paspaudė to steito Demokratų partijos šulai. Senato daugumos vadas senatorius Mike Mansfield (D. - Montana) vėl "pradėjo kalbėtis" su sen. Thomas H. Kuchel (tuo metu pavadavusiu senatorių Dirksen, mažumos vadą Senate) lemtingomis 1966 metų spalio mėnesio dienomis, kai minėtas Montana steito senatorius gavo tūkstančius telegramų ir laiškų iš abiejų politinių partijų įtakingų vadų ir kitų amerikiečių. Senatorius Mike Mansfield neatlaikė spaudimo, nors turėjo "įsakymą" iš Valstybės departamento sustabdyti tos rezoliucijos pravedimą Senate. Rezoliucija (H. Con. Res. 416) buvo Senato priimta paskutinėse minutėse prieš Kongreso sesijos pabaigą.

Ieškant Lietuvai draugų kitataučių tarpe, akcentuotina kokybė, bet taip pat nepamirština ir kiekybė. Mes turime (ir galime) turėti savo pusėje tūkstančius laisvųjų kraštų legislatorių, tūkstančius laisvųjų kraštų administracijų vadovybių narių, tūkstančius laikraštininkų, radijo ir televizijos komentatorių, visuomenininkų, rašytojų, kultūrininkų, kolegijų ir universitetų prezidentų, mokomojo personalo narių, politinių partijų veikėjų, gydytojų, inžinierių ir kitų profesionalų. Tai nėra svajonė. Tai galima pilnai atsiekti. Reikia mums tik planingai ir organizuotai pajudėti.

Svetimųjų talkos organizavimas

Nei ALT-ba, nei VLIK-as to darbo nesiėmė ir, atrodo, nesiima. Antra, abi tos institucijos

Burmistras Yorty...

(Atkelta iš 53 psl.)

1961 metų pradžioje. Tik šviesiau galvojantieji šį užsimojimą tada terėmė. Los Angeles miesto burmistras Sam Yorty įsijungė į Rezoliucijoms Remti Komitetą pačioje jo užuomazgoje. Jis priklauso Demokratų partijos konservatyviajam sparnui; burmistro pareigoms gegužės pabaigoje perrinktas trečią kartą.

Politinių studijų savaitgalio diskusijos

Kiekvieną studijų savaitgalio paskaitą ir pranešimą sekdavo gyvas ir veik visada pozityvus klausytojų pasidalinimas mintimis su paskaitininku ar referentu, o taip pat ir su kitais auditorijos dalyviais. Auditorija buvo aktyvi ir ieškanti sprendimų. Skelbiamieji diskusijų dalyvių pasisakymai nėra nei pilni, nei sugrupuoti, nei atitinką diskutuotų klausimų eigos. Tai tik kalbėjusių pasakytų įvairiomis temomis minčių atpasakojimas. Pasisakymai pateikiami tam, kad *"Į Laisvę"* skaitytojai susidarytų galimai pilnesnį ir tikslesnį studijų savaitgalio vaizdą, kurį kai kas siekė spaudoje nesąžiningai iškreipti (žiūr. spaudos pasisakymus). Iš antros pusės tie pasisakymai reflektuoja visuomenės nuotaikas ir nuomones veiksnių ir aplamai Lietuvos laisvinimo reikalais.

---

neturi beveik jokio organizacinio tinklo JAV-se ir kitose laisvo pasaulio valstybėse. Abu veiksniai remiasi visos eilės organizacijų talka bei parama. Paskutiniu metu abu veiksniai daug talkos ir paramos sulaukia iš Lietuvių Bendruomenės.

Svetimųjų talkos kovai dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės organizavimo gali imtis tik Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. Jos organizacinis tinklas siekia visus laisvojo pasaulio kampus, kur tik yra keli ar daugiau geros valios lietuviai.

Tai būtų milžiniškos apimties ir svarbos darbas. To darbo pilnam išvystymui ir realizavimui PLB Valdyba turėtų, nieko nelaukdama, suformuoti specialią komisiją. Ši komisija turėtų būti sudaryta iš asmenų, kurie turi šioje srityje patyrimo ir yra aktyvūs ir lojalūs Lietuvių Bendruomenės nariai. Minėtam tikslui suformuota komisija turėtų paruošti detalų veiklos planą ir stengtis jį kaip galima greičiau įgyvendinti. Į šį žygį turėtų įsijungti PLB visų kraštų vadovybės, apygardos, apylinkės ir pavieniai lietuviai, kurie tik turi vienokių ar kitokių ryšių su žymesniais laisvojo pasaulio politinio, kultūrinio, mokslinio ir visuomeninio gyvenimo vairuotojais bei lėmėjais.

Prie šio darbo turėtų prisidėti kiekvienas geros valios lietuvis. Juk tai kiekvieno laisvojo lietuvio misijos dalis! Šio darbo realizavimo ir kaip galima pilnesnio įgyvendinimo laukia iš visų mūsų kenčiančioji Lietuva.

EDMUNDAS ARBAS

Iš VLIK-o ir ALT-bos šiuo metu tik vardai belikę. Ateina šių organizacijų konferencijos, suvažiavimai, seimai, kongresai ir praeina. Laukiame konkrečių planų, kurie patriotiškoje visuomenėje sukeltų entuziazmą ir kovos nuotaikas. Bet veltui. Visuomenė maitinama rezoliucijomis ir deklaracijomis. Ir taip metai iš metų. Jei tos institucijos nenori ar nebepajėgia reformuotis, laisvinimo veiklos vadovybę turi perimti Lietuvių Bendruomenė.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Savo strateginių planų priešui neturėtume skubėti atidengti. Todėl ne visus dalykus turėtume viešai spaudoje diskutuoti.

DR. ZIGMAS BRINKIS

Metų metais kalbame apie informacinės medžiagos stoką, bet vis niekas tos medžiagos neparuošia. Informacijos sritis visai apleista. Jaunieji akademikai galėtų imtis iniciatyvos universitetuose suorganizuoti seminarus Baltijos valstybių klausimams padiskutuoti. Tai būtų kovos fronto už Lietuvos laisvę atidarymas intelektualiniame sektoriuje. Iniciatorių, manau, atsirastų. Tačiau politinių institucijų pareiga būtų paruošti ir jaunuosius akademikus aprūpinti gera informacine medžiaga.

JONAS ČINGA

ALT-ba savo misiją yra atlikusi. Šiuo metu jau ji pasenusi veiklos metodais ir idėjomis. Ji niekam nebevadovauja. Lietuvių Bendruomenė tvarkosi demokratiškais pagrindais. Jos vadovybė žmonių išrinkta, ir skaitosi su eilinio bendruomenės nario nuomone. ALT-ba nesiskaito. Jau laikas Lietuvių Bendruomenei išeiti į politinį lauką.

VLIK-as, jei nori naudotis tolimesniu visuomenės respektu, turi reformuotis.

RIMTAUTAS DABŠYS

Jaunesniojoje kartoje susidariusios nuotaikos, kad atsakomybę už laisvinimo darbą perimtų Lietuvių Bendruomenė. Aš irgi to paties nusistatymo. Bendruomenės vadovybę visi turime teisę rinkti. Ar galima patikrinti, ar VLIK-o ir ALT-bos vadai turi visuomenės pasitikėjimą.

Tauta negali gyventi be kūrėjo, bet, iš antros pusės, kūrėjas žadina tautą. Ar nebūtų vienas iš mūsų uždavinių ieškoti kelių mūsų kūrėjų kūrinius nugabenti į Lietuvą?

ALENA DEVENIENĖ

Neuždaryti VLIK-o. Jis atlieka svarbias funkcijas. Mes čia kalbame ir šiaip ir taip, bet ir komunistai nori mūsų veiksnius sugriauti. VLIK-o žmonės turėtų išlikti Lietuvos pilie-

čiai. Tuo būdu būtų išlaikytas geresnis ryšis su kitais egzilais.

Čia buvo minimas senatorius Kuchel, kurs daug prisidėjęs pravesti *H. Con. Res. 416*. Bet jis rėmė tiltų statymą su sovietais. Balsavo už konsularinės sutarties ratifikavimą. Su tokiais mums bendrauti nereikėtų.

ALGIRDAS GUSTAITIS

Daug kalbame apie kitų informavimą, bet turime pasirūpinti, kad ir patys būtume teisingai ir pilnai painformuoti. Reikia apgailestauti, kad daugelis šaltinių, iš kurių semiamės informacijų, nėra nei tikslūs, nei pilni. Kaip pavyzdį, galima suminėti ilgai ruoštą ir ilgai lauktą Lietuvių Enciklopedijos XV-tą, Lietuvos, tomą.

Prof. dr. JULIUS KAKARIEKA

Sunku pasakyti, kada susidarys sąlygos Lietuvai atgauti nepriklausomybę. Todėl turime ruoštis ilgai ir sunkiai kovai. Kas žino, gal kovos žibintus teks perduoti ir sekančiai generacijai. Todėl šalia artimųjų distancijų turime paruošti planus ir tolimosioms distancijoms. Turime į laisvės kovą įtraukti ir tuos lietuvius, kurie ir savo kalbą bus praradę. Meilę Lietuvai galima skiepyti ir svetimomis kalbomis.

Svetimuosius laimėsime savo reikalui tada, kai patys pasieksime žymiųjų kitataučių lygį ir įeisime į jų grupes kaip jų bičiuliai ir draugai. T. G. Masarykui pasisekė daug ko išgauti iš JAV-bių prezidento W. Wilsono Čekoslovakijos reikalu, nes jų bičiulystė buvo artima.

MYKOLAS LEŠKYS

Kas nors turėtų išleisti trumpą, labai gerai paruoštą leidinį, kuriame tilptų visiems lietuviams žinotini pagrindiniai dalykai. Tai žymiai palengvintų jaunesniosios kartos žmonėms, ypač studentams, diskutuojant su amerikiečiais. Pripažinkime, kad jaunieji tuo klausimu nėra gerai informuoti.

ANTANAS MAŽEIKA

Veiksniams reformuotis reikia, tik į reformas reikia eiti atsargiai ir taktiškai. Visuomenė gali nulemti veiksnių vadovybių pasikeitimą, jei rinkimuose remsime darbščiuosius, o neremsime pavargusių.

Dr. PETRAS PAMATAITIS

Mūsų laisvinimo veiklai vadovaujančios institucijos sustingo. Per pastarąjį dvidešimtmetį nepastebėta ryškesnių ženklų, kad jos rūpintųsi suprasti naujas sąlygas ir bandytų atsakyti į naujus laiko reikalavimus. Naujų idėjų ir naujos taktikos pasiūlė partizaniniai judėjimai. Ypač gyvastingai pasireiškė Rezoliucijoms Remti Komitetas. *H. Con. Res. 416* pravedimas JAV-bių Kongrese

— tai pats didžiausas laimėjimas Lietuvos laisvinimo darbe nuo 1940 metų birželio 15 dienos, kai rusai komunistai okupavo Lietuvą. Rezoliucija pravesta Rezoliucijoms Remti Komiteto pastangomis, ir niekas neturi teisės to laimėjimo savintis.

Lietuviška spauda tarsi vengia laisvinimo problemų nagrinėjimo. O jos turėtų spaudoje visą laiką būti gyvos ir diskutuojamos. Tik tuo keliu būtų įmanoma surasti vieningą veiklos liniją.

VLADAS PAŽIŪRA

Reikia pripažinti, ką visi veiksniai gero padaro. Vienas kalbėtojas čia, išskaičiuodamas visų kitų veiksnių nuopelnus, praleido Rezoliucijoms Remti Komiteto laimėjimą. VLIK-as ir ALT-ba irgi gero padaro. Reikėtų tai pripažinti. Nusipelniusių organizacijų griauti nereikia.

LEONARDAS VALIUKAS

Nei VLIK-o, nei ALT-bos niekas neturėtų griauti. ALT-ba išgyvena didžiulę krizę ir griūva pati. VLIK-as turi gyvybės, bet neturi planų ir nerodo iš rutinos išsimušančios veiklos. Lietuvių Bendruomenė turi ruoštis momentui, kada visas laisvinimo darbas užguls ant jos pečių. Prie PLB ir prie atskirų kraštų LB-nių nedelsiant sudarytinos politinės komisijos. Jų veiklos ir darbo horizontai būtų neriboti, jau dabar veikiant tose srityse, kur nieko nedaro ALT-ba ir VLIK-as.

Tam tikri VLIK-o ir ALT-bos žmonės nori įpiršti mintį, kad dar neatėjęs laikas Lietuvos bylai kelti Jungtinėse Tautose, nes tuo būtų nepaprastai pakenkta laisvinimo reikalui. Kodėl tai daroma, sunku pasakyti, bet greičiausia todėl, kad iniciatyva išėjo ne iš jų, o iš partizaninio sąjūdžio. Rezoliucijoms Remti Komiteto pravestoji JAV-bių Kongrese rezoliucija *(H. Con. Res. 416)* yra milžiniškas pasistūmėjimas su Lietuvos byla į Jungtines Tautas. Jei JAV-bių vyriausybė šio žygio imsis, ji sugebės tinkamai pasiruošti. Amerika draugų turi.

Jau pats bylos iškėlimas būtų didžiulis laimėjimas. Visi teisiniai, politiniai ir moraliniai argumentai yra mūsų pusėje. Todėl rusai darys viską, kad byla į Jungtines Tautas nepatektų. Jei jie susilaukia talkininkų iš mūsų pačių tarpo, reikia manyti, kad tai juos džiugina. Žinoma, bylą reikėjo kelti Eisenhower - Dulles laikais, bet tada trumparegiai mūsų politikai pinigus leido už nieką nereiškiančios genocido konvencijos ratifikavimą. Ar bus laikas kelti bylą tada, kai Lietuvoje nebebus lietuvių?

Siekiant ryšių su JAV-bių Kongreso nariais, neskirstyti juos į gerus ir blogus, priimtinus mums ir nepriimtinus. Jie visi yra patriotiško nusi-

teikimo amerikiečiai. Jei kartais vienu ar kitu klausimu jie ir pabalsuoja ne taip, kaip mes norėtume, tai nėra rimta priežastis su jais nepalaikyti ryšių. Reikia žiūrėti, ar galima iš jų susilaukti talkos Lietuvos reikalui. Taip pat jau pervėlu svarstyti, ar VLIK-o vadovybę turėtų sudaryti tik Lietuvos pilietybę išlaikę asmenys. Ten pirmoje eilėje svarbu turėti *pajėgių* darbuotojų. Su JAV-bių piliečiu šio krašto pareigūnai gali labiau skaitytis negu su nepiliečiu.

Prof. STASYS ŽYMANTAS

Laisvinimo institucijų viršūnėse kažkaip jaučiama entuziazmo stoka. Būtų idealu, jei JAV Lietuvių Bendruomenė ir Amerikos Lietuvių Taryba susijungtų į vieną organą ir veiktų, pasiskirstę veiklos sritimis. Veiklai ir taip trūksta pinigų, o atskirai veikiant, jų trūkumas dar labiau jaučiamas. Nė vienas veiksnys neišlaiko pajėgaus tarnautojo. Veiksniams yra pasiūloma ir gerų idėjų, bet nėra kas tas idėjas pasvarstytų.

VLIK-ą reformomis reikėtų stiprinti. Nemanau, kad išeivijoje galime reprezentuotis rezistenciniu organu, sudarytu iš penkiolikos organizacijų.

Užleistas tamprių ryšių sudarymas ir bendros veiklos planų paruošimas su latviais ir estais.

Aplamai veiksnių stiprumas priklauso nuo visuomenės, kuriai veiksniai vadovauja, stiprumo. Šiuo metu turime didelę ir gal greit nepasikartojančią progą Lietuvos bylą naujai pristatyti Washingtonui. Iškelti realias problemas ir stipriai argumentuoti, kad Lietuvos klausimo pajudinimas gali būti naudingas pačiai Amerikai.

(Į tiesioginiai pastatytą klausimą, ar veiksniai dabartinėje struktūroje pajėgūs atlikti išdėstytus jo paskaitoje uždavinius, prof. St. Žymantas atsakė — "nemanau").

Imama daug kalbėti apie savo tarpe kovojančių "valstybininkų" ir "tautininkų" egzistavimą išeivijoje. Iš tikro jų nėra ir neturi būti. Tokiais teigimais iškreipiame tautinę misiją. "Tautininkai" ir "valstybininkai" vienas antro ne išskiria, bet papildo. *J.*

ATNAUJINK "Į LAISVĘ" ŽURNALO PRENUMERATĄ 1969 METAMS!

- Dar šiandien atnaujink "Į Laisvę" žurnalo prenumeratą 1969 metams!
- Prenumeratos mokestis metams $5.00 (JAV-se ir Kanadoje); visur kitur — $3.00.
- Prenumeratos mokestį siųsk žurnalo administratoriui. Jo adresas yra šis: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Avenue, West Covina, California 91790.
- Malonėk duoti pilną ir tikslų savo adresą. Nepamiršk duoti ir "Zip code", jei gyveni JAV-se!

Tinkamų laisvinimo veiklai priemonių telkimas

Lietuvos gen. konsulo dr. J. J. Bielskio sveikinimo žodis politinių studijų savaitgalio dalyviams

DR. JULIUS J. BIELSKIS

Jau seniai prinoko laikas jėgoms mobilizuoti, tinkamoms veiklai priemonėms parinkti ir joms ištobulinti, pastangoms už tautos išsilaikymą ir kovai už Lietuvos laisvę aptarti. Apgailėtina, kad neseniai įvykę kai kurių veiksnių seimai ir konferencijos nedaug domesio tiems reikalams skyrė. Matomai, ten suskridę veikėjai tenkinosi jau apsenusiomis jėgomis, sulėtėjusiu tempu ir praeityje naudotomis ir savo vertę atgyvenusiomis priemonėmis. Tokios pažiūros ir tokia laikysena šių dienų problemoms spręsti maža naudos duoda ir dar mažiau teigiamų vilčių ateičiai žada.

Politinių studijų savaitgaliai yra naujovė mūsų veikloje, bet nesunku suprasti jų reikšmę praktiškai mūsų veiklai tobulinti ir gyvinti. Jei metų bėgyje keletas tokių studijų įvyktų didesnėse mūsų bendruomenėse, ne tik lietuviškoji veikla pagyvėtų, bet ir veiklos reikšmė atskirose vietovėse kaip politiniame taip or socialiniame gyvenime žymiai pakiltų. Mūsų seimai ir suvažiavimai taipgi žymiai pagyvėtų, nes į juos suvažiuotų tinkamai pasiruošę ir gerai informuoti delegatai, parengti savaitgalių studijose.

Kažkaip mumyse įsitvirtino nelemtas įsitikinimas, kad, būk, visa pageidaujamoji veikla glūdinti mūsų centrinių veiksnių atsakomybėje. Visiškai pamirštama, kad į organizacijų centrus ir vadovybes patekę žmonės nebuvo ir nėra jokie stebukladariai. Jie taipgi esti paveikiami gyvenimo slinkties: amžiaus naštos, sveikatos silpnėjimo, minčių išsekimo ir kasdieniško atbukimo. Kai kurie jų net įsivaizduoja patekę į "baltuosius bokštus", o ten sėdėdami nutolsta nuo greitai besikeičiančio gyvenimo, tenkindamiesi vien garsiai skambančių pareiškimų ir bereikšmių rezoliucijų skelbimu.

Praėjusieji metai buvo pavadinti "Lietuvos laisvės kovos metais". Tikėtasi, kad tąja linkme bus daug energingos veiklos perodyta ir pasigėrėtinių pasėkų susilaukta. Tačiau viltys nepasitvirtino. Matomai, lauktoji veikla kažkur užkliuvo. Vieno veiksnio vadovybė pareiškė, kad net posėdžių nepavykę pravesti, nes nepasisekę kvorumui

LIETUVOS GEN. KONSULAS DR. BIELSKIS TARIA SVEIKINIMO ŽODĮ — Lietuvos gen. konsulas dr. Julius J. Bielskis dalyvavo politinių studijų savaitgalyje ir tarė sveikinimo žodį, kuris duodamas ištisai šiame numeryje. Nuotraukoje, be dr. J. J. Bielskio (kairėje), matosi — prof. dr. A. Klimas (Rochester, N.Y.) ir prof. dr. J. Kakarieka (Concepcion, Čilė).

L. Kanto nuotrauka

reikalingo valdybos narių skaičiaus surinkti. Kitas veiksnys tenkinosi abejotinos vertės rezoliucijų skelbimu. Net kai kuriais būtinais reikalais nepasirūpinta. Garsiai skelbiamas jubiliejinio pašto ženklo išleidimas nepasisekęs. Pažadėtos brošiūros anglų kalba apie Lietuvą, ypač tinkamos mokykliniam jaunimui, nepasirodė. Gi jaunimui taikomos brošiūros anglų kalba mums yra labai reikalingos. Jas reikėtų platinti nemokamai. Tokia veikla ne tik dabar daug naudos padarytų, bet taipgi ir ateityje nereikėtų Lietuvos reikalų aiškinimo nuo *abc* pradėti.

Tankiau rengiami politinių studijų savaitgaliai, kur būtų įjungiama kaskart daugiau jaunimo, lietuviškai veiklai paruoštų daugiau naujų jėgų ir parinktų laikui pritaikintų veiklos priemonių.

Šių dienų greitai besikeičiančios aplinkybės reikalauja skubaus domesio ir veiklos ne tik veiksnių centruose, bet taipgi ir vietos bendruomenėse. Įvairių vietovių amerikiečių spaudoje tankiai pasirodo pranešimų, kurie sudaro geras progas mums raštu pasisakyti ir įterpti savąjį lietuvišką reikalą. Pav., neseniai pranešta, kad Švedija teikianti Šiaurės Vietnamui pripa-

Politinių studijų savaitgalio reikšmė

Politinių studijų savaitgalio uždaromasis žodis

DR. ZIGMAS BRINKIS

Pavergtoje Lietuvoje visos pagrindinės organizacijos rusų ir vokiečių okupacijų metais, iki partizaninio judėjimo pradžios, paprastai turėdavo du pagrindinius skyrius — informacinį ir karinį. Pagrindinis dėmesys anuo metu buvo skiriamas informacijai — diriguoti pasyvaus pasipriešinimo taktiką. Karinio skyriaus užduotis buvo ruoštis eventualiems kariniams veiksmams. Įsiliepsnojus partizaninėms kovoms, pa-

---

žinimą ir Kuboje steigianti savo ambasadą. Aišku, kad visa tai yra prieš JAV-bių interesus. Tad buvo nepaprastai gera proga užpilti vietos spaudą laiškais, nurodant, kad tai yra ta pati Švedija, kuri po Antrojo pasaulinio karo Sovietų Rusijos kankinimui ir žudymui išdavė Baltijos kraštų pabėgėlius, kad ta pati Švedija pagrobė jos bankuose deponuotus Lietuvos, Latvijos ir Estijos auksą ir atidavė Sovietų Rusijai. Taipgi toji pati Švedija leido savo krašte rengti komunistų "teismą" JAV-bėms apkaltinti, o dabar priglaudžia šio krašto dezertyrus. Kita puiki proga — Anglijos pasisavinimas Baltijos valstybių deponuoto aukso susitarimui su Sovietų Rusija pasiekti.

Tokių ir panašių progų tankiai atsiranda vietos spaudoje. Reikia jas išnaudoti. Savaitgalių pasitarimuose būtų galima visa tai aptarti ir akciją šioje srityje konkretizuoti. Taipgi, studijų pabaigoje "arbatėlėsna" kviestina veiklesnieji vietos kitataučiai ir spaudos atstovai. Tegu jie sužino, kaip vietos lietuviai gyvena ir veikia. Ypač kultūriniuose parengimuose turėtų būti kaip galima daugiau kitataučių kultūrininkų, politikų, spaudos žmonių. Jie apie lietuvius žinos tiek, kiek mes patys jiems save parodysime. Savaitgalių pasitarimai sudaro dideles galimybes naujoms naudingoms mintims ir idėjoms iškilti, vietos darbuotojams suartėti, vieniems kitus arčiau pažinti ir nesusipratimams išvengti.

Nuoširdžiai sveikinu Lietuvių Fronto Bičiulių Los Angeles sambūrio vadovybę už pasirūpinimą tokias studijas čia suorganizuoti. Tikiuosi, jų bus suorganizuota ir ateityje.

grindinis dėmesys buvo sutelktas į karines operacijas, informacijai paliekant, kad ir be galo reikšmingą, bet labiau pagelbinę rolę.

Užsienio lietuviai, kurie savo tautinės veiklos prasmę pagrindinai suveda į Lietuvos išlaisvinimą ir lietuvybės svetimuose kraštuose išlaikymą, pasilaikė šias dvi susiorganizavimo plotmes. Tik tos plotmės šiuo metu veikia kaip pilnutinės tautinės veiklos kultūrinis ir politinis sektoriai. Kaip ir šių studijų diskusijos parodė, dabartinėse sąlygose šie du sektoriai dažnai vienas su antru susisiekia arba turi visą eilę pereinamų stadijų. Tarp tų sektorių nėra arba bent negali būti priešingumo, nes jie abu yra du tos pačios rezistencijos aspektai. Žinoma, mokslinė ar meninė kūryba negali būti pajungta politikai, tačiau, iš antros pusės, nėra jokių kliūčių tikriesiems kultūrinės kūrybos laimėjimams pasitarnauti didiesiems tautos laisvės idealams.

Lietuvių Fronto Bičiuliai tebesistengia išlikti rezistencinė organizacija, su, kiek šios sąlygos leidžia, aktyviais politinės ir kultūrinės veiklos sektoriais. LFB Los Angeles sambūris todėl mūsų bendruomenėje ruošiamais įvykiais akcentus deda tai ant vieno, tai ant kito sektoriaus. Literatūros vakaruose kvietėme svečiais rašytoją Aloyzą Baroną ir poetą Joną Aistį, prie kurių prisijungė visi šiame Amerikos pakraštyje apsigyvenę mūsų rašytojai ir poetai. Praėjusių metų gale mūsų pakviestas mus aplankė prof. Raphael Sealey ir poetė Danguolė Sealey, o prie jų prisijungė žymieji Los Angeles meno reprezentantai.

Šiais metais akcentas skirtas tiesioginiams laisvinimo klausimams. Reikalinga kartas nuo karto susirinkti politinei padėčiai paanalizuoti, persvarstyti ir nustatyti gaires tolimesnei iniciatyvai.

Mums ypatingai miela, kad šio politinių studijų savaitgalio proga mus ryžosi aplankyti prof. dr. Antanas Klimas, kuris savo prigimtimi, galima jausti, yra mokslininkas - kultūrininkas, bet, tautinės pareigos verčiamas, atiduoda žymią duoklę tiesioginei laisvinimo veiklai. Ne tik labai įdomiai jis moderavo šį studijų savaitgalį, bet taip pat savo paskaitoje į lietuviškos išeivijos misiją pažvelgė nauju, šviežiu, sintetizuojančiu žvilgsniu, ir mūsų asmeniškiems svarstymams davė gausiai medžiagos.

Nors šį politinių studijų savaitgalį organizavo Lietuvių Fronto Bičiuliai, bet jis buvo skirtas ne Lietuvių Fronto reikalams, bet bendram reikalui. Todėl jame aktyviai dalyvauti kvietėme visų pažiūrų žmones, kurie tuo bendru Lietuvos laisvės ir lietuvybės išlaikymo reikalu sielojasi. Labai malonu, kad mūsų kvietimas su respektu buvo priimtas.

Politinių studijų savaitgalio išvados

Lietuvių Fronto Bičiulių Los Angeles sambūris 1969 metų sausio 25-26 dienomis Statler Hilton viešbutyje suorganizavo politinių studijų savaitgalį "Jėgų ir priemonių mobilizacija kovai už Lietuvos laisvę" temai nagrinėti. Pagrindinius pranešimus padarė prof. Stasys Žymantas "Mąstykime ir veikime iš naujo", "Lietuvių Dienų" redaktorius poetas Bernardas Brazdžionis "Kūrėjo vaidmuo kovoje už Lietuvos laisvę", simpoziume dr. Petras Pamataitis kalbėjo laisvinimo veiksnių strutūros klausimu, dr. Jonas Žmuidzinas pasisakė jaunimo į laisvės kovą įjungimo problema ir svetimųjų talkos mobilizavimo reikalą aptarė Leonardas Valiukas, Rezoliucijoms Remti Komiteto pirmininkas.

Los Angeles miesto burmistras Samuel Wm. Yorty šių politinių studijų savaitgalio proga jam surengtame pagerbime savo kalboje pabrėžė, kad ir amerikiečiai ir visi tie žmonės, kuriems rūpi teisingumo principai, ir kurie jaučia komunizmo pavojų, sėkmingai ir entuziastingai mūsų iniciatyvas remia.

Todėl šitoks politinių studijų lietuviškoms problemoms spręsti savaitgalio suorganizavimas ateityje turėtų paskatinti ir kitas lietuvių bendruomenes panašaus pobūdžio savaitgalius pravesti. Į juos reikėtų pasikviesti bent po vieną žymų amerikietį. Tuo būdu ne tik aiškiau matytume, kokius uždavinius mums naujos situacijos atneša ir kokiomis priemonėmis galėtume tuos uždavinius sėkmingiausiai išspręsti, bet kartu įsigytume ir naujų amerikiečių draugų, kurie saviškių tarpe neabejotinai padėtų mums garsinti Lietuvos laisvės bylą.

Plačiąja prasme "Laisvojo lietuvio pareigas" kovos už laisvę kontekste nagrinėjo prof. dr. Antanas Klimas. Visų tų temų svarstyme dalyvavo gausus būrys Los Angeles lietuvių.

Susumavus referentų pareikštas mintis ir diskusijų dalyvių pasisakymus, galima prieiti šių išvadų:

1. Lietuvių išeivija turi gausius intelektualinių ir moralinių jėgų resursus kovai už Lietuvos laisvę vesti. Šių jėgų veiksmingumą esame pajėgūs paremti lietuvių visuomenėje sutelktais finansiniais ištekliais.

2. Lietuvai praradus nepriklausomybę, Lietuvoje ir užsieniuose buvo sukurtos kovai už laisvę centrinės organizacijos. Rusų okupacijos pogrindyje Lietuvių Aktyvistų Frontas ir vokiečių — Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas kovojančios tautos vieningai buvo remiami. JAV-se visų patriotinių grupių sutarimu įkurta Ame-

rikos Lietuvių Taryba. Anuo metu šios institucijos atsakė į laiko reikalavimus ir atliko reikšmingus darbus kovoje už Lietuvos laisvę.

Daugiau negu šimtmečio ketvirtis atnešė didelių pasikeitimų pavergtoje tautoje, užsienio lietuvių diferencijoje ir sąlygose, kuriose kova už laisvę turi reikštis.

Institucijos visada linkusios sustingti formose ir veiklos metoduose. Neimlios laiko reikalavimams liko ir užsienio lietuvių laisvės kovai vadovaujančios viršūnės. Intelektualinis, kūrybinis ir finansinis lietuvių visuomenės potencialas nepakankamai panaudojamas laisvės kovai. Pasaulyje ir JAV-se įvykę pasikeitimai mums stato reikalavimus permąstyti strategiją, patikrinti artimesnius ir tolimesnius kovos tikslus ir pradėti veikti iš naujo. Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto ir Amerikos Lietuvių Tarybos persitvarkymas stiprėjimo linkme — svarbus ir neatidėliotinas reikalas. Reformų delsimas nuostolingas Lietuvos laisvės kovai.

Rūpestį laisvinimo institucijas reformomis stiprinti sąmoninga visuomenė atskiria nuo priešo pastangų jas griauti.

3. Demokratišku charakteriu ir prigimtimi į laiko reikalavimus atsako Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. Lietuvių Charta ir visuomenės valia Lietuvių Bendruomenę natūraliai įpareigoja rūpintis, kad laisvinimo institucijos normaliai funkcionuotų. Įvykus sukrikimams, Lietuvių Bendruomenė imasi energingos iniciatyvos kliuviniams pašalinti, o reikalui iškilus, pati tiesioginiai imasi laisvinimo uždavinius vykdyti.

4. Artimiausioje ateityje laisvinimo institucijos turėtų koncentruotis į šių konkrečių tikslų vykdymą.

a. Aktyviai siekti, kad JAV-bės ir kitų laisvojo pasaulio kraštų vyriausybės iš "Baltijos valstybių okupacijos nepripažinimo" politikos pereitų į nepriklausomybės reikalavimo politiką. Šiam tikslui siekti gerai galėtų pasitarnauti JAV kongrese pravestoji H. Con. Res. 416 rezoliucija.

b. Baltuosiuose Rūmuose suorganizuoti oficialaus Neprisomos Lietuvos respublikos atstovo priėmimą.

c. Išrūpinti lietuvių skyrių Free Europe radijo programoje.

5. Nuo kovos už laisvę pareigos neatleidžiamas nė vienas sąmoningas lietuvis net ir kūrybinės laisvės pretekstu. Tiesa, kūryba negali būti pajungta bet kokiems kad ir kilniems tikslams, bet kūrybiniai laimėjimai gali ir turi būti panaudoti kovai už Lietuvos laisvę.

Į kūrybinių laimėjimų kategoriją įjungtini ir mūsų mokslininkų atsiekimai. Laisvųjų lietuvių kūrybinei dvasiai kelti, kūrybiniams laimėjimams ir kūrėjams pasauliui pristatyti įkurtina Lietuvių mokslo ir meno draugija.

Studijų savaitgalio atgarsiai spaudoje

Viešas platesnės apimties įvykis, jei nesusilaukia spaudos dėmesio, nepasiekia savo tikslo. Tai reiškia, kad organizuotom pastangom ryškinami klausimai nėra aktualūs arba nekvalifikuotų žmonių ir netinkama forma sprendžiami. Šia prasme yra teisus vieno mūsų labai produktyvaus žurnalisto skundas, kad į jo išprakaituotų sieksninių straipsnių serijas atsiliepimas esąs labai skurdus. Tyla nieko kito čia nereiškia, o tik priminimą, kad prakaitas veltui liejamas.

LFB Los Angeles sambūrio organizuotam politinių studijų savaitgaliui spausdinto ir tarto žodžio dėmesio buvo daug. Reakcijų skalė labai plati: nuo piktų insinuacijų iki labai palankaus pritarimo.

Pirmąjį studijų įvertinimą paskelbė Los Angeles leidžiamas mažas mėnesinis laikraštukas *"Lietuviai Amerikos Vakaruose"* 1969 m. sausio mėn. numeris. Čia informacija taip surikiuota, kad jei nebūtų minima vieta, laikas ir žmonių pavardės, būtų galima manyti, jog rašoma apie visai kitą įvykį:

"Pirmuoju referatu prabilo senas rezistentas prof. St. Žy-

---

6. Didelės ir neišnaudojamos jėgos glūdi jaunojoje lietuvių intelektualų kartoje. Racionalūs planai ir pastangos galėtų jas pilniau įjungti į aktyviąją laisvės kovą.

7. Kovai už Lietuvos laisvę turime daug draugų laisvajame pasaulyje. Yra būdų ir priemonių juos laimėti ir jų talką integruoti į savo tikslų siekimą. Sektiną pavyzdį svetimųjų talkos organizavime duoda Rezoliucijoms Remti Komitetas.

8. Tautinio susiklausymo ribose ieškoti kelių į pavergtą tautą ir joje palaikyti laisvės viltis. Daugeliu atvejų išvadas apie pavergtos tautos nuotaikas darome iš sąlyčio su Vilniaus lietuviais. Provincija ir kaimu iki šiol mūsuose metodiškiau nebuvo domimasi.

9. Sėkmingam finansinių išteklių mobilizavimui laisvinimo institucijos visuomenei turėtų pasiūlyti konkrečius veiklos planus. Klaidingas kelias — pirma organizuoti finansus, o veiklos sritį užpildyti pažadais, kurie labai dažnai neištesiami.

10. Spaudoje skelbti studijų savaitgalio paskaitas ir pranešimus bei charakteringesnius diskusijų dalyvių pasisakymus, kurie paryškintų, pagrįstų ir detalizuotų trumpai formuluotas išvadines mintis.

mantas... Diskusijose dėl šio referato buvo stengtavi akcentuoti daugiau negatyvius dalykus negu pozityvius. Daugiausia stengtasi ryškinti veiksnių neveiklumą ir jų nereikalingumą...

Bet visos tos pastabėlės buvo tik kaip preliudas į didesnę kakofoniją, sugrotą vėliau, laike simpoziumo, nelaimingo muzikanto dr. P. Pamataičio, pritariant kitiems bičiuliams. Dr. Pamataitis... pabėrė šių išminties perlų: Altas ir Vlikas lemiamos reikšmės nebevaidina; visą atsakomybę už laisvės kovą turi perimti P. Liet. Bendruomenė, todėl reikia, kad Vlikas laisvu noru kapituliuotų ir visą savo darbą perduotų PLB-nei. Jei jis to nenorėtų, tai turėtų sutikti į artimiausią savo seimą įsileisti 50 delegatų iš PLB, kurie tą Vliką ir likviduotų.

Po šitokių "saliamoniškų" pasiūlymų bičiulis J. Kojelis tuoj šoko su siūlymu susirinkusiems čia pat ir nubalsuoti ir priimti dr. Pamataičio siūlymus. J. Kojelio siūlymas buvo sutiktas be ypatingo entuziazmo ir, užprotestavus A. Devenienei, S. Žymantui ir kitiems, buvo praleistas tylomis... Nenoromis skverbiasi mintis, kad jei vietoj P. Pamataičio ir J. Kojelio čia būtų buvę pakviesti kalbėti kokie Kosyginai ar Priamyginai, tai jie nieko kito o tik tą patį būtų pakartoję.

Labai nuostabu, kad prie šios kakofonijos, kad ir pavėluotai, sekančią dieną lyg pirmuoju smuiku prisidėjo mūsų gerb. gen. konsulas dr. J. Bielskis, pačirendamas tą pačią melodiją, kaip ir Pamataitis". (Citatų kalba netaisyta. — *K.).*

Sunku pasakyti, ar šias rašančiojo haliucinacijas iššaukė LSD, ar neapykanta frontininkams (privačiai jis didžiuojasi frontininkų labiau nekenčiąs už komunistus), tačiau su pasigardžiavimu jas pakartojo bostoniškis *"Keleivis" (1969.II.19,* Nr. 8). Savo informaciją "Keleivis" pradeda taip:

"Los Angeles mieste Antano Skiriaus leidžiamas laikraštis "Lietuviai Amerikos Vakaruose" šių metų nr. 1 aprašė frontininkų surengtą Politinių studijų lietuviškoms problemoms spręsti savaitgalį", ir pacitavęs iš LAV riebesnes vietas, baigia tokia pastaba: *"Matyt, didelės liūtys Kalifornijos padangėje ne vienam ir smegenis bus išplovusios".*

"Lietuvių Dienų" žurnalas 1969 metų sausio mėn. numeryje redakcijos vardu studijų savaitgalį vertino kitaip:

"Pranešimų autoriai buvo rimtai pasiruošę ir dalykus, kuriuos jie nagrinėjo, pažvelgė keleriopu kampu, duodami klausimo vispusišką supratimą ir požiūrį bei savo studijos išvadas. Studijų dalyviai — pranešimų klausytojai turėjo plačią teisę iškelti savo sumanymus, su nagrinėtojo požiūriu nesutikti, jam prieštarauti ar papildyti bei paryškinti. Diskusijoms buvo skir-

ta pakankamai laiko, ir jose pasireiškė gausus skaičius, konstruktyviai prisidėdamas prie temos praplatinimo ir pagilinimo".

Apie dr. A. Klimo paskaitą tos pačios *"Lietuvių Dienos"* taip rašė:

"Prelegentas į dalyką pažvelgė labai originaliai, realiai pasiūlydamas eilę darbų ir veiklos sparnų tose srityse, kur pavergtas lietuvis yra visai surakintas, o laisvasis turi laisvas rankas, prieinamus šaltinius ir tėvynės likimo įpareigojimą, nuo kurio neatleidžiamas nė vienas tautos sūnus".

LD žurnalas taip pat atspausdino ištisai studijų išvadas.

"Darbininke" 1969 m. vasario 21 d. nr. 13 faktišką studijų eigą ir pagrindines prelegentų mintis perdavė korespondentas Ig. M. Trumpą įvertinimą formulavo taip:

"Pakviesti pranešėjai — žinomi vietos visuomenės veikėjai ir politinio gyvenimo problemų žinovai — pabėrė pluoštus minsių ir iškėlė eilę faktų, aktualių čių ir iškėlė eilę faktų, aktualių paliestų problemų nagrinėjimą įsijungė daugelis dalyvavusių".

Tame pačiame numery "Darbininkas" paskelbė ir išvadas.

Plačiai studijų savaitgalis buvo aprašytas *"Drauge"*, 1969 m. vasario 11 numeryje. Dienraščio bendradarbis, kondensuotoje formoj perteikęs kalbėtojų mintis bei diskusijų dalyvių pasisakymus, pagrindinį įvertinimą padarė savaitgalyje dalyvavusio svečio iš Čilės prof. dr. J. Kakariekos žodžiais: *"Paskaitos, pranešimai ir diskusijos buvo labai aukšto lygio. Džiaugiuosi galėjęs dalyvauti tokių stiprių intelektualinių jėgų susitelkime".*

Studijų išvadas *"Draugas"* paskelbė 1969 m. vasario 25 d.

Kanadiškiai *"Tėviškės Žiburiai"* 1969 m. vasario 27 d. numeryje, skelbdami išvadas, pridėjo įvadą, kuriame tarp kitko pastebėjo:

"Pastaruoju metu ėmė kilti vis daugiau balsų, siūlančių viso laisvinimo darbo reformų".

"Naujienos", atrodo, išgąsdintos A. Skiriaus leidžiamo laikraštėlio, 1969 m. vasario 11 d. numerio vedamajame aliarmavo:

"Dr. Petras Pamataitis Los Angeles mieste su 50 frontininkų yra pasiryžęs likviduoti Vliką, o inž. Bronius Nainys Chicagoje yra pasiryžęs kirsti smūgį Amerikos Lietuvių Tarybai".

Dienraštis nepaaiškina, kodėl atakuojančių šias tvirtoves jėgų santykis toks nelygus: ar Nainys 50 kartų stipresnis už Pamataitį, ar ALT-ba 50 kartų silpnesnė už VLIK-ą, tačiau siekiama sudaryti tokią nuotaiką, tarsi be kraujo praliejimo šiuo kartu tikrai nebūsią apsieita.

Daug ramiau serijoje straipsnių studijų savaitgalį ir studijų išvadas prisimena *"Naujienų"* redaktorius Algirdas Pužauskas. Tik, gaila, savaitgalį "montuodamas" su JAV LB centro val-

dyba ir Rezoliucijoms Remti Komitetu, viską gerokai apjaukia, pateikdamas iškreiptų informacijų, kritiką taikydamas "ad hominem" arba sauvališkai papildydamas studijų prelegentų mintis, po kuriomis jie, tur būt, neskubėtų pasirašyti:

"Žengiant toliau į praeitį ir ieškant atsakymo, kodėl Nainys išėjo prieš Altą, kuri nieko blogo Bendruomenei nėra padariusi, kodėl jis išėjo prieš Bendruomenę įsteigusį Vliką, tenka nukeliauti į Los Angeles pas Rezoliucijoms Remti Komitetą. To Komiteto vadai sausio 25 ir 26 d. d. turėjo diskusijas...

Pirmuoju kalbėtoju buvęs prof. St. Žymantas, kuris jau prieš daug metų LRS žurnale Santarvėj kartu su dabartiniu Akiračių redaktorium malė Vliką į miltus...

Pamataitis tvirtino, kad okupantas džiaugiasi silpnėjančia laisvės kova. Jis siūlė, kad Vliką turėtų perimti PL Bendruomenė, o Altą — JAV Lietuvių bendruomenė. PLB taptų lyg viso pasaulio lietuvių seimu. Prelegentas užmiršo pridėti, kad to seimo pirmininku būtų clevelandiškis Barzdukas, premjeru Nainys, o užsienio reik. ministeriu, tur būt, taptų pats Valiukas" ("Naujienos", 1969 m. kovo 3 d.).

Nors dienraščio redaktorius ir nepaaiškina, koks tas seimas, kurs turi ir pirmininką, ir premjerą, ir užsienio reikalų ministerį, tačiau sekančios dienos numeryje pereina į studijų išvadų kritiką. Reikia pasidžiaugti, kad A. Pužauskas išvadų neiškreipia, nors galutinėje sąskaitoje ir priskiria į nesąmonių kategoriją:

"Išvadose sakoma, kad reikia aktyviai siekti, kad JAV vyriausybė iš Baltijos okupacijos nepripažinimo politikos pereitų į nepriklausomybės reikalavimo politiką. Šiam siekiui gerai galėtų pasitarnauti JAV kongrese pravestoji HCR 416 rezoliucija.

Na, šitas frontininkų tvirtinimas ir apvainikuoja visas išvadas nesąmonių karūna".

Algirdui Pužauskui, mat, *"lieka neaišku, kaip tie kongreso raginimai, padaryti Jonsonui, 1966 m. galėtų gerai pasitarnauti 1969 metais reikalaujant nepriklausomybės iš Nixono".*

Žinoma, Nixonas Lietuvos nėra okupavęs, vargu tad būtų tikslu iš jo reikalauti nepriklausomybės, tačiau šiaip jau JAV Kongreso rezoliucijos yra nukreiptos į prezidentą, nežiūrint, kas tuo metu toje kėdėje sėdėtų. Pav., Kongreso raginimas prez. Eisenhoweriui skelbti Pavergtųjų tautų savaites tebegalioja ir prez. Nixonui, ir reikia laukti, kad jis tokią savaitę paskelbs. Tas pats yra ir su Tonkin'o rezoliucija. Visai kitas reikalas, kad prezidentas gali tokių rezoliucijų raginimo nepaisyti. Gi kalbant apie H. Con. Res. 416, kai kam viskas būtų aiškiau, jei ji būtų pravesta ne Rezoliucijoms Remti Komiteto, bet, sakysime, Amerikos Lietuvių Tarybos pastangomis.

"Dirva", nors ir aprūpinta autentiška medžiaga, mieliau pasirinko *"Lietuviai Amerikos Vakaruose"* šaltinius. Kovo 21 vedamajame tarp kitų dalykų taip pat skelbia, jog *"praeityje Vliko ir PLB santykiuose stokodavo reikalingo aiškumo ir dėl to kai kur pasireikšdavo net dirbtinės trinties pastangų, kaip tai neseniai išsiliejo Los Angeles surengtame seminare, kai kuriems dalyviams reikalaujant bendruomeninės Vliko okupacijos"*.

Krikščionių Demokratų Sąjungos pirmininkas, kalbėdamas Chicagoje, atrodo, irgi informavosi iš panašių šaltinių:

"'Į Laisvę' žurnalas... nevengia panegirikos VLIKo pirmininkui, bet purvais drabsto VLIKo instituciją ir jo veiklą... Tuo pačiu keliu pasuko ir LFB studijų savaitgalis Los Angeles" (*"Dirva"*, 1969 m. kovo 26 d.).

1969 metų vasario mėnesio *"Akiračiai"* politinių studijų savaitgalyje baubų nepastebėjo. Kad ir nepagailėdami savų prieskonių, redakcijos vardu paskelbtame komentare studijas vertina blaiviai:

"Nors... pranešėjai daugumoje yra politikos mėgėjai, diskusijos atrodo buvo gana aukšto lygio. Kiek įmanoma spręsti iš paskelbtų aprašymų, pranešimai ir išvados (kurias skelbiame čia ištisai) buvo ypatingai kritiški dabartiniam išeivijos politiniam "establišmentui". Žinoma, tokią kritiką frontininkams palankūs sluogsniai nevadina "anti-veiksnine", kai tuo tarpu Akiračiai tokio epiteto susilaukia už panašią pažiūrą į veiksnius. Kaip ten bebūtų, paskelbtose studijų savaitgalio išvadose matosi toli ir pagrindinai siekiančių reformų siūlymas, pasisakymas už demokratinį - bendruomeninį pagrindą politinėje veikloje... Abejotina, ar kas iš tų reformų siūlymų išeis, nes institucijos savęs nelikviduoja prieš natūralią mirtį. Greičiausiai tokie sentimentai prives Bendruomenę prie politinio darbo, kurį daugelyje atvejų ji jau sėkmingai veda".

"Akiračiai" ištisai paskelbė ir išvadas.

"Į Laisvę" žurnalui paskelbus studijų paskaitas, pranešimus ir kitą medžiagą, skaitytojai turės progos pasidaryti savo išvadas ir palyginti jas su spaudoje paskelbtais įvertinimais.

K.

REDAKCIJOS PRANEŠIMAS

Kitas "Į Laisvę" numeris išeis rugsėjo mėnesį. Redakcija lauks medžiagos (pasisakymų žurnale keliamais ir kitais klausimais, pranešimų, laiškų "Laiškai redaktoriui" skyriui) tam numeriui iki 1969 metų rugpiūčio mėn. 15 d.

Redakcijos adresas: "Į Laisvę" žurnalas, Post Office Box 75893, Los Angeles, California 90005.

VERŽIMASIS Į KOEGZISTENCIJĄ

Lietuvos okupantas okupacijos įteisinimo siekiančią kultūrinę ofenzyvą išeivijos tarpe veda tolydžio stiprėjančiu tempu. Ofenzyvos tikslus išdėstė Maskvos gauleiteris pavergtoje Lietuvoje, Aukščiausios Tarybos prezidiumo pirmininkas M. Šumauskas, 1968 m. gruodžio 16 d., minint "tarybų valdžios Vilniuje paskelbimo" 50 metų sukaktį. Jis kalbėjo:

"Tarybų valdžios paskelbimo Lietuvoje penkiasdešimtmetis yra ne tik tėvynėje gyvenančių lietuvių, bet ir visų mūsų tautiečių šventė. Ją su džiaugsmu pasitinka visi dori lietuviai, kurie dėl vienokių ar kitokių aplinkybių yra išblaškyti po pasaulį. Realiai galvojantys žmonės vis labiau įsitikina, kad tarybų Lietuva žengia teisingu, socialistiniu keliu. Tai suprasdami, vis platesni lietuvių emigrantų sluoksniai stiprina ryšius su tėvyne. Ir mes tiesiame ranką visiems tautiečiams, kurie myli gimtąjį kraštą, kurie gerbia tarybų Sąjungą ir linki jai gero. Mes tikime, kad sveikos mūsų tautiečių jėgos emigracijoje ateityje dar ryškiau skleis tiesos žodį apie savo gimtąjį kraštą, skiepys toli nuo jo esantiems lietuviams meilę savo tėvynei".

Nedidelis skaičius politinių pabėgėlių ir žymiai gausesnis būrys senosios emigracijos lietuvių meilę ir pagarbą Tarybų Sąjungai rodo ir ištiestą enkavedisto Šumausko ranką priima.

Kuri politinės išeivijos dalis suartėjo su lietuviais komunistais Amerikoje? Į tą klausimą atsako 1969 m. sausio mėnesį iš pavergtos Lietuvos į Ameriką ekskursiją atvežęs "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komiteto" vicepirmininkas (toks oficialus titulas) Vytautas Kazakevičius. Apie tuos žmones jis taip sako:

"Dažnas jau nevengdavo būti bendrame būryje su tais, kurie visada buvo dabartinės Lietuvos bičiuliai. Pasirodo, kad pirmą kartą mūsų priėmimuose tilpo liberalai ir pažangiečiai. Kartais jaunieji inteligentai vis dar mėgindavo atkalbinėti: ką jūs, ten su senaisiais. Bet, supratę, kad mes niekad neišduosime savo darbo klasės brolių, kovotojų dėl socialinės pažangos, jie sutikdavo: taip, pažangiečiai išsaugojo patriotinę meilę gimtajam sodžiui ir kultūrai, taip, ir tarp jų yra mūsų tėvų,

DARBAI IR ĮVYKIAI

LAISVŲJŲ LIETUVIŲ DARBŲ IR ŽYGIŲ APŽVALGA

kurių dėka mes dabar gražiau ir geriau gyvename, taip, jie puikūs, nuoširdūs lietuviai" ("Vienybė", 1969 m. kovo 21 d.).

Kazakevičius čia sako, kad rusų okupacija atnešė okupanto kolaborantams gražesnį ir geresnį gyvenimą ir jie esą dėkingi Amerikos lietuviams komunistams ("pažangiesiems"), kurie dirbo ir tebedirba prieš savo krašto laisvę, garbino Staliną ir Chruščiovą ir tebegarbina Brežnevą. Dabar gi, ką patriotiška lietuvių visuomenė seniau pastebėjo, Maskvos patikėtinis Kazakevičius patvirtino: prie Stalino garbintojų prisiderino nedidelė dalis pokarinės emigracijos lietuvių, kurie patys arba jų tėvai prieš 25 metus nuo to paties Stalino gelbėjosi bėgimu.

Kultūrinę ofenzyvą planuoja ir veda "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komitetas", o Amerikoje ją remia senosios emigracijos lietuviai komunistai, įvairiais pretekstais į šį kraštą atsiųsti rusai ir sauja šumauskinių "doručių lietuvių" iš politinės išeivijos tarpo.

1969 metų pirmaisiais mėnesiais kultūrinės ofenzyvos reikšmingiausiomis atakomis reikia laikyti minėtą ekskursiją iš pavergtos Lietuvos (sausio mėnesį) ir Maironio poezijos vakarą Jungtinėse Tautose (kovo mėnesį).

Planuotojų štabas Vilniuje (susidedąs iš rusų ir lietuvių, Maskvai patikimiausių komunistų) apsisprendė ekskursiją organizuoti, kai tik pajuto naujus vėjus užsienio lietuvių nuotaikose. Galutiniam dirvos patikrinimui į Ameriką 1968 metų gale buvo pasiųstas solistas V. Noreika. Jo pasisekimas buvo paskutinis ženklas su ekskursijos organizavimu pilnai pajudėti.

Ši ekskursija nebuvo kokia turistinė kelionė, apjungusi atskirus, norinčius ir pajėgiančius kelionę apmokėti asmenis. Tai buvo rūpestingai atrinktas ir gerai išbalansuotas specifiniam tikslui vykdyti skirtas kolektyvas. Tas tikslas — tolimesnis išeivijos skaldymas ir kovos už Lietuvos laisvę dvasios slopinimas.

Pasklidus Lietuvoje gandui, kad tokia ekskursija organizuojama, daug kas pareiškė norą vykti, ypač nusipelnę partiečiai. Tačiau daugeliui šimtaprocentinių komunistų teko nusivilti. Jie į ekskursantų sąstatą nebuvo įtraukti, nes pramatytai misijai perdaug aštriai raudona spalva netiko. Net gi buvo asmenų, kuriems "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komitetas" tiesiog pasiūlė važiuoti. Tokiu būdu į tą ekskursiją pateko didelis nuošimtis nepartiečių.

Ekskursantai į Vilnių buvo surinkti gan anksti ir čia apie savaitę juos instruktavo K. Saja, J. Baltušis, V. Zenkevičius, L. Kapočius, V. Kazakevičius ir keli rusai. Šalia bendrinės informacijos apie Amerikos lietuvių organizacijas, spaudą, atskirus asmenis (politinius veikėjus, visuomenininkus, rašytojus, žurnalistus, okupacijai palankius asmenis, jaunosios kartos iškilesnius žmones, Tarybų Sąjungos priešus ir t.t.), kartų santykius, gyvenimo būdą taip pat buvo duotos tokios specifinės instrukcijos:

a. Išnaudoti visas progas susitikimams su "dypukais" (tas terminas Lietuvoje, ypač tarybinėje terminologijoje labai populiarus), ypač jaunesnės kartos žmonėmis. Susitikti individualiai ir kolektyviai, kaip tik aplinkybės leidžia.

b. Leistis su jais į diskusijas, tačiau būti santūriems, vaizduojant tarybinės Lietuvos gyvenimą. Pasijutus "prispaustiems prie sienos", nurodyti diskutuojamo klausimo žinovą, mat, į ekskursantų sąstatą buvo įtraukta įvairiausių specialistų, pradedant kolhozų pirmininkais, baigiant dailininkais, rašytojais ir muzikais.

Į visą eilę klausimų, k. t., dėl rusinimo, pavergimo, lietuviškų knygų iš užsienio neįsileidimo, vienos partijos diktatūros ir t.t., instruktoriai iš anksto nurodė atsakymus.

c. Oficialiai rodyti didelį prielankumą Amerikos lietuviams "pažangiesiems", nors "jie mums neįdomūs, nes praktiškai yra mirę" (taip

išsireiškė vienas instruktorius). Parodžius "pažangiečiams" savo meilę, veržtis iš jų globos ir ieškoti "dypukų".

d. Noriai organizuoti ekskursantų meninius pasirodymus (tuo tikslu į ekskursiją buvo įjungti partiečiai menininkai — kompozitorius E. Balsys, solistas E. Kaniava, pianistas D. Trinkūnas ir deklamatorius L. Noreika, solisto V. Noreikos brolis), bet dėti visas pastangas, kad pasirodymai būtų organizuojami "dypukų", bet ne "pažangiečių" rankomis.

e. Kasdien vesti dienyną. Jei neįmanoma daugiau, tai bent užsirašyti "dupykų" pavardes, su kuriais tą dieną buvo susitikta. Iš tų užrašų, grįžus, reikėsią atgaivinti pasikalbėjimų turinį. Būtinai atsižymėti, ar pasikalbėjime dalyvavo dar kas nors kitas iš ekskursantų.

f. Grįžus, kiekvienas ekskursijos dalyvis atskirai būsiąs apklausinėjamas, be to, kiekvienas turėsiąs parašyti kelionės įspūdžius ir su dienoraščiu juos turėsiąs perduoti "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komitetui". Tik tada galėsią išsiskirstyti į namus. Tačiau, praėjus keliom savaitėm, vėl visi būsią sušaukti į Vilnių papildomam apklausinėjimui. (Ekskursantai į Vilnių jau buvo suvaryti. — Red.).

Maskvoje papildomas instrukcijas ekskursantams davė rusai, ypač įspėdami Amerikoje saugotis kontržvalgybos pinklių.

Amerikoje ekskursiją globojo Ed. Juškys (sovietų ambasados Washingtone "antrasis sekretorius"), L. Vladimirovas, A. Laurinčiukas, draugė Kulikova ir "dorieji lietuviai" — nuolatiniai "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komiteto" bendradarbiai.

Ekskursantai, viso 21 asmuo, lankėsi Philadelphijoje, Washingtone, Bostone, Chicagoje, Los Angeles, San Francisco ir New Yorke. Lietuvių spauda parodė pasigėrėtiną susiklausymą, visą tą ekskursiją pilnai suignoruodama, nors dėl to vis dar tebeverkšlena "Vilnis", "Laisvė", V. Tysliavienė ir Al. Gimantas. Dėl to jaudinasi ir ekskursijos vadovas V. Kazakevičius "Vienybėje".

Tylėjo ir lietuviškos radijo valandėlės, tik Daukus Chicagoje susigundė pinigu.

Negalėdami pasinaudoti spaudos ir radijo patarnavimu, koegzistentai veikė telefonais. Veikė atkakliai ir gerai organizuotai. Telefoninė akcija susitikti "su Lietuvos mokslininkais, menininkais, kultūrininkais, ir gerais lietuviais" buvo vedama ne tik atskirų vietovių lietuviškų bendruomenių ribose, bet ir tarpmiestiniame susižinojime. Philadelphijos, Bostono, Washingtono koegzistentai telefonais bombardavo savo draugus ir pažįstamus Chicagoje, Los Angelese ir San Francisco mieste, ragindami susitikti tai su vienu ar kitu ekskursantu, kaip su "padoriu lietuviu", arba su visais, nes tai esą "pilnai kultūrinė ekskursija, grynai lietuviška", nes "lietuviams pasisekę apmauti rusus, išvažiuoti be jų globos ir vieniems patiems susitikti su Amerikos lietuviais".

Taip kultūrinių ryšių priedanga iš okupanto sukurtų užsienio lietuvių bendruomenėse prietilčių buvo bandoma silpninti kovos už laisvę frontas. Labai įdomu, kad jau pirmoje sustojimo vietoje, Bostone, ekskursantai buvo aprūpinti **"Los Angeles Times"** numeriu, kuriame prof. dr. M. Gimbutienė buvo paskelbta to dienraščio "metų moterimi".

Kelionės įspūdžius "Vienybėje" paskelbė V. Kazakevičius. Išgarbino "pažangiečius": V. Andrulį, L. Joniką, V. Rask-Rasčauską (Chicagoje), J. Adamonį (Bostone), V. Railą (Los Angeles), K. Karosienę (San Francisco; ta pati Karosienė netrukus su "moterų už taiką" delegacija atsirado Maskvoje ir iš čia atvyko į Lietuvą, kur, kaip ir visi kiti okupantui patikimi užsienio lietuviai, naudojosi pilna judėjimo laisve).

Susitikimų su "dupukais", privačių ir kolektyvių, ekskursantai turėjo daug. Pagal tipišką sovietišką strategiją — šypsotis ar keiktis pagal reikalą — okupanto pastatytas pareigūnas Kazakevičius kultūrinėje

SLAPTAS SIMPOZIUMAS

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas ir Lietuvos Laisvės Komitetas bendru sutarimu 1969 m. balandžio 27-28 d. d. New Yorke, ACEN patalpose (29 W. 57th St.) suorganizavo simpoziumą "Lietuvos laisvės ir laisvinimo koncepcijos" ir "bendravimo su kraštu" temomis.

Pirmosios temos esminėms problemoms išryškinti ir diskusijoms

---

ofenzyvoje labai švelnus: kiekvienam sutiktam "dupukui", net ir "klerikaliniam poetui" randa gerą žodį ir pranašauja, kad "ateitis atneš dar daug džiaugsmo doram išeiviui". Bet čia pat, sovietiškos kultūros fariziejiškumu varo kylį tarp tėvų ir vaikų, tarp "doro (t. y. okupanto tikslams tarnaujančio) lietuvio" ir "vaduotojiško keikūno".

Kai kurių kelionėje sutiktų "dypukų" pavardžių Kazakevičius savo įspūdžiuose nepaminėjo. Ir tam jis turi rimtą pagrindą. Nepaminėjo ir tų "dypukų", kurie Maskvos misionieriams Chicagoje organizavo koncertą (Kreivėnas, Zalatorius, Šulaitis, Jakubėnas); visur kitur ekskursantų koncertus organizavo senojo stiliaus "pažangiečiai".

Antras didesnis kultūrinės ofenzyvos faktas — Maironio poezijos vakaras Jungtinėse Tautose. Sąmoningų lietuvių atsilankė vienas kitas, gi daugiausia "pažangiečiai" ir sovietinio tipo "dorieji lietuviai". A. Laurinčiukas atsilankiusius pavadino tikraisiais lietuviais, "kurie dar neužmiršo tėvų žemės, kuriems dar brangi lietuviška kalba, kultūra ir poezija". Jei palyginsime mūsiškių pasiklydusių apaštalų, naivuolių ir okupanto talkininkų išsireiškimus "kultūrinio bendradarbiavimo" klausimu, pastebėsime neapsakytai artimą minčių giminystę.

Programą Maironio poezijos vakare atliko Vladimiras Sokolovas, Levas Vladimirovas, Anastazija Titova, Demie Jonaitis ir Adolfas Mekas, kuris su broliu Jonu leidžia "Film Culture" žurnalą, labiau už filmų meną propaguojantį pornografiją ir prokomunizmą.

Taip ir Maironis, kuris išpranašavo rusų komunistų okupaciją ("Duok, Viešpatie, pranašu būt melagingu: nuo Volgos mužikai ateis"), bandomas panaudoti okupanto tikslams. Rusų, lietuvių ir anglų kalbomis Jungtinių Tautų patalpose buvo deklamuojamas Maironis ne lietuvių tautos garbei, bet jos sunaikinimui.

Kačiukai atanka po trijų dienų, ar "dorieji lietuviai", kurie dar nėra pardavę lietuviškų sąžinių, dar ir dabar nepraregės, kokia klasta slepiasi po "kultūrinio bendradarbiavimo" skraiste.

"Tėviškės žiburiai", kurie puikiai sugeba derinti tautišką principingumą su spaudos laisve (leidžia ir minkštakūniams okupantui pataikūniškas idėjas skelbti), kultūrinio bendradarbiavimo pavojų taip aptaria:

"Pavojus glūdi iškrypime, kuris tyko ypač tuos, kurie, dengdamiesi kultūrine skraiste, sąmoningai ar nesąmoningai ignoruoja tautos laisvės siekimą, pasitenkina folklorine kultūra ar jos trupiniais ir tuo pagrindu eina santykiauti su pavergtu kraštu. Tuo atveju išnyksta skirtumas tarp pavergėjo ir pavergtojo, išryškėja sutapimas su Maskvos siekiais. Tokiame posūkyje išeivis ar jų grupė nubloškiama į tą kraštutinį polių, kuriame stovi ir patys komunistai. Tai pavojus, kurį reikia aiškiai matyti" ("T. Ž.", 1969 m. balandžio 10 d.).

J. Žiograkalnis

moderuoti buvo pakviestas LLK-to pirmininkas Vc. Sidzikauskas, antrosios temos — "Aidų" redaktorius dr. Juozas Girnius.

Referentais pirmajai daliai buvo pakviesti: dr. S. Bačkis, K. Drunga, dr. K. Keblys, dr. K. Karvelis ir V. Meškauskas. Antrajai — St. Barzdukas, K. Drunga, dr. K. Keblys, A. Kasulaitis, V. Vaitiekūnas ir R. Vaštokas.

Referentams organizatoriai pasiūlė apmokėti kelionės išlaidas ir nemokamai New Yorke parūpinti nakvynes.

Į šį simpoziumą buvo pakviesta ir trečia kategorija žmonių, pavadintų "simpoziumo dalyviais". Čia pateko ALT-bos ir LB-nės vadovai — prel. J. Balkūnas, E. Bartkus, B. Nainys, A. Rinkūnas ir dr. S. Čepas ir laikraščių redaktoriai: kun. K. Bučmys ("Darbininkas"), kun. P. Gaida ("Tėviškės žiburiai"), kun. P. Garšva ("Draugas"), V. Gedgaudas ("Dirva"), H. Nagys ("Nepriklausoma Lietuva"), A. Pužauskas ("Naujienos"), J. Sonda ("Keleivis"), V. Šimkus ("Laisvoji Lietuva") ir kun. K. Trimakas ("Laiškai Lietuviams").

Išskrininguota liko Kalifornijoje einanti lietuviška spauda, o išskirtinas dėmesys parodytas "Akiračių" redaktoriui K. Drungai, kuris kartu su dr. K. Kebliu buvo pakviesti referentais abiem temom. Ironišku sutapimu abu labiausiai išskirti žmonės, Drunga ir Keblys, simpoziume nepasirodė. Į simpoziumą taipgi neatvyko Bartkus, Gedgaudas, Nagys, Šimkus, Trimakas... Iš nenumatytų žmonių simpoziume dalyvavo per kelerius metus kartą išeinančio "Tėvynės Sargo" redaktorius dr. D. Jasaitis, dr. H. Brazaitis, dr. J. Gimbutas ir J. Juodis.

Pakvietimai į simpoziumą išsiųsti su svariais VLIK-o ir LLK-to pirmininkų parašais, nors rašto orumą jau aptemdo faktas, kad kvietėjai nežinojo kai kurių kviečiamųjų vardų, k. t. Čepo, Pužausko, Rinkūno. Taip pat šį raštą gaunančiųjų sąraše kažkodėl praleista dr. K. Keblio pavardė. Pripažinus tai techniškomis, nors rimtoje organizacijoje ir neleistinomis smulkmenomis, daug ryškiau į akis metasi didžiulė kontradikcija: į slaptai organizuojamą ir slaptai pravestą simpoziumą dominuojančia dauguma kviečiami lietuviškų laikraščių redaktoriai. Spaudos pareiga, atrodo, yra visuomenę formuoti ir informuoti ir faktus skelbti, bet ne juos slėpti.

Simpoziume prakalbėta apie 11 valandų. Kalbėta įdomiai ir nuobodžiai, išmintingai ir kvailokai, iš vieno ir antro ekstremistinio krašto, destis koks buvo kalbėtojas. Pasakyta ir įdomių minčių, tačiau įdomesnių ir originalesnių planų Lietuvos laisvinimo klausimu nepateikta. Visa jau viena ar kita forma anksčiau girdėta, išskyrus siūlymą veiksniams sueiti į ryšį su komunistine Kinija. Žinoma, ir tai ne nauja idėja, tik gal pirmą kartą diskutuota tarpveiksniniame susibūrime.

Aplamai simpoziumas blankus, nenaudingas ir nepateisinęs padarytų išlaidų. Jokių išvadų nepadaryta, tad ir kyla klausimas, kam toks suvažiavimas ir buvo kviestas?

Vienas atsakymas galėtų būti, kad dabartinis VLIK-o pirmininkas ir buv. pirmininkas nepasitiki VLIK-o sąstato pajėgumu. Iš 15-kos vlikinių partnerių bent septynios yra gogolinės "mirusios sielos", kurių atstovai VLIK-o posėdžiuose niekam neatstovauja, išskyrus patys sau. O pagaliau yra ir tokių atstovų, kurie politiškai ir intelektualiai nėra pajėgūs ir patys sau atstovauti.

Pabrėžus faktą, kad dr. J. K. Valiūnas ir V. Sidzikauskas parodyta diskriminacija vienam aktyviai laisvinimo veikloje besireiškiančiam lietuviškos visuomenės sektoriui paryškino jau anksčiau pastebėtą tos visuomenės skaldymą, tačiau iš antros pusės reikia pripažinti, kad simpoziuman sukviestieji dalyviai visi turi daugiau idėjinių pasekėjų, kaip kai kurios vlikinės grupės. Tuo simpoziumu VLIK-o vadai pripažino, kad ši institucija reikalinga esminių reformų.

Pats simpoziumo tikslas vertingas. Jį organizatoriai aptarė tokiais žodžiais: išstudijuoti "viešai ir neviešai pasireiškiančius nusistatymų nevienodumus Lietuvos laisvės ir laisvinimo klausimais, taip pat ir bendravimo su Lietuva (tur būt, pavergta Lietuva? — K.) principiniais ir taktiniais klausimais". Tikslas geras, bet pasirinktos priemonės, dabar jau galima matyti, nesėkmingos. Tačiau politinėje - visuomeninėje veikloje patyrę žmonės turėjo nepasisekimą pramatyti.

Jei VLIK-as būtų sudarytas iš gyvų organizacijų ir savo sąstate turėtų daugiau pajėgių ir laisvinimo veiklai idealistiškai ir entuziastiškai nusiteikusių žmonių, tų klausimų studijos galėtų būti pravestos žymiai tiksliau ir visuomenę vienyjančiom, bet ne skaldančiom pasekmėm. Speciali VLIK-o komisija tokiems klausimams studijuoti galėtų pravesti plačios skalės apklausinėjimus, surinkti įvairiausią, kad ir ekstremistinę argumentaciją, ramiai išstudijuoti visą medžiagą ir padaryti rimtas išvadas. Tai normali parlamentarinė procedūra, kuri nesunkiai pritaikoma ir mūsų sąlygose. Šiuo kartu slaptasis simpoziumas laisvės kovos ir bendravimo problemas paliko senose pozicijose.

Iš laisvinimo veiklai vadovaujančių žmonių lauktina tikslesnių ėjimų.

K.

JAV-BIŲ LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS TARYBOS SESIJA

JAV LB V-tosios Tarybos trečioji sesija įvyko 1969 metų balandžio mėnesio 19-20 dienomis Chicagoje (Jaunimo centre). Iš 53 turėjusių teisę dalyvauti atvyko 46 atstovai — rinktieji tarybos nariai, centro valdybos nariai ir apygardų pirmininkai.

Laiko nebranginimas

Didesnė sesijos dalyvių dalis norėjo skirti kiek galima daugiau laiko LB ateities darbų bei žygių aptarimui, jų išdiskutavimui, išvadų padarymui ir planų priėmimui. Toli gražu taip reikalai nesiklostė. Praėjusios sesijos protokolo skaitymas (jis užtruko arti valandos laiko), jo "patikslinimai", be saiko ir be krašto pranešimai "suėdė" beveik visą sesijos pirmą dieną.

Pranešimų reikia, bet ne tiek, kiek jų toje sesijoje buvo. Be abejo, visi laukė centro valdybos pirmininko ir kasininko pranešimų. Jie buvo kruopščiai paruošti ir kondensuoti. Kitų pranešimai turėjo būti gerokai apkarpyti, o III tautinių šokių šventės komiteto pirmininko "pranešimas" turėjo būti iš viso praleistas. Apie tą įvykį buvo pakankamai spaudoje rašyta, ir atskiro papildymo nė nebereikėjo. Antra, tai nebuvo joks pranešimas, o tik be saiko pasigyrimas ir komiteto "kėlimas į padanges".

Sesijas šaukia ir jas praveda Tarybos prezidiumas. Iš jo lauktina ir daugiau planingumo ir kietesnės rankos. Kietesnės rankos ir sumanumo nestokojo kun. V. Dabušis, kun. J. Jutkevičius ir A. Barzdukas, gi J. Kapočius ir dr. P. Vileišis buvo kartkartėmis visai pasimetę.

Septyni pučininkai

Trečiosios tautinių šokių šventės komitetas, kuriam vadovavo dr. L. Kriaučeliūnas, ruošdamas tą įvykį, visai nesiskaitė su JAV LB centro valdyba, gi vėliau — visais galimais būdais delsė perduoti jai gautą pelną. Pelno buvo gauta apie 13,000 dolerių. Tą komitetą sudarė JAV LB centro valdyba ir turėjo iš jos priimti visus pageidavimus bei direktyvas. Tačiau šiai šventei ruošti komi-

JAV LB CENTRO VALDYBA — JAV LB Centro valdyba, sumaniai, pajėgiai ir dinamiškai vadovaujanti JAV-bių lietuviams. Nuotraukoje (iš kairės dešinėn, pirmoje eilėje): J. Kavaliūnas, D. Tallat-Kelpšaitė, pirm. Br. Nainys, kun. J. Borevičius, S.J. ir V. Adamkus; antroje eilėje — P. Žumbakis, K. Dočkus, A. Šantaras, S. Džiugas, K. Barzdukas ir P. Petrušaitis. Nuotraukoje trūksta A. Kairio.

tetas atsisakė kooperuoti su centro valdyba, siuntė jai "ultimatumus", grąžino centro valdybos siunčiamus laiškus ir neleido centro valdybos atstovui nė vieno žodžio tarti pačioje šventėje. Trečioje sesijoje to komiteto buv. pirm. dr. L. Kriaučeliūnas bandė savo veiksmus pateisinti. Dauguma sesijos dalyvių su jo išvedžiojimais nesutiko, dr. L. Kriaučeliūnas spaudimo nebeatlaikė ir sesijos antros dienos rytą išrašė čekį ir jį įteikė J. Kapočiui, Tarybos prezidiumo pirmininkui. Tas čekis vėliau buvo perduotas centro valdybai. Tuo momentu, kai dr. L. Kriaučeliūnas įteikė čekį J. Kapočiui, vienas iš sesijos dalyvių replikavo: "Daktare, kodėl to nepadarei vakar rytą. Būtumėm sutaupę pusę dienos svarbesniems reikalams".

Sesiją dar labiau išjudino septynių LB Tarybos narių (dr. S. Biežio, T. Blinstrubo, dr. K. Bobelio, J. Jasaičio, V. Kasniūno, dr. L. Kriaučeliūno ir kan. V. Zakarausko) nepasitikėjimo pareiškimas JAV LB centro valdybai. Anot tų septynių pučininkų, centro valdyba padariusi didelį nusikaltimą, išleisdama 1969 metų sausio mėnesio 26 dieną bendraraštį, leidžiantį Vasario 16-sios minėjimų aukotojui "savo auką skirti pagal jo paties pasirinktą tikslą atitinkamai institucijai (pvz. Lietuvių Bendruomenei, Altai, Tautos Fondui ar dar kitaip)". Tuo reikalu kalbėjo beveik visi sesijos dalyviai ir centro valdybai padarytą apkaltinimą atmetė 24 balsais prieš 3. Patys pučininkai ir penki jų pasekėjai nebalsavo (nebalsavo iš viso 12). Diskusijos

tuo reikalu buvo ir audringos ir karštos. Tuo metu sesijai pirmininkavo Tarybos prezidiumo vicepirmininkas kun. V. Dabušis ir jam talkino prezidiumo sekretorius A. Barzdukas. Jie abu išlaikė "šaltą kraują" ir pravedė tą sesijos dalį sumaniai, teisingai ir tvarkingai. Trukdymų ir išsišokimų iš pučininkų tarpo buvo daug, keistų ir prasilenkiančių su pagrindiniais demokratinių organizacijų principais: ne vienas iš pučininkų bandė sesijai "pirmininkauti", šūkavo ir rėkavo, bandė neleisti ir neleido vienam ar kitam dalyviui atiduoti savo balsavimo kortelę balsavimus pravedusiai komisijai (pvz. dr. L. Kriaučeliūnas išplėšė iš rankos kortelę dr. S. Biežiui).

Kodėl ir kaip tas pučas atsirado bei išsivystė? Mat, J. Jasaitis ir dr. L. Kriaučeliūnas buvo pasišovę "nuversti Broniaus Nainio valdžią". Iki šiol J. Jasaitis vis dar negali atleisti Broniui Nainiui už patirtą pralaimėjimą pirmoje sesijoje. Kaip visi prisimename, J. Jasaitis, tuometinis centro valdybos pirmininkas, kandidatavo trečiai kadencijai ir pralaimėjo. Dr. L. Kriaučeliūnas buvo vienas iš didžiųjų J. Jasaičio kandidatūros rėmėjų. Juos abu vienas iš sesijos dalyvių pavadino "poor losers". Tai labai vykęs tų poros asmenų charakterizavimas. Tiems dviems "poor losers" pavyko vienu ar kitu būdu pritraukti dar penketą Tarybos narių, J. Jasaičio kandidatūros buv. rėmėjų. Tas penketukas — tai artimi J. Jasaičio ir dr. L. Kriaučeliūno bičiuliai. Penketuko politinė priklausomybė: 3 tautininkai (dr. S. Biežis, T. Blinstrubas ir V. Kasniūnas), 1 frontininkas (dr. K. Bobelis) ir 1 krikščionis demokratas (kan. V. Zakarauskas). Patys pučo vadai: J. Jasaitis — buvęs frontininkas, šiuo metu artimas tautininkams ir "Laisvosios Lietuvos" žmonėms; dr. L. Kriaučeliūnas — tautininkas.

Pajėgi centro valdyba

Centro valdyba neprarado "šalto proto" per visą sesijos laiką. Visų narių pranešimai buvo išsamūs, kruopščiai paruošti, duodą puikų veiklos vaizdą ir žvelgią ateitin. Centro valdybos narių politinė priklausomybė yra labai įvairi. Buvo galima pasigėrėti jos vieningumu bei sutarimu. Jos narių tarpe nebuvo galima pastebėti nė mažiausios trinties. Už tai tikrai reikia pagirti dabartinį centro valdybos pirmininką Bronių Nainį, mokantį surasti bendrą kalbą su visais kitais valdybos nariais ir išvystyti pozityvią ir našią veiklą.

Kiti sesijos trūkumai

Sesijos dalyviai suvažiuoja iš viso krašto ir apsistoja viename ar kitame viešbutyje. Kodėl sesijų posėdžiai nelaikytini viešbučiuose? Tuo atveju būtų lengviau išnešti Lietuvos bylos reikalą į amerikiečių tarpą; posėdžiams būtų puikesnė aplinka; mažiau būtų vargo sesijų dalyviams; geresnė ir puošnesnė aplinka gal apramintų ir įvestų į tinkamas vėžes tuos, kurie pripratę šūkauti ir rėkauti parapijų salėse.

Chicagos sesijose pasirodė visa eilė žymių ir nusipelniusių mūsų darbuotojų: dr. P. Daužvardis, kun. dr. L. Andriekus, O.F.M., kun. P. Garšva, M.I.C., kun. dr. J. Prunskis, gen. K. Musteikis ir kit. Pirmininkaujantieji "atpažino" tik dr. P. Daužvardį, visi kiti liko nepastebėti. Tai didelis liaudiškumo pažymys. Ateities sesijos turėtų to išvengti.

Sesijos gerosios pusės

Beveik visą sesijos laiką užėmė "septynių pučo" reikalas ir "Kriaučeliūno afera". Benarpliojant tuos du klausimus, buvo iškelta visa eilė puikių sugestijų, pasiūlymų bei rekomendacijų Tarybos prezidiumui ir centro valdybai. Buvo akcentuota, kad ateities sesijos skirtų visą savo dėmesį žvilgsniui ateitin — ateities veiklos darbų ir žygių aptarimui ir planų priėmimui. Centro valdyba buvo raginte raginama imtis iniciatyvos informacijos svetimiesiems centro suorganizavimui ir jo įpilietinimui. Eilė kalbėtojų padrąsino centro valdybą nebijoti politinės veiklos

• **Prel. dr. Antanas Deksnys,** East St. Louis, Illinois (JAV), tenykštės lietuvių parapijos klebonas, buvo neseniai popiežiaus Pauliaus VI paskirtas vyskupu Europos lietuviams katalikams. Naujasis vyskupas Antanas Deksnys (g. 1906.V.9 Buteniškio k., Juodupės vls., Rokiškio aps.) gimnaziją baigė Rokiškyje (1926) ir kunigų seminariją Kaune (1931). 1936-1940 studijavo Šveicarijoje, Fribourgo universitete, gaudamas filosofijos daktaro laipsnį. 1931-1934 Panevėžio katedros vikaras, 1934-1936 Biržų parapijos vikaras. Vyskupas Antanas Deksnys atvyko į JAV-bes 1941 metais, nuo 1943 metų klebonavo East St. Louis, Ill., lietuvių parapijoje. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje Lietuvoje ir JAV-se, aktyviai dalyvavo lietuviškame gyvenime. Naujasis vyskupas Antanas Deksnys buvo visų pozityviųjų darbų rėmėjas darbu ir pinigine auka. Aktyviai dalyvavo Rezoliucijoms Remti Komiteto darbe, išgaudamas naujų rezoliucijų ir spausdamas legislatorius Washingtone laiškais ir telegramomis.

— Lietuvos vadavimo darbo; ši institucija buvo taip pat raginama suformuoti pajėgią ir veiklią politinę komisiją. Eilė kalbėtojų nusiskundė veiksnių neveiksmingumu ir ragino centro valdybą imtis iniciatyvos ir eiti į tas sritis, kuriose veiksniai nieko nedaro ar nepajėgia daryti. Lituanistinės mokyklos, jų vadovybės ir mokytojai sulaukė kartesnių žodžių. Mokytojai buvo raginami įskiepyti jaunime daugiau lietuviškos dvasios, prisirišimo prie lietuviškos veiklos ir sielojimosi gyvybiniais tautos reikalais.

Sesijoje dalyvavo PLB valdybos pirmininkas Stasys Barzdukas. Jis tarė savo tėvišką žodį, bet nesikišo į sesijos gincus.

K. Taujenis

• **Dr. Julius J. Bielskis,** Los Angeles, California (JAV), Lietuvos generalinis konsulas, jau 30 metų vadovauja Lietuvos konsulatui Los Angeles mieste. Valstybinėje, rezistencinėje ir visuomeninėje veikloje dr. J. J. Bielskio nuopelnai yra nepaprastai dideli. Konsularinėje Los Angeles miesto reziduojančioje bendruomenėje mūsų konsulas irgi aukštai yra vertinamas: buvo išrinktas konsularinio korpuso vicedekanu. Dr. Julius J. Bielskis (g. 1891.I.6 Tytuvėnuose, Raseinių aps.) atvyko į JAV-bes 1908 metais ir čia baigė aukštąjį mokslą. 1916 metais buvo Amerikos lietuvių tarybos įgaliotinis Lietuvoje ir dalyvavo pavergtųjų tautų kongrese Lozanoje. 1917 metais įsteigė lietuvių informacinį biurą Washingtone ir jam ligi 1919 metų vadovavo. Tuo pačiu metu buvo ir Amerikos Lietuvių Tautos Tarybos pirmininkas. 1918 Lietuvos Vyčių centro vald. pirmininkas, 1919-1920 Lietuvos Sargų vyr. organizatorius, vėliau Lietuvos brigados gen. inspektorius. 1923 metais suorganizavo pirmąjį Lietuvos konsulatą JAV-se ir jam vadovavo iki 1926 metų lapkričio mėnesio. Lietuvių spaudoje bendradarbiauja nuo 1915 metų.

• **Dr. Elena Tumienė,** Los Angeles, California (JAV), Fullerton valstybinės kolegijos profesorė, buvo pakviesta skaityti trijų valandų baltiečių mitologijos kursą Irvin universiteto (viename iš Kalifornijos universitetų), tos institucijos suorganizuotoje "Man and Myth" programoje. Profesorė supažindino studentus su baltų istorija ir kultūra, išryškindama baltų ir slavų kalbinius ir kultūrinius skirtumus. Prieš kelerius metus Kalifornijos universitete (UCLA) apie Kristijoną Donelaitį kalbėjęs Aleksis Rannit lietuvius kalbiškai ir kultūriškai rišo su slavais, o lietuvių kalbą paskelbė "proto-slavic origin". Dr. E. Tumienė savo

kurse, pateikusi baltų mitologijos medžiagą, supažindino studentus su mitologinių motyvų panaudojimu lietuvių individualioje kūryboje, ypač literatūroje. Ta proga ji supažindino virš 300 klausytojų auditoriją su žymiaisiais lietuvių rašytojais. Tai pat pristatė lietuvių filosofus — prof. St. Šalkauskį ir dr. A. Maceiną.

CENTRO VALDYBOS PRANEŠIMAI IR PARAGINIMAI

• LFB Vyr. Tarybos ir Centro valdybos nutarimu nario mokestis nustatytas 5 doleriai metams. Jį moka kiekvienas dirbantis LFB narys. Sambūriai, išrinkę narių mokesčius, mažiausiai 50 proc. pasiunčia Centro valdybai. Visi sambūriai prašomi kaip galima greičiau atsiteisti už 1969 metus. Centro valdybos adresas: JAV ir Kanados LFB Centro valdyba, 24526 Chardon Road, Cleveland, Ohio 44143.

• Sambūrių vadovybės prašomos atsiųsti savo narių pilnus sąrašus su tiksliais adresais (duodant ir 'Zip Code').

• Kiekvienas LFB narys kviečiamas surasti bent vieną naują "Į Laisvę" žurnalo prenumeratorių.

• Sambūriai ir pavieniai nariai kviečiami paremti "Į Laisvę" žurnalo leidimą piniginėmis aukomis. Jos siųstinos "Į Laisvę" žurnalo administratoriui: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Avenue, West Covina, California 91790.

• **Dr. Juozas Kazickas,** New York, New York (JAV), finansininkas ir prekybininkas, buv. LFB Vyr. Tarybos pirmininkas ir "Į Laisvę" žurnalo vienas iš redaktorių, Lietuvių Fondo vajaus komiteto New Yorke pirmininkas, 1969 metų gegužės 17 dieną suorganizavo ir pravedė pokylį Waldorf Astoria viešbutyje (New Yorke) ir ta proga surinko Lietuvių Fondui 30.000 dolerių. Jis ir jo šeima yra įstoję į Lietuvių Fondą su didžiausiu įnašu.

• **Stasys Barzdukas,** Cleveland, Ohio (JAV), 1969 metų kovo mėnesio 15 dieną perėmė vadovauti Pasaulio Lietuvių Bendruomenei.Kiti PLB valdybos nariai yra: dr. A. Butkus, A. Laikūnas, dr. A. Nasvytis, M. Lenkauskienė, A. Gailiušis, dr. V. Majauskas, dr. H. Brazaitis ir A. Rinkūnas. Stasys Barzdukas (g. 1906.IV.23 Meškučių k., Marijampolės vls. ir aps.) lituanistas, Lietuvoje gimnazijų mokytojas ir direktorius, JAV-se išvedė Lietuvių Bendruomenę į plačiuosius vieškelius. Jis ilgą laiką vadovavo JAV Lietuvių Bendruomenei, buvo PLB valdybos vykdomasis vicepirm., redagavo **"Pasaulio Lietuvį"** ir, mirus PLB valdybos pirmininkui J. J. Bachunui, buvo išrinktas vadovauti laisvojo pasaulio lietuviams.

• **Kan. Mykolas Vaitkus,** Peace Dale, Rhode Island (JAV), laimėjo 1968 metų Lietuvių rašytojų draugijos tradicinę 1000 dolerių premiją, kurios mecenatas yra Lietuvių Fondas. Premija literatūros veteranui (poetui, beletristui ir memuarininkui) kan. Mykolui Vaitkui teko už du atsiminimų tomus "Nepriklausomybės saulėj", išleistus Nidos leidyklos Anglijoje. Kan. Mykolas Vaitkus (g. 1883.X.27 Gargždų mstl., Kretingos aps.) mokėsi Palangos progimnazijoje, Liepojos gimnazijoje, Kauno kunigų seminarijoje, Petrapilio dvasinėje akademijoje ir Innsbrucko universitete (Austrijoje). Kunigu įšventintas 1909 ir tebedirba Viešpaties vynuogyne iki šiandien.

• **Dr. Vytautas Vardys,** Norman, Oklahoma (JAV), Oklahomos universiteto profesorius ir to universiteto skyriaus Muenchene (Vakarų Vokietijoje) vedėjas, vadovauja vasaros semestrui (nuo birželio 4 iki rugpiūčio 14) Muencheno skyriuje ir skaito paskaitas. Jis ir kiti profesoriai skaito paskaitas visa eile politinių klausimų: rusų politika, istorija, kultūra, kalba ir šiandieninė komunistinė sistema.

Lietuvių Fronto Bičiulių 13-toji studijų savaitė

- **Visi Bičiuliai ir jų šeimų nariai kviečiami dalyvauti 13-toje studijų ir poilsio savaitėje.**
- **Kviečiami į šią studijų savaitę ir "bičiulių bičiuliai".**

Organizuojama 13-toji LFB poilsio ir studijų savaitė.

• **Data:** 1969 metų rugpiūčio mėnesio 10 - 17 dienomis.

• **Vieta:** Dainavos jaunimo stovykla (Manchester, Michigan, JAV).

• **Organizatoriai ir pravedėjai:** Lietuvių Fronto Bičiulių centro valdyba. Visais poilsio ir studijų savaitės reikalais rašyti valdybos pirmininkui adresu: Mr. Juozas Mikonis, 24526 Chardon Road, Cleveland, Ohio 44143, telefonas: (216) 531-2190.

Poilsio ir studijų savaitė nebus uždara. Į ją kviečiami visi Lietuvių Fronto Bičiuliai (ir jų šeimų nariai) bei "bičiulių bičiuliai". Bičiuliai prašomi apie tai painformuoti visus savo pažįstamus ir draugus ir juos pakviesti į šią poilsio ir studijų savaitę.

Aktuali ir įdomi programa. LFB centro valdyba planuoja ir ruošia aktualią ir įdomią programą. Paskaitininkais pakviesti žymieji mūsų politikai ir kultūrininkai. Paskaitose, pranešimuose, simpoziumuose ir diskusijose bus nagrinėjami lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos vadavimo klausimai.

Meninė ir linksmoji programa. Stovykloje, aišku, netruks koncertų, žodžio meno programų bei linksmavakarių.

Religinė programa. Stovyklos kapelionių sutiko būti kun. G. Kijauskas, S.J., Lietuvių Jėzuitų provincijolas, jaunimo apaštalas. Jis kas rytą stovykloje atlaikys šv. Mišias ir paruoš bei praves kitą religinę programą.

Dalyvaus LFB vadai. LF Bičiuliai gali didžiuotis visa eile savo narių, kurie šiuo metu groja pirmaisiais smuikais didžiuosiuose laisvojo pasaulio lietuvių žygiuose ir darbuose. Visi tie iškilieji ir darbštieji nariai yra pažadėję dalyvauti šioje poilsio ir studijų savaitėje. Be abejo, jie ten tars savo svarius žodžius gyvybiniais mūsų tautos klausimais.

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ POILSIO IR STUDIJŲ SAVAITĖS PASKAITININKAI

Lietuvių Fronto Bičiulių poilsio ir studijų savaitėje, kuri įvyks 1969 metų rugpiūčio mėnesio 10-17 dienomis Dainavoje, paskaitas skaitys ar pranešimus padarys šie asmenys:

- **DR. ADOLFAS DAMUŠIS, LFB Vyr. Tarybos prezidiumo pirmininkas;**
- **JUOZAS MIKONIS, LFB Centro valdybos pirmininkas;**
- **DR. VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ;**
- **DR. ANTANAS MUSTEIKIS;**
- **VYTAUTAS VAITIEKŪNAS; ir**
- **DR. RIMVYDAS ŠILBAJORIS.**

Paskubėkime užsiregistruoti! Kasmet dalyvių skaičius didėja. Gana sunkoka buvo visus dalyvius sutalpinti 1968 metais. Šių metų poilsio ir studijų savaitė gali būti dar gausesnė dalyvių skaičiumi. Bičiuliai ir kiti lietuviai raginami registruotis kaip galima anksčiau. Visais reikalais rašykite ar telefonuokite LFB Centro valdybos pirmininkui Juozui Mikoniui.